

Marknadsöversikt

– vegetabilier

Marknadsöversikt

– vegetabilier

Referens

Börje Karlsson

036-15 51 27

Bengt Johnsson

036-15 51 38

Patrik Eklöf

036-15 51 50

Anna Lindgren

036-15 50 61

Innehåll

1	INLEDNING	5
1.1	Politiska beslut	5
1.2	Den jordbrukspolitiska budgeten	11
1.2.1	Finansieringen	11
1.2.2	Utgifterna	12
1.3	EU:s marknadsregleringar	15
1.4	Det agromonetära systemet	17
1.4.1	Historik.....	17
1.4.2	Nuläget	18
1.4.3	Utveckling av eurokursen.....	18
1.4.4	Världsmarknadspriser uttryckta i US - dollar	20
2	ÅKERAREALENS ANVÄNDNING	21
2.1	Faktorer som påverkat åkerarealens storlek och struktur.....	22
3	SPANNMÅL	25
3.1	Areal	25
3.2	Hektarskörd	28
3.3	Totalskörd.....	29
3.3	Svenska odlarpriser på spannmål	30
3.4	Spannmålsskördens användning	30
3.5	Konsumtion av spannmål och spannmålsprodukter.....	33
3.6	Överskott	34
3.7	Regleringen	35
3.7.1	Importskydd	36
3.7.2	Förmånkvoter vid import.....	38
3.7.3	Intervention	39
3.7.4	Export	41
3.7.5	Frikopplade stöd	44
3.7.6	Budgetkostnader för spannmålsregleringen	45
3.8	EU: s produktion av spannmål	46
3.8.1	EU:s internhandel.....	49
3.8.2	EU:s handel med tredje land	50
3.9	Marknadspriser för spannmål.....	51
3.10	Ansökarländernas spannmålsmarknad	52

3.11	Situationen på världsmarknaden	53
3.11.1	Den internationella handeln med spannmål	55
3.11.2	Övergångslager.....	55
3.11.3	Världsmarknadspriser för spannmål.....	55
4	OLJEVÄXTER.....	57
4.1	Areal	57
4.2	Hektarskörd	58
4.3	Totalskörd.....	59
4.4	Skördens användning och utrikeshandel med oljeväxtfrö.....	60
4.5	Konsumtion av olja och margarin	61
4.6	Regleringen	62
4.7	Ansökarländernas oljeväxtmarknad	65
4.8	Situationen på världsmarknaden	66
4.8.1	Internationell handel.....	67
4.8.2	Världsmarknadspriser på oljor	68
5	PROTEINFODER.....	69
5.1	Produktion av inhemskt foder	69
5.1.1	Foderbaljväxter.....	69
5.1.2	Rapsmjöl.....	70
5.2	Förbrukning av proteinfodermedel.....	70
5.3	Regleringen	71
5.3.1	EU:s utgifter för proteingrödor	71
5.4	Världsproduktion av proteinfoder	71
5.5	Världsmarknadspriser på proteinfoder	72
6	MATPOTATIS	75
6.1	Areal	75
6.2	Hektarskörd	75
6.3	Totalskörd.....	76
6.3.1	Ekologisk produktion	78
6.4	Konsumtion och utrikeshandel.....	79
6.5	Matpotatispriset.....	81
6.6	Regleringen i EU	82
6.6.1	Gränsskydd.....	82
6.6.2	Växtskydd.....	83
6.7	Potatismarknaden i EU	83

6.8	Ansökarländer	88
7	POTATIS FÖR STÄRKELSEFRAMSTÄLLNING	89
7.1	Areal	89
7.2	Hektarskörd och totalskörd	89
7.3	Skördens användning	90
7.3.1	Stärkelse	90
7.3.2	Stärkelse och stärkelsederivat	90
7.3.3	Sprit	92
7.4	Regleringen i EU	92
7.4.1	Kvotssystem för potatisstärkelsestillverkning	93
7.4.2	Gränsskydd	94
7.4.3	Exportbidrag	94
7.4.4	Kompensationsbetalning för potatisodlare	96
7.4.5	Premie till potatisstärkelsestillverkare	97
7.4.6	Produktionsbidrag för teknisk industri	97
7.4.7	EU:s totala utgifter för stärkelseregleringen	99
7.5	Prisutveckling för stärkelse	100
7.6	Vetestärkelse	101
7.7	EU:s fabrikspotatisodling och stärkelseproduktion	101
7.8	Ansökarländer	102
8	SOCKERBETOR - SOCKER	103
8.1	Areal	103
8.2	Hektarskörd	104
8.3	Totalskörd	105
8.3.1	Ekologisk odling	107
8.4	Förädling	107
8.5	Konsumtion	107
8.6	Sockerbetspriser i Sverige	109
8.7	Reglering i EU	111
8.7.1	Produktionskvoter och produktionsavgifter	111
8.7.2	Administrativt fastställda priser	114
8.7.3	Industrisocker	115
8.7.4	Importtullar och förmånsimport	117
8.7.5	Exportbidrag	117
8.7.6	Intervention och privat lagringsstöd	119

8.7.7	EU-15 regleringsekonomi på sockerområdet.....	120
8.7.8	Tillfälligt omstruktureringsstöd.....	121
8.8	Areal och sockerproduktion i EU.....	123
8.8.1	Sockersektorn i ansökarländer	128
8.9	Världsproduktionen av socker.....	129
9	ÖVRIGA GRÖDOR	133
9.1	Bruna bönor.....	133
9.1.1	Regleringen i EU	134
9.2	Utsäde, vallväxtfrö	134
9.2.1	Regleringen i EU	134
9.3	Konservärter.....	135
9.3.1	Regleringen i EU	136
9.4	Fiberväxter	136
9.4.1	Regleringen i EU	137
9.4.2	Areal och produktion i EU	138
9.5	Torkat foder.....	141
9.5.1	Regleringen i EU	141
10	ANALYSERANDE KOMMENTARER	145

1 INLEDNING

1.1 Politiska beslut

I början av mars 1994 avslutades förhandlingarna om svenskt medlemskap i EU med resultatet att Sverige deltar fullt ut i EU:s jordbrukspolitik från och med 1 januari 1995. Grunden för EU:s gemensamma jordbrukspolitik lades 1957 i Romfördraget. Detta ingår i svensk lagstiftning som SFS 1994:1501. Enligt punkt 1 i artikel 33 i Romfördraget (tidigare artikel 39, vilken dock ändrades genom Amsterdamfördraget) ska den gemensamma jordbrukspolitiken ha som mål att:

- höja produktiviteten inom jordbruket genom att främja tekniska framsteg och genom att trygga en rationell utveckling av jordbruksproduktionen och ett optimalt utnyttjande av produktionsfaktorerna, särskilt arbetskraften
- på så sätt tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, särskilt genom en höjning av den individuella inkomsten för dem som arbetar inom jordbruket
- stabilisera marknaderna
- trygga försörjningen
- tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser

Från och med 1 juli 1995 tillämpar EU det senaste WTO-avtalet på de olika varuområdena. WTO-avtalet innehåller åtaganden om att under perioden 1995/96-2000/01 reducera vissa internstöd, exportstöd och gränsskydd. För gränsskyddsdelen gäller omvandling av rörliga avgifter till tullar (tariffering) och neddragning av dessa tullar fram till år 2000 med i genomsnitt 36 procent, dock minst 15 procent för enskilda varor och för export med bidrag, neddragning av kvantiteterna med 21 procent och utgifterna med 36 procent. I väntan på att ett nytt handelsavtal ska förhandlas fram gäller motsvarande villkor som gällde under 2000/2001.

I juli 2002 lämnade kommissionen ett ramförslag till fortsatt reform av CAP och i januari 2003 publicerade kommissionen sitt slutliga förslag. Beslut om reform fattades i juni 2003. Den bärande idén i reformen är att ett hållbart jordbruk ska styras mot ökad marknadsanpassning. Kommissionens reform består dels av en lång rad justeringar i respektive marknadsordningar, dels av horisontella förslag som omfattar i synnerhet systemen för direktstöd.

Bland de enskilda förändringarna i marknadsordningarna kan nämnas att nivån på det månatliga tillägget på stödpriset för spannmål halverades, ett proteingrödöstöd på 55,57 euro/hektar infördes samt att intervention av råg upphörde. För mjölk innebar reformen att sänkningarna av interventionspriserna i Agenda 2000 utökades så att smörpriset sänktes med totalt 25 procent medan skummjölkspriset sänktes med 15 procent. Möjligheten till stödköp av smör begränsas då kvantiteten sänks successivt från 70 000 ton 2004/05 till 30 000 ton 2008/09. Kompensation för stödprissänkningarna gavs delvis.

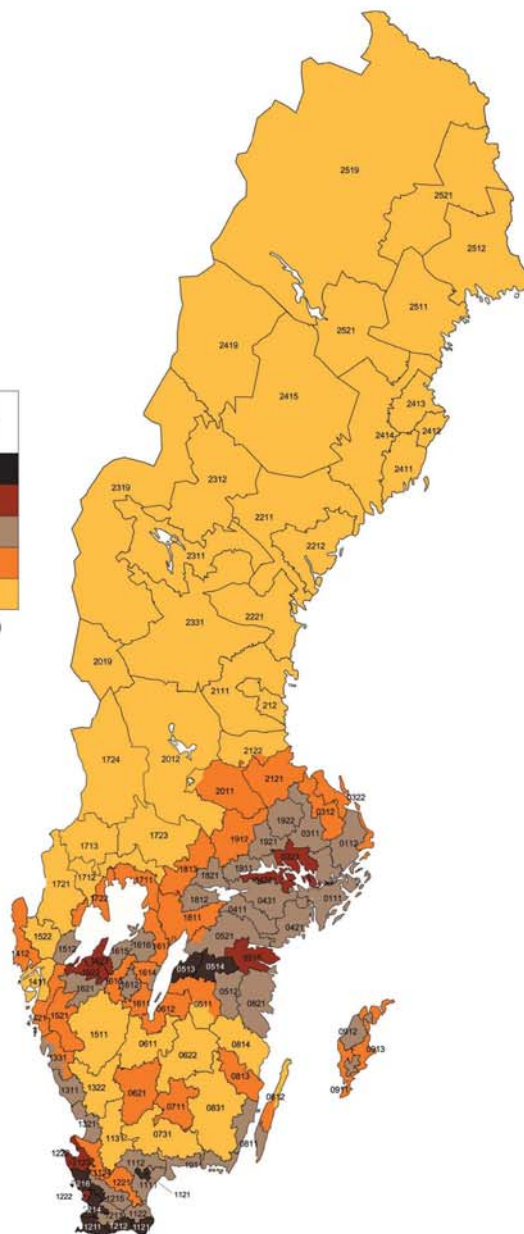
Den horisontella reformen innebär att alla direktstöd (arealstöd och djurbidrag) omvandlas till ett frikopplat stöd som baseras på djur- och arealbidrag 2000-2002 och fördelas i förhållande till arealen, via så kallade betalningsrätter. De enskilda medlemsstaterna kunde välja mellan två alternativ. Det första var att införa det frikopplade stödet enligt gårdsmodellen, det vill säga den enskilda gården får stöd baserat på stödberättigad areal och mängd stöd under referensperioden. Det andra alternativet var den så kallade regionmodellen där utbetalade stöd inom en region slås ihop till en gemensam pott och sedan delas ut med lika stort belopp till varje stödberättigat hektar oavsett vad den enskilda jordbrukaren fått i stöd under referensperioden. Ett land kan delas upp i ett obegränsat antal regioner, däremot finns en övre gräns för hur stor en region får vara. Det gick även att besluta om en blandning av de båda alternativen.

Sverige beslöt 2004 att införa en hybridmodell som byggde på de sex arealstödsregionerna. Arealstödet och en stor del av djurbidragen delades ut regionvis. Resterande djurbidrag fördelades enligt gårdsmodellen. 75 procent av handjursbidragen kopplades och ambitionen är att kopplingen ska tas bort 2009. Mjölkstödet frikopplas 2007. Det nationella kuvertet utnyttjas begränsat från och med 2005 för marknadsstödjande insatser. Vid behov av ytterligare åtgärder för att hävda betesmarken från 2007 då nästa miljö- och landsbygdsprogram träder ikraft, kan ett ytterligare nyttjande övervägas. Kartan nedan visar regionindelningen för det så kallade gårdsstödet samt grundbelopp 2006 i euro per hektar jordbruksmark i respektive region.

Grundbelopp per stödrätt 2006

Region	Vanlig stödrätt med värde för åkermark och stödrätt för uttagen areal	Vanlig stödrätt med värde för betesmark
1	276,08 euro	142,64 euro
2	238,69 euro	122,11 euro
3	200,02 euro	122,78 euro
4	157,41 euro	125,77 euro
5	125,43 euro	125,43 euro

(1 euro är cirka 9 kronor)

Nedan redovisas vilken typ av modell EU-länderna valt för gårdsstödet, samt datum för införande. De länder som införde en dynamisk hybridmodell har som avsikt att över tiden ändra stödet till att bli regionalmodell. De som införde en statisk hybridmodell kan ha olika grad av regionalisering i sitt val av modell.

Tabell 1.1 EU-15 ländernas val av modell för gårdsstödet samt införandedatum

EU-15 countries choice of type of single farm payment and date of introduction

Land	Typ av modell	Införandedatum	Land	Typ av modell	Införandedatum
Belgien	Gårdsmodell	2005	Luxemburg	Statisk hybridmodell	2005
Danmark	Statisk hybridmodell	2005	Nederländerna	Gårdsmodell	2006
Tyskland	Dynamisk hybridmodell	2005	Österrike	Gårdsmodell	2005
Grekland	Gårdsmodell	2006	Portugal	Gårdsmodell	2005
Spanien	Gårdsmodell	2006	Finland	Hybridmodell	2006
Frankrike	Gårdsmodell	2006	Sverige	Statisk hybridmodell	2005
Irland	Gårdsmodell	2005	Storbritannien (Skottland Wales)	Gårdsmodell	2005
Italien	Gårdsmodell	2005	Storbritannien (England)	Dynamisk hybridmodell	2005
			Storbritannien (Nordirland)	Statisk hybridmodell	2005

För att få stödet måste producenten hålla marken i gott jordbruksskick. Jordbrukaren måste dessutom följa EU:s regler för miljö, folkhälsa, djurhälsa, djurskydd och växtskydd (s.k. tvärvillkor). Om reglerna inte följs reduceras stöden. Direktstöden ska minska stegvis 2005-2012. 2005 frigjordes i enlighet med så kallad modulering tre procent och de medel som frigörs förs över till miljö- och landsbygdsstöd, 2006 var moduleringen fyra procent och därefter är den fem procent årligen. För att underlätta för producenten att uppfylla de villkor som ställs och för att stärka förtroendet för jordbrukssektorn införs ett system med frivillig jordbruksrådgivning.

Under hösten 2002 lämnade kommissionen förslag om villkor till de tio nya medlemsländerna. Kommissionens förslag till kvoter, underlag för direktstöd etc. baserades på den faktiska situationen under de senaste åren. Utvidgningsförhandlingarna avslutades i Köpenhamn den 13 december 2002 och resultatet innebär bland annat att anslutningsländerna vid anslutningen fick 25 procent av gällande direktstöd som tillämpades i EU-15. Därefter ökade EU-finansieringen med fem procent per år till och med 2006 och därefter med tio procent per år fram till och med 2013, då man ska uppnå 100 procent av de direktstöd som tillämpas i EU-15. Det finns även möjlighet för de enskilda länderna att finansiera delar av direktstöden nationellt. I tabellen nedan redovisas de åtta av de tio nya medlemsstaterna som valde modellen med ett enhetligt regionalt stöd per hektar, Singel Area Payment Scheme, SAPS. De övriga två länderna, Slovenien och Malta, valde inte denna modell utan införde den reformerade jordbrukspolitikerna på samma sätt som EU-15 länderna kunde göra.

Tabell 1.2 EU-10-ländernas val av direktstöd

EU-10 countries choice of single farm payment

Land	Typ av modell	Land	Typ av modell
Cypern	SAPS	Litauen	SAPS
Tjeckien	SAPS	Malta	Gårdsmodell
Estland	SAPS	Polen	SAPS
Ungern	SAPS	Slovakien	SAPS
Lettland	SAPS	Slovenien	Gårdsmodell

Jordbruksförhandlingarna inom WTO inleddes våren 2000, i enlighet med jordbruksavtalets artikel 20. Förhandlingar om ett nytt jordbruksavtal pågår fortfarande inom Världshandelsorganisationen (WTO) och av särskild betydelse är tre olika överenskommelser:

- Doha-deklarationen
- Ramverket
- Hongkong-deklarationen.

Enligt riktlinjerna från ministerkonferensen i Doha 2001 ska förhandlingarna leda till:

- väsentlig förbättring av marknadstillträdet,
- minskning av alla former av exportstöd med målet att gradvis fasa ut dem,
- väsentlig neddragning av handelsstörande stöd.

Dessutom ges utrymme för särskilda regler för u-länderna, och för att beakta aspekter som miljöfrågor, landsbygdsutveckling, fattigdomsbekämpning, livsmedelsförsörjning, livsmedelskvalitet och djurskydd.

Den 31 juli 2004 enades WTO-länderna om ett antal ramverk och andra beslut inför de fortsatta förhandlingarna om världshandeln. En viktig del i det paketet är ramverket för jordbruket. Detta bygger vidare på de principer som slagits fast redan tidigare (vid ministermötet i Doha 2001), och kan betraktas som ett etappmål på vägen mot ett nytt jordbruksavtal. För jordbrukets del innebär beslutet att det nu finns tydligare ramar för hur det slutliga avtalet ska se ut. Detta gäller framför allt de tre huvudområdena jordbruksstöd, exportstöd och marknadstillträde. Beslutet är komplicerat och fullt av tekniska detaljer, och sammanfattningen nedan är endast en översikt, inte en fullständig bild. För alla de tre huvudområdena gäller att u-länderna inte behöver göra lika omfattande sänkningar som i-länderna, och får längre tid på sig att genomföra dem. De minst utvecklade länderna (MUL) behöver inte göra några åtaganden alls.

Två viktiga principer ska gälla för handelsstörande stöd:

- Stöd som anses vara mest snedvridande för handeln ska sänkas mest, medan stöd som inte betraktas som handelsstörande får vara kvar oförändrade.
- Länder med höga handelsstörande stöd ska göra de största sänkningarna.

Exportbidragen ska avskaffas helt. Även andra former av exportstöd ska avskaffas. Hit hör t.ex. exportkrediter med långa återbetalningstider och livsmedelsbistånd som inte uppfyller vissa krav. Särskild hänsyn ska dock tas till vissa u-länder som är beroende av livsmedelsimport.

Frågan om tullarna är kanske den mest komplicerade inom jordbruksförhandlingarna. Ramverket slår fast bl.a. följande principer:

- Tullarna ska sänkas med olika mycket beroende på hur höga de är. De högsta tullarna ska sänkas mest.
- Både i-länder och u-länder får peka ut ett antal produkter som "känsliga", och göra lägre tullsänkningar för dessa.
- Existerande tullkvoter ska utvidgas och tullsatsen inom kvot minskas, samtidigt som administrationen av tullkvoterna ska förbättras.
- En särskild skyddsmekanism ska inrättas för u-länderna, som ger dem rätt att höja sina tullar i vissa situationer.

Hongkong-deklarationen bygger vidare på ramverket, och låser fast de framsteg som gjorts i förhandlingarna sedan detta antogs. Parterna preciserar sig något om hur man ska göra för att sänka höga tullar och stöd mer än låga, och slår också fast ett datum för när exportstöden ska vara avskaffade: 2013. Deklarationen innehåller också särregler för bomull: för dessa ska i-ländernas exportbidrag avskaffas redan 2006, och i-länderna ska också ta bort alla tullar på import av bomull från de minst utvecklade länderna den dag hela avtalet börjar gälla.

Trots de överenskommelser som gjorts återstår fortfarande de svåraste frågorna. Det finns till exempel ännu ingen enighet om hur mycket tullar och stöd ska sänkas, eller om vilka undantag som får göras i olika sammanhang. Under sommaren 2006 gjordes ansträngningar för att nå ett avtal, men de misslyckades. Förhandlingsarbetet låg sedan i stort sett nere, men nya initiativ togs i slutet av 2006 och under våren 2007 har WTO-sekretariatet presenterat nytt underlag för att driva på för ett avtal. Uttalade ambitionerna från viktigare aktörer är att nå ett avtal senast i slutet av 2007.

I 1997/98 års svenska jordbruks- och livsmedelspolitiska beslut (proposition 1997/98:142) fastslås riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU. De viktigaste målen med Sveriges arbete är bland annat:

- reformerad gemensam jordbrukspolitik
- produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och förstärkning av konsumentperspektivet
- gott hälsotillstånd bland husdjuren
- värnande av jordbrukets natur- och kulturmiljö
- ekologiskt hållbar livsmedelsproduktion för ökad sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt

I reformarbetet av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) ska Sverige verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU med tre övergripande mål:

- jordbruks- och livsmedelsföretagens produktion ska styras av konsumenternas efterfrågan
- produktionen ska vara såväl ekologiskt som ekonomiskt hållbar på lång sikt
- EU ska medverka till att förbättra den globala livsmedelssäkerheten

1.2 Den jordbrukspolitiska budgeten

1.2.1 Finansieringen

EU har en budget för att täcka utgifterna för gemensamma åtgärder inom de områden där EU som gemenskap kan agera. Jordbrukspolitiken är ett typiskt sådant område. Den största delen av budgetens intäktssida består av bidrag från medlemsländerna. Bidragen till EU:s budget kan delas in i två slag:

- Momsbaserad avgift
- BNI (bruttonationalinkomst)-baserad avgift

Den första delen är relaterad till momsunderlaget, det vill säga konsumtionen. Den andra delen är relaterad till BNI. Denna del tillkom så sent som 1988. BNI-bidragen baseras på ländernas andel av EU-ländernas totala bruttonationalinkomst, BNI.

EU har utöver bidragen egna resurser via den gemensamma handelspolitiken i form av tullintäkter, andra importavgifter på varor som importeras utifrån samt vissa avgifter som utgår på produktionen (socker). Eventuella överskott från tidigare år kan också utgöra en del av budgeten.

För 2007 är den enhetliga procentsatsen för den momsbaseade avgiften fastställd till cirka 0,333 % av ländernas momsbas och motsvarande sats för BNI-avgiften är beräknad till ungefär 0,677 % av medlemsländernas bruttonationalinkomst. De traditionella egna medlen (tullar, jordbrukstullar och sockeravgifter) utgör 15 % av den samlade finansieringen av 2007 års budget, även momsmedlen utgör 15 % medan BNI-medlen står för 69 %. De egna medel som krävs för finansieringen av budgeten 2007 motsvarar 1,08 % av gemenskapens BNI, vilket med god marginal underskrider det tak på 1,24 % av BNI som fastställts.

Jordbruk och fiske svarar för den största posten av EU-budgetens utgifter. Ambitionen inom EU är att försöka sänka jordbrukets andel av budgeten. Jordbrukets andel av den totala EU-budgeten har minskat från en budgetandel på 70 procent 1988 till en andel på 44 % 2007, det vill säga mindre än hälften av EU:s totala budget. Kostnaderna består av direktstöd till producenterna samt medfinansiering för landsbygdsutveckling, exportstöd, uppköp av överskott (interventionsköp), subventioner för konsumtion (främst smör och mjölkpulver).

Vid ett toppmöte i Bryssel hösten 2002 beslutades om ramarna för jordbruksbudgeten till och med 2013. Det beslutades att jordbruksbudgeten inte ska höjas under perioden 2006-2013 räknat i 2006 års penningvärde. Det ska dock ske en uppräknings motsvarande en procents inflation per år. Under tiden fram till och med 2006 kommer budgeten för direktstöden i EU-15 inte att sänkas. På grund av att direktstöden för de nya EU-länderna successivt ökas under perioden 2007-2013 kommer det att innebära fallande direktstöd för EU-15 eftersom budgeten inte tillåts öka.

I december 2005 enades EU:s stats- och regeringschefer om ett nytt förslag till budget 2007-2013. Det är sedan också behandlat av EU parlamentet och slutresultatet för jordbruksområdet framgår av tabell 1.5.

I tabell 1.3 beskrivs kostnaderna inom garantisektionen 2000-2007.

1.2.2 Utgifterna

Fram till och med 2006 finansierades den gemensamma jordbrukspolitiken med medel ur jordbruksfonden FEOGA som var uppdelad i en garantisektion som finansierade marknadsregleringarna inklusive landsbygdsutveckling, och en utvecklingssektion som finansierade strukturpolitiska åtgärder, exempelvis stödet till jordbruk i missgynnade områden. Detta stöd ska inte blandas ihop med den totala kostnaden för strukturella åtgärder som har till uppgift att utveckla mindre gynnade områden och därmed minska klyftorna mellan EU:s olika regioner.

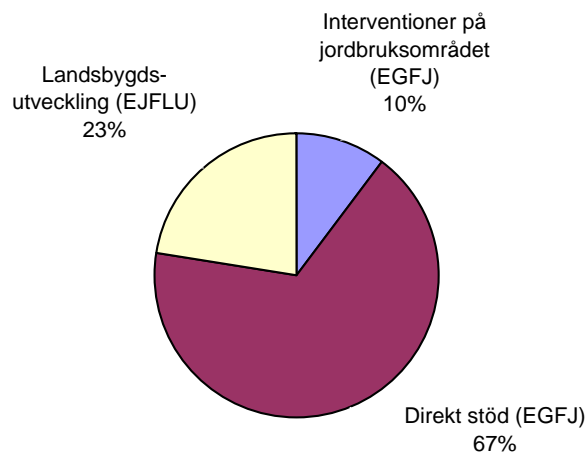
Ny finansiell förordning beslutades 2005 och trädde i kraft 2007. Därmed inrättades så kallade jordbruksfonder för jordbruksområdet. De är Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU). I och med EJFLU införs ett enda finansieringsinstrument för politiken för landsbygdsutveckling.

Marknadsregleringarna (inklusive direktstöd), vilket utgör den egentliga jordbrukspolitiken, står 2007 för ca 76 procent av utgifterna inom budgetposten ”Bevarandet och förvaltningen av unionens naturliga resurser” och för 34 procent av EU:s totala budget. För 2005 var budgetplanen för de marknadsreglerande åtgärderna beräknad till ca 42,8 miljarder euro och för 2006 till 42,9 miljarder euro och utgifterna för jordbruk och direktstöd beräknas för 2007 till ca 42,7 miljarder euro.

Stödet till landsbygdsutvecklingen inom garantisektionen uppgick 2003 till ca 4,7 miljarder euro. Budgetplanen för 2004 innebar att anslagen ökade ytterligare till 4,8 miljarder euro för EU-15 och 1,7 miljarder euro för de tio anslutarländerna. 2005 års budgetplan innebar ytterligare en ökning till 4,9 miljarder euro för EU-15 och 1,9 miljarder euro för de tio nya medlemsländerna. I budgetplanen för 2006 fortsatte anslagen att öka ytterligare till 5,7 miljarder euro till EU-15 och 3,1 miljarder euro till de tio nya medlemsstaterna.

De gemensamma utgifterna för strukturåtgärderna uppgick 2006 i budgetplanen till ca 44,6 miljarder euro. Struktur- och regionalåtgärderna medfinansieras dessutom av respektive medlemsland.

I budgetplanen för 2007 ligger, som nämnts ovan, all landsbygdsutveckling under EJFLU och uppgår till 12,4 miljarder euro.

Figur 1 EU:s jordbruksbudget fördelad på olika stödområden 2007
EU's agricultural budget allocated to different aid sectors 2007

Källa: Kommissionen

Gårdstödreformen och därmed det frikopplade stödet innebär att kostnaderna för vegetabilieprodukter och animalieprodukter nu är uppdelade på områdena interventioner på jordbruksområdet och direktstöd. Därför minskar anslagen till flertalet produktgrupper eftersom en stor del av kostnaderna för dessa nu ligger under direktstöd. För 2007 beräknas kostnaderna för interventioner på jordbruksområdet uppgå till 5,6 miljarder euro. Där utgör kostnader för vegetabilieprodukter 4,1 miljarder euro och kostnader för animalieprodukter 1,0 miljarder euro. Återstående kostnader utgörs av bidrag för produkter som inte omfattas av bilaga 1, livsmedelsprogram och säljfrämjande åtgärder. Kostnaderna för direktstöd beräknas uppgå till 36,9 miljarder euro.

Kostnaderna för vegetabilieregleringarna ökade förhållandevis mer än för animalieregleringarna under 1990-talet och i början på 2000-talet. Detta beror på de arealersättningar som gavs till bland annat spannmålsodlingen och är en följd av 1992 års reform och Agenda 2000 som innebar kraftigt ökad användning av direkta stöd. Från 2006 och framåt inordnas genom gårdstodsreformen också direktstöden på nötkött-, mjölk-, får- och getköttsområdena under posten "Direktstöd" och tillsammans med tidigare motsvarande direktstöd för jordbruksgrödor (främst spannmål) blir det den i särklass största utgiftsposten. Nedan beskrivs kostnaderna för garantisektionen under åren 2000-2007. Observera att kostnaderna från och med 2004 inkluderar tio nya medlemsstater och från och med 2007 inkluderas även Bulgarien och Rumänien.

Tabell 1.3 Kostnader, exklusive fisk m.m., inom garantifonden^{a)} 2000-2007, miljarder euro

Costs for the guarantee fund 2000-2007, bill. EUR

	2000	2001	2002	2003	2004 ^b	2005 ^b	2006 ^b	2007 ^c
Spannmål (Jordbruksgrödor)	16,6	17,5	18,6	16,8	0,4	0,7	0,6	0,5
Direktstöd	-	-	-	-	17,0	17,1	34,1	36,9
Ris	- ^d	- ^d	- ^d	- ^d	0,2	0,4	-0,002	-0,002
Socket	1,9	1,5	1,4	1,3	1,4	1,8	1,5	0,3
Olivolja	2,2	2,5	2,3	2,3	2,4	2,3	0,03	0,05
Torkat foder och trindsäd	0,4	0,4	0,4	0,4	- ^e	- ^e	- ^e	- ^e
Textilväxter	1,0	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0	0,9	0,02
Frukt och grönsaker	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,4	1,3
Vin	0,8	1,2	1,3	1,2	1,1	1,3	1,5	1,4
Tobak	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	- ^f	- ^f
Övriga vegetabilier	0,4	0,3	0,3	0,3	- ^g	- ^g	- ^g	- ^g
Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder	-	-	-	-	0,7	0,6	0,3	0,4
Mjök	2,5	1,9	2,4	2,8	2,3	2,8	1,0	0,6
Nötkött	4,5	6,0	7,1	8,1	7,8	8,2	0,3	0,1
Får- och getkött	1,7	1,4	0,6	2,1	1,5	1,8	0,0	-
Griskött, ägg och fjäderfäkött	0,4	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2
Beredda livsmedel (produkter utanför bilaga 1)	0,6	0,4	0,4	0,4	- ^g	- ^g	0,3	0,3
SUMMA	35,6	36,6	38,3	39,4	38,4	40,7	42,0	42,1

^a Benämndes garantisektionen fram till och med 2006

^b För EU-25

^c För EU-27

^d Ingick tidigare under Andra vegetabiliska sektorer eller produkter

^e Torkat foder och trindsäd samt Övriga vegetabilier ligger nu under Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder. Fr.o.m. 2006 delvis under Direkt stöd

^f Tobak ligger nu under Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder samt Direkt stöd

^g Posten fördelad på de olika varuområdena

Källa: EU-kommissionen

I maj 2006 bekräftades en överenskommelse till bland annat jordbruksbudget för EU-25 för perioden 2007-2013, vilket beskrivs i tabellen nedan. I budgetposten ”2. Skydd och förvaltning av naturresurser” ingår den gemensamma jordbrukspolitiken, fiskeri- och miljöområdena samt administration för dessa.

Tabell 1.4 Jordbruksbudget för perioden 2007-2013, miljoner euro, angivet i 2004 års prisnivå

The agricultural budget 2007-2013, mill. EUR

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bevarande och förvaltning av naturresurser	54 985	54 322	53 666	53 035	52 400	51 775	51 161
Av vilka:							
-marknadsutgifter och direktstöd	43 120	42 697	42 279	41 864	41 453	41 047	40 645
-landbygdsutveckling/ annat*	11 865	11 625	11 387	11 171	10 947	10 728	10 516

* Annat inkluderar: fiskeri-, miljö- samt administrationskostnader.

Källa: EU-Kommissionen

I budgeten är förutom infasning av direktstöd till de tio länder som anslöts i maj 2004 även inkluderat stöd till Rumänien och Bulgarien från och med 2007.

1.3 EU:s marknadsregleringar

EU:s marknadsregleringar bygger på tre grundprinciper:

- En gemensam marknad med gemensamma administrativa priser
- Gemenskapspreferens, det vill säga varor producerade inom EU ska ha företräde framför importerade varor
- En gemensam finansiering

Den gemensamma marknaden har skapats genom att tullar, exportsubventioner och andra konkurrenssnedvridande åtgärder har tagits bort mellan medlemsländerna. Nationella smittskyddsbestämmelser, nationell livsmedelslagstiftning m.m. har harmoniserats vilket lett till att handelshinder har tagits bort.

Gemenskapspreferensen innebär att varor inom EU ges företräde på marknaden framför varor från tredje land. Avtal i WTO och avtal med enskilda ländergrupper är emellertid viktiga. De senare innebär att varor inom vissa kvantiteter kan importeras med reducerad eller helt borttagen tull. Det senaste WTO-avtalet omvandlade gränsskyddet till tullar, vilka sänks successivt. Därmed kommer i realiteten preferensprincipen att sättas ur spel. Marknadsregleringarna omfattar merparten av de jordbruksprodukter som produceras inom EU. Potatis och vissa fodermedel är dock i stort sett oreglerade. EU:s marknadsregleringar är förhållandevis mer omfattande än de regleringar som tillämpades i Sverige före medlemskapet. Gränsskyddet i EU och i Sverige var rent tekniskt utformade på liknande sätt med variabla införselavgifter. EU:s skyddade prisnivå var dock i allmänhet högre än den svenska.

Gemensamma priser innebär att administrativa priser gäller med samma belopp i hela EU. Ett sådant pris är det så kallade interventionspriset. Det innebär att EU-kommissionen under vissa villkor går in och köper upp överskottsvaror på marknaden till samma pris i hela EU. På liknande sätt gäller samma tullsats för alla länder i EU vid import av varor från tredje land.

Det finns i huvudsak fyra olika former av marknadsingripanden:

- Enbart tullskydd
- Prisstöd genom så kallade interventionsuppköp i förening med exportstöd och tullskydd
- Produktstöd per tillverkad produkt (tillämpas för produkter där EU har lågt eller helt saknar tullskydd)
- Direktstöd kopplat till areal eller djur

Till dessa olika marknadsingripanden kan det även finnas kopplat produktionskvoteringar. Efter den jordbrukspolitiska reformen inom EU 1992 fick de direkta stöden ökad betydelse, men från och med 2005 tar frikopplade gårdsstöd över.

Tullskyddet syftar till att höja priset på den konkurrerande importprodukter till den prisnivå som eftersträvas inom EU. Genom WTO-avtalet övergick EU från rörliga importavgifter till mer eller mindre fasta tullar. EU tillämpar en rad olika handelsavtal med enskilda länder eller grupper av länder. Avtalen innebär att import får ske till reducerade eller helt borttagna tullar.

Intern marknadsreglering används i situationer med överskott för att upprätthålla den interna prisnivån. Om den inhemska produktionen överstiger full självförsörjning kan inte tullskyddet ensamt hålla prisnivån uppe på den egna marknaden. Den interna marknadsregleringen består av bland annat exportbidrag, lagring och konsumtionsstimulans på hemmamarknaden.

Exportbidragen syftar till att utjämna skillnaden mellan priset på EU-marknaden och på världsmarknaden. Producenten försäkras på så sätt samma pris på varan oavsett på vilken marknad den kan avsättas. Ett annat sätt att hålla uppe prisnivån är genom produktionsbegränsningar, kvotering. Denna åtgärd kan tillämpas i olika led i produktionskedjan från kvotering för enskilda producenter till kvotering för medlemsländer, i något fall till och med för hela EU. Lagring tillgrips för att utjämna flödet av varor och kan ske i såväl allmän som privat regi. Varor som har lagrats kan säljas både på den egna marknaden och på världsmarknaden. Det är också möjligt att förbättra balansen på marknaden genom att öka konsumtionen. Detta kan ske genom att ge rabatter bland annat till användare utanför livsmedelssektorn. För produkter som saknar tullskydd kan stöd ges i form av extra pristillägg. Direktstöd är inte kopplat till produkten utan till produktionsresursen, åkermark eller djur. Basen för stödet utgörs ofta av historiska uppgifter över skördenivåer, arealer eller antalet djur.

Genom beslutet om frikoppling av direktstöden och omformningen till gårdsstöd upphör i praktiken stora delar av de gröd- och djurkopplade direktstöden och produktionskvoterna. Detta är skuggmarkerat i tabellen nedan. Sockerområdet har också inordnats i gårdsstödet från och med 2006. I den mån EU-länder väljer att behålla koppling (begränsade möjligheter till detta finns i reformen) fortsätter de dock att ha kvar sin betydelse. Vidare är storleken på stöden, i de fall kopplade stöd finns kvar, avsevärt lägre till exempel 60 procent av tidigare kompensationsbelopp för stärkelse, 50 procent av tidigare bearbetningsstöd för torkat foder och 75 procent av tidigare handjursbidrag.

Tabell 1.5 EU:s marknadsregleringar inom vegetabilieområdet
EU's vegetable crop Common Market Organisations

Produkt	Intervention	Exportbidrag	Gränsskydd	Produktstöd	Direktstöd	Produktionskvoter
Spannmål	X*	X	X	-	X	X**
Oljeväxter	-	-	-	-	X	X
Proteinväxter	-	-	-	-	X	X
Socket	X	X	X	-	X	X
Stärkelse	-	X	X	X	-	X
Vallfrö	-	-	-	X	-	-
Tobak	-	-	X	X	-	X
Bomull	-	-	-	X	-	X
Spånadslin	-	-	-	-	X	X
Torkat foder	-	-	-	X	-	X
Olivolja	X	X	X	X	-	-
Humle	-	-	-	X	-	-

* Havre och rågvete omfattas inte av interventionssystemet.

** Krav på viss andel uttagen areal kvarstår

1.4 Det agromonetära systemet

Svenska stöd betalas ut i kronor, medan de bakomliggande EU-reglerna använder euro. Vilken växelkurs som ska användas för att räkna om de olika stöden från euro till kronor är olika från stöd till stöd och regelverket för konverteringen från euro till krona har ändrats under åren.

1.4.1 Historik

Det ursprungliga agromonetära systemet ersattes 1999 med en ny agromonetär ordning med anledning av införandet av euron.¹ Därigenom ersattes den tidigare använda jordbruksomräkningskursen med en marknadsanpassad växelkurs och den kommersiella eukursen försvann. Även den frysta jordbruksomräkningskursen som använts för direktstöden avskaffades och möjligheten att förutfastställa växelkursen för marknadsprisstöden försvann i samma veva.

Sedan 1999 har den växelkurs som använts för omräkning från euro till nationell valuta inom jordbruksområdet fastställts av Europeiska centralbanken varje bankdag och tillämpats påföljande dag. Vilken dags växelkurs som använts för respektive stöd har funnits definierad i regelverket som dag för avgörande händelse. Nedanstående datum gällde för 2006.

¹ Det nya systemet regleras genom rådets förordning (EG) nr 2799/98 om att fastställa ett agromonetärt system för euron, och kommissionens förordning (EG) nr 1913/2006 om tillämpningsföreskrifter för den agromonetära ordningen för euron inom jordbrukssektorn.

Tabell 1.6 Avgörande händelse för olika stöd, 2006*Operative event for different aids, 2006*

Datum för avgörande händelse	Stöd
1 januari	Strukturstöd, Miljöstöd
1 oktober	Handjursbidrag, Energigrödor, Proteingrödor, Mjölkbidrag, Gårdsstöd

Källa: Europeiska kommissionen

1.4.2 Nuläget

Den 1 januari 2005 införde Sverige ett nytt jordbrukarstöd, det så kallade gårdsstödet. Här ingår alla stöd som nämns i tabell 1.1, förutom struktur- och miljöstöd som hör till LBU-stöden. För struktur- och miljöstöd bestäms växelkursen även fortsättningsvis enligt tabell 1.6, det vill säga dag för avgörande händelse är 1 januari.

1.4.3 Utveckling av eurokursen

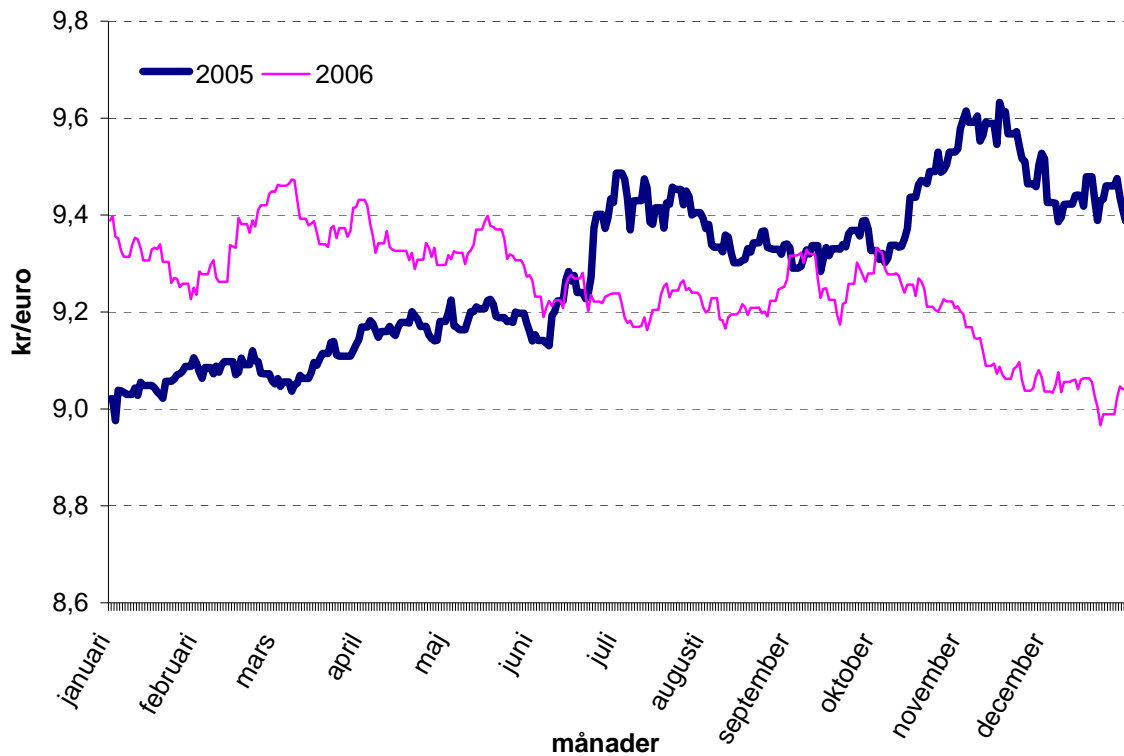
I tabellen 1.7 redovisas eurokursens årsgenomsnitt jämte uppgifter om högsta och lägsta dagsnotering under perioden 2000-2006.

Tabell 1.7 Årsgenomsnitt för växelkursen 2000-2006, kr/euro*Yearly average rates 2000-2006, SEK/EUR*

År	Årsgenomsnitt	Högsta notering	Lägsta notering
2000	8,45	8,86	8,06
2001	9,25	9,96	8,83
2002	9,16	9,54	9,00
2003	9,12	9,31	8,88
2004	9,13	9,28	8,90
2005	9,28	9,63	8,98
2006	9,25	9,47	8,97

Källa: Europeiska kommissionen

Kursutvecklingen under 2005 och 2006 åskådliggörs i figuren nedan.

Figur 2.1 Växelkursens utveckling under 2005 och 2006, kr/euro
Development of the exchange rate for 2005 and 2006, SEK/EUR

Källa: Europeiska centralbankens dagsnoteringar

I tabell nedan redovisas de växelkurser som fastställdes avseende datum för avgörande händelse av de stöd som är relevanta för Sverige åren 2000-2006.

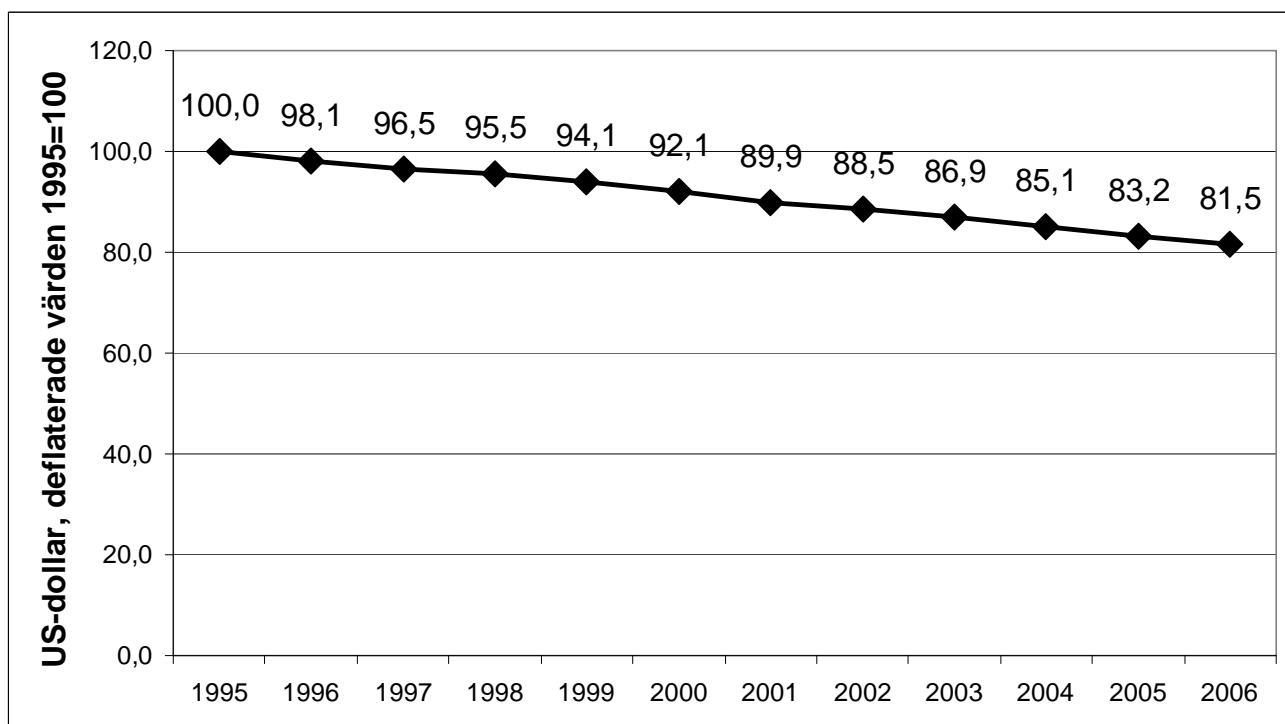
Tabell 1.8 Fastställda växelkurser för respektive avgörande händelse 2000-2006, kr/euro
Exchange rates set for each operative event 2000-2006, SEK/euro

Datum	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 januari	8,58622	8,68177	9,43828	9,09600	9,02775	8,98330	9,43950
1 juli	8,31640	9,20536	9,11889	9,11402	9,14321	9,25091	-
1 oktober	-	-	-	-	-	9,3267	9,2797

Källa: Europeiska kommissionen

1.4.4 Världsmarknadspriser uttryckta i US - dollar

Den valuta som dominerar för olika prisnoteringar på världsmarknaden är US – dollar. I marknadsöversikten finns diagram som visar hur de löpande prisnoteringarna utvecklats åren 1995 – 2007 för vete (soft red wheat No. 2) och soja- och rapsolja. I det sammanhanget kan det vara av intresse att också bedöma den reala prisutvecklingen. Av nedanstående figur, som visar utvecklingen, deflaterad med prisutvecklingen i USA, framgår hur reala värdet utvecklats för US – dollar. 1 US – dollar 2006 motsvarar ca 0,82 US – dollar uttryckt i 1995 års värde. Det kan också uttryckas som att det krävs att löpande priser i US – dollar på olika varor 2006 är ca 23 % högre än 1995 för att motsvara samma reala prisnivå. Motsvarande för priser angivna i svensk valuta visar ungefär samma förhållande om de skall omvandlas till reala priser. Inflationstakten i USA och Sverige var under perioden ungefär lika stor.

Figur 2.2 Deflaterad värdeutveckling för US-dollar 1995 – 2006, 1995 = 100

US-dollar, deflated development 1995 – 2006, 1995 = 100

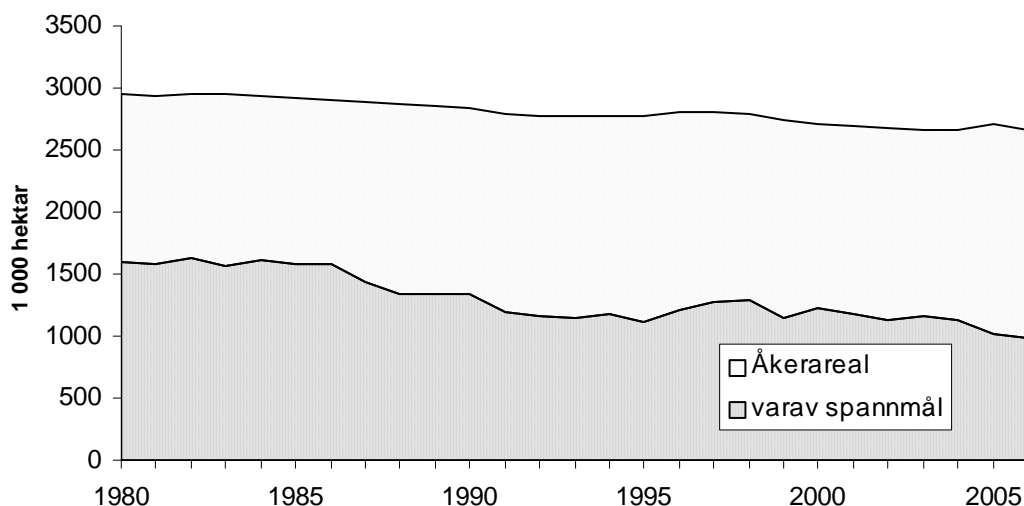
Källa: World Bank Development Data

2 ÅKERAREALENS ANVÄNDNING

Den totala åkerarealen uppgick 2006 till ca 2 660 400 hektar enligt uppgifter som grundas på de register som ligger till grund för jordbrukarnas ansökan om arealbaserade stöd. Uppgifterna för åren till och med 2000 är inte direkt jämförbara med åren därefter eftersom det skett en statistikomläggning. Till och med 2000 grundades arealuppgifterna på lantbruksregistret. Uppgifterna för 2006 visar att arealen minskat med ca 43 000 hektar jämfört med 2005. Åkerarealen 2006 är i nivå med arealens storlek för 2004. Den bakomliggande orsaken till arealökningen mellan 2004 och 2005 torde främst vara införandet av det nya gårdsstödet. I det nya systemet ges stöd till i princip all åkerareal. Det ledde till att mark som tidigare legat utanför stödsystemet anmälde för att berättiga till stöd. Det var främst mark på små brukningsenheter och mark som används för vallodling. Förändringen mellan 2005 och 2006 tyder på en återgång till den långsiktiga trenden med successivt minskande arealer.

Åren närmast efter EU-inträdet ökade åkerarealen i Sverige något. Det berodde främst på att en del företag som tidigare lagt hela sin areal i omställning i början på 1990-talet åter började med bland annat spannmålsodling. Från slutet av 1990-talet minskade arealen åter till en nivå strax över 2,6 miljoner hektar. De senaste åren har arealen varit relativt stabil strax under 2,7 miljoner hektar. Åkerarealen har minskat mest i Norrland sedan EU-inträdet. I Norrland uppgår arealminskningen till knappt 10 procent sedan 1995 medan den inte är mer än någon enstaka procent i Götalands norra slättbygder och Svealands slättbygder. Mellan 2005 och 2006 har åkermarken minskat i alla åtta produktionsområden med undantag för Götalands mellanbygder.

Åkerarealens utveckling visas i följande diagram. Det bör observeras att det skett statistikomläggningar både 1996 och 2001 och påverkan genom ändrad jordbrukspolitik från 2005.

Figur 3 Åkerarealens utveckling 1980-2006, 1 000 ha

Development of arable land acreage 1980-2006, 1 000 ha

Källa: SCB och SJV

2.1 Faktorer som påverkat åkerarealens storlek och struktur

Sverige tillämpade i slutet av 1980-talet och början på 1990-talet olika program för att reducera åkerarealen som användes för produktion av livsmedel och foder. Dessa åtgärder var utformade så att jordbrukarna gavs ersättning för att inte bruka arealen. Under en period gavs stöd för att varaktigt ställa om marken till annan användning än livsmedelsproduktion. Som mest omfattade omställningsprogrammet ca 370 000 hektar och jordbrukarna gavs i medeltal 9 000 kr/hektar som ett engångsbelopp.

Sverige påbörjade redan några år före EU-medlemskapet en anpassning till EU:s jordbrukspolitik. Det medförde att EU-medlemskapet 1995 inte innebar några större förändringar av inriktningen på politiken. EU:s system för arealstöd omfattade de flesta vegetabilieprodukter utom matpotatis, sockerbetor och vall (vall för ensilage gavs dock stöd). Arealstödet var maximerat till en viss basareal, 1,737 miljoner hektar, och i Sveriges fall var stödet regionaliserat i sex olika områden. För att få arealstödet måste en viss andel av den stödberättigade arealen läggas i träda.

2003 års reformbeslut (halvtidsöversynen) innebar en omläggning av jordbruksstödet från kopplade direktstöd till frikopplade gårdsstöd. Det nya stödet innebär, enligt Sveriges tillämpning, att i princip all mark, både åker och bete, omfattas av stöd. Sverige har valt att ge en grundersättning till all mark och en tilläggsersättning som baseras på resp. företags animalieproduktion bakåt i tiden. Sverige införde det nya stödet fr.o.m. 2005. Stödomläggningen har påverkat arealens storlek och hur marken använts. Viss påverkan torde redan ha skett 2004. De viktigaste effekterna av det nya jordbruksstödet är att redovisad åkerareal ökade mellan 2004 och 2005 och då i synnerhet i skogsbygderna och i Norrland. Uppgifterna för 2006 visar att redovisad åkermark åter har minskat och är nu på samma nivå som 2004. Av de olika användningsområdena har spannmål åter minskat medan vallen har ökat. Dåliga priser för spannmål de senaste åren samt ökad odling av oljeväxter har bidragit till att spannmålsarealen minskat.

I tabell 2.1 redovisas den totala arealen och fördelningen för de olika grödorna under perioden 2000 - 2006.

**Tabell 2.1 Åkerarealens användning (oreducerade arealer 2000-2006), 1 000-tal ha.
Avser brukningsenheter med mer än 2 ha åker**

Use of arable land (non-reduced areas 2000-2006), 1 000 ha. Includes farm holdings of 2 ha or more only

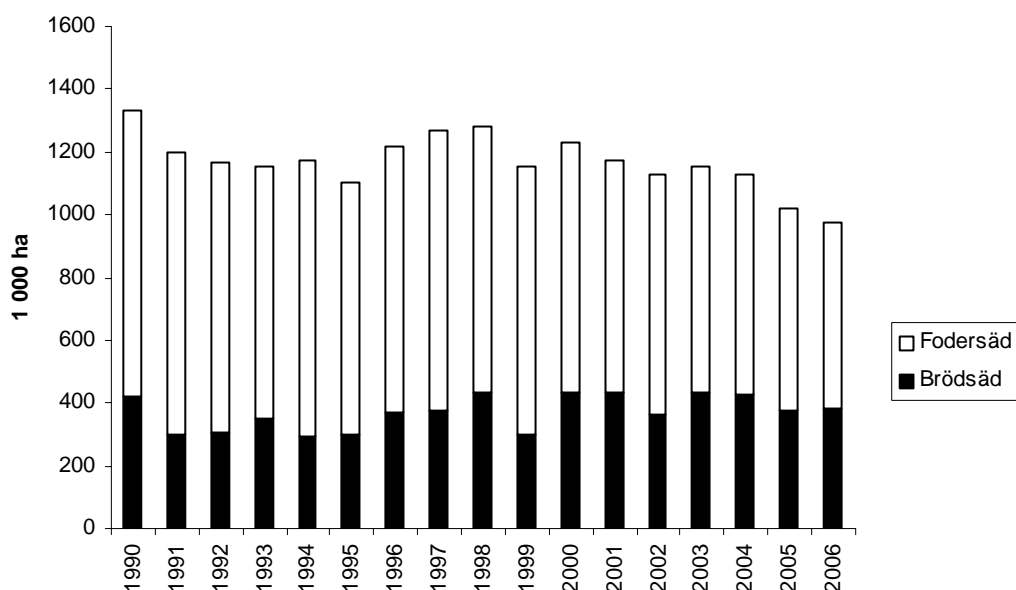
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Höstvete	353	354	285	364	350	295	318
Vårvete	48	45	54	47	54	59	43
Höstråg	35	34	24	24	24	21	23
Summa brödsäd	436	433	363	435	428	375	384
Korn	411	397	417	368	397	379	315
Havre	296	278	295	280	230	200	206
Blandsäd, inkl. rågvete	86	65	53	70	71	69	73
Summa fodersäd	793	740	765	718	698	648	594
Summa spannmål	1 229	1 173	1 128	1 153	1 126	1 023	978
Höstraps	25	20	31	23	37	35	48
Vårraps	12	14	22	27	37	39	35
Höstrybs	1	1	2	1	1	1	1
Vårrybs	10	10	12	8	8	7	6
Summa oljevaxter	48	45	67	59	83	82	90
Oljelin	11	4	3	4	6	10	9
Summa spannmål och oljevaxter	1 288	1 222	1 198	1 218	1 215	1 105	1 077
Baljväxter	28	30	32	29	33	31	26
Vallväxter	929	966	986	977	983	1 080	1 112
Potatis	33	32	32	31	32	30	28
Socketbetor	55	55	55	50	48	49	44
Övrigt ¹	295	316	378	364	350	408	373
Totalt	2 628	2 621	2 681	2 669	2 661	2 703	2 660

¹ Övriga växtslag, helträda, outnyttjade slåtter- och betesvallar och annan obrukad åker.

3 SPANNMÅL

3.1 Areal

Den totalt brukade spannmålsarealen uppgick 2006 enligt uppgifter från jordbrukarnas ansökningar om gårdsstöd, till ca 0,978 miljoner hektar. Det är en minskning med ca 46 000 hektar jämfört med 2005. Spannmålsodlingen 2006 var ca tjugo procent mindre än 1998, då odlingen nådde sin största omfattning efter EU-inträdet. Den uppåtgående trend i odlingen som kunde konstateras de första åren efter EU-inträdet bröts efter besluten om Agenda 2000 och halvtidsöversynen. 2006 års spannmålsodling är den minsta på mer än 100 år.

Figur 4 Spannmålsareal 1990–2006, 1000 ha

Swedish cereal area 1990-2006, 1 000 ha

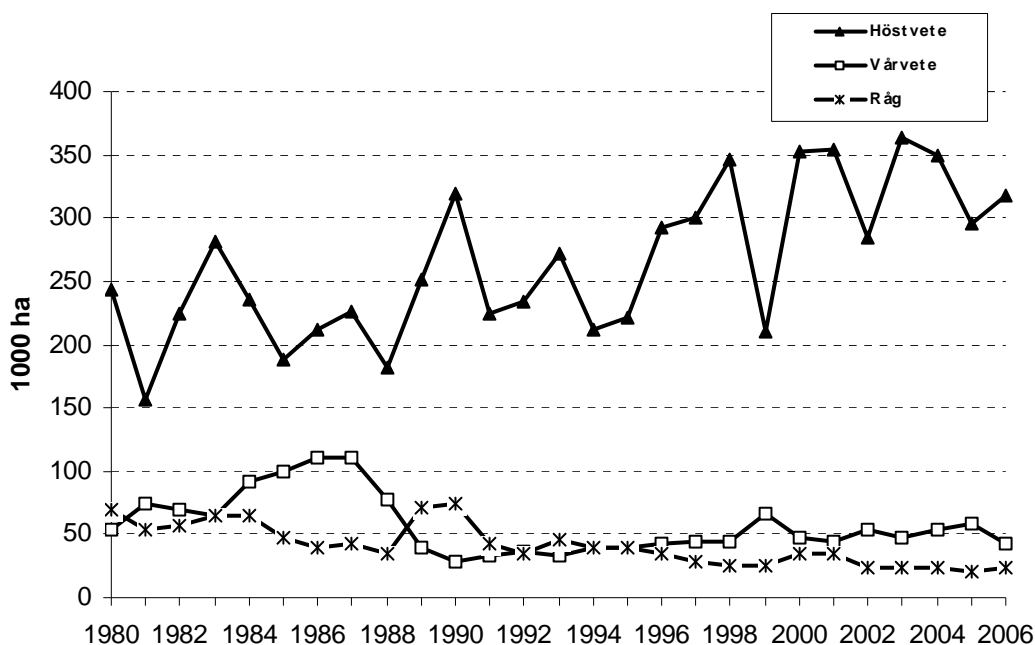
Källa: Jordbruksverket

Odlingen av höstsäd ökade under 2006 jämfört med föregående år. Uppgången var ca 30 000 hektar. Odlingen under 2006 uppgick till ca 402 000 hektar. Höstsådden gynnades av bra väder hösten 2005. Vädret under vintern 2005/06 var trots sträng kyla gynnsamt för grödorna och utvintringen blev obetydlig. Odlingen av höstvetete ökade med ca 23 000 hektar, rågodlingen ökade med ca 2 000 hektar, rågvetete med ca 5 000 hektar och höstkornet ökade med några hundra hektar.

Bland de vårsådda grödorna minskade samtliga grödor utom havre. Största minskningen uppvisar korn med ca 64 000 hektar. Vårvetet minskade med ca 16 000 hektar. Stor höstsådd av vete brukar leda till minskad odling av vårvete. Odlingen av havre ökade däremot för första gången sedan 2002. Höga priser både på världsmarknaden och inom EU under 2005 torde ha påverkat jordbrukarna till ökad odling. Jämfört med situationen 2000 har dock odlingen minskat med nästan en tredjedel.

Inledningen av skördeåret 2006 påverkades av den stränga vintern. Vårbruket försenades i södra Sverige men kunde genomföras i normal tid i övriga delar av landet. Det innebar att vårsådden ägde rum samtidigt i både Götalands och Svealands slättområden. Juli månad var mycket varm och torr i stora delar av landet. Torkan drabbade i synnerhet de södra och östra delarna av landet. Det innebar att särskilt de vårsådda grödorna brådmognade. Kvaliteten påverkades negativt genom att rymdvikterna blev låga. Proteinhalterna gynnades av värmen vilket var positivt för vetet medan det missgynnade malkornet. Trots sen sådd påbörjades skörden i normal tid. I början på augusti inleddes en period på ca en månad med kraftiga regn i större delen av landet, särskilt hårt drabbades Sydsverige. De grödor som skördades efter regnet höll oftast inte livsmedelskvalitet utan fick avsättas till foder och mindre kvantiteter fick t.o.m. användas för eldning. I främst Skåne kunde en del arealer inte bärgas p.g.a. att marken inte gick att köra på. De minsta problemen i samband med skörden hade Mälardalsområdet även om det lokalt föll mycket regn även i detta område.

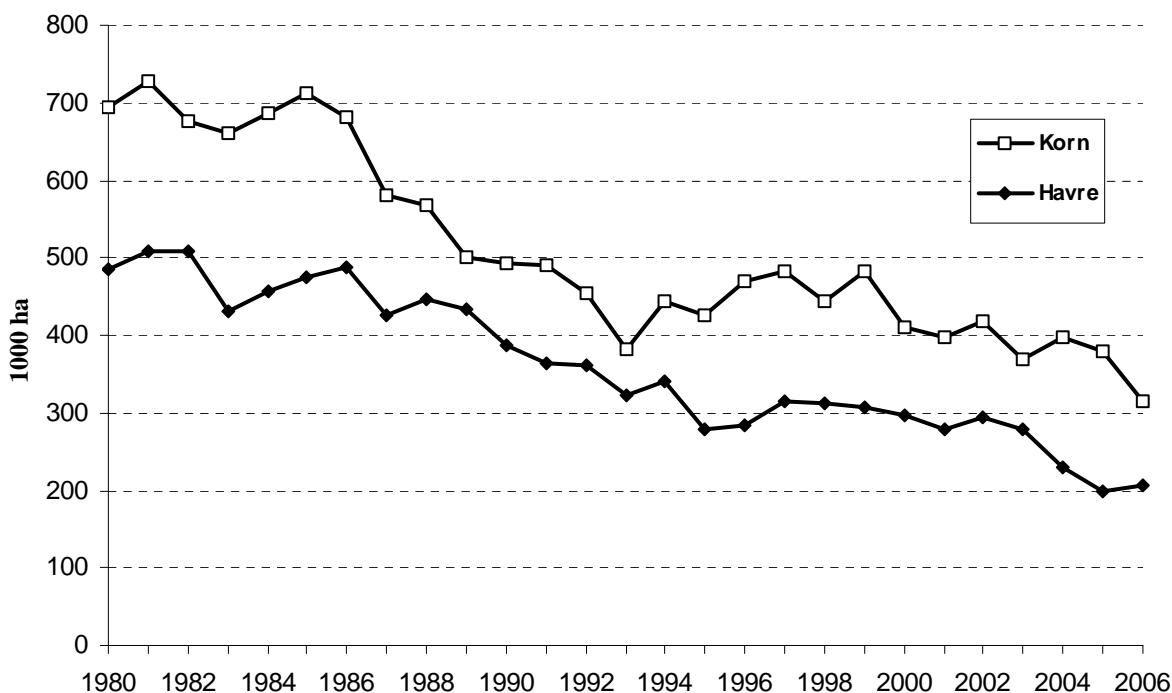
Trots mycket regn under hösten 2006 kunde höstsådden genomföras under gynnsamma förutsättningar i större delen av landet. Enligt uppgifter från jordbruksstatistiken såddes hösten 2006 ca 322 000 hektar höstvet, ca 8 000 hektar korn, ca 54 000 hektar rågvete och 24 000 hektar råg. Höstsådden 2006 blev något mindre än 2005 och det senaste femårsgenomsnittet.

Figur 5 Arealutveckling brödspannmål 1980-2006, 1 000-tal ha

Swedish bread grain area development 1980-2006, 1 000 ha

Källa: IAKS, SCB

Figur 6 Arealutveckling foderspannmål 1980-2006, 1 000-tal ha

Swedish coarse grain area development 1980-2006, 1 000 ha

Källa: IAKS, SCB

Tabell 3.1 visar höstsåddens omfattning 1997 till 2006.

Tabell 3.1 Höstsådd areal 1997-2006, 1 000-tal ha

Autumn-sown area 1997-2006, 1 000 ha

Spannmål	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Vete	347	210	348	364	292	379	357	310	332	322
Råg	37	25	36	35	22	24	24	21	25	24
Korn	10	7	9	8	4	6	5	5	4	8
Rågvete	62	31	42	41	31	46	53	52	57	54

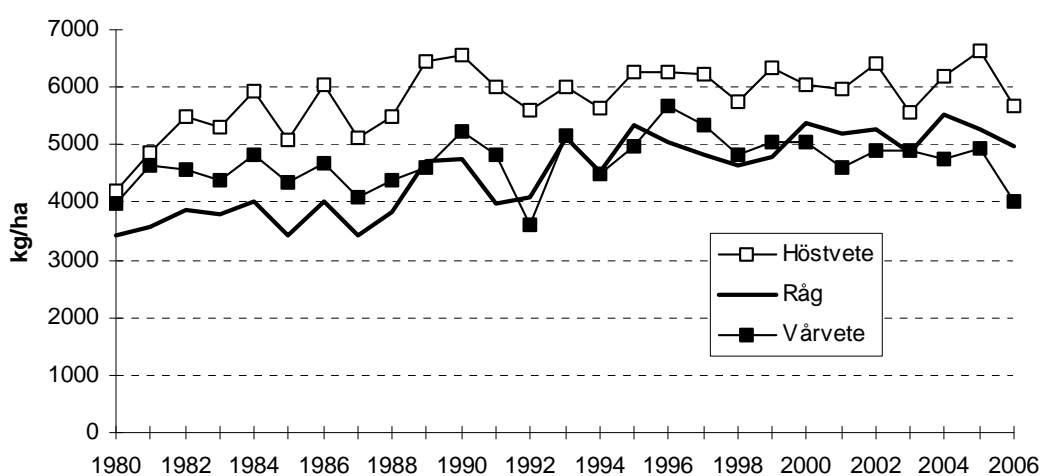
Källa: SCB, Jordbruksstatistisk årsbok

Enligt uppgifter från kontrollorganisationen KRAV uppgår den KRAV-godkända (ekologisk odling) spannmålsarealen för 2005 till ca 53 000 ha. Arealen ökade under början på 2000-talet men har stagnerat under de senaste åren. Mellan 2004 och 2005 minskade arealen med ca 6 000 ha. Den KRAV-godkända spannmålsarealen uppgår till ca fem procent av den totala spannmålsarealen.

3.2 Hektarskörd

Hektaravkastningen för 2006 blev för samtliga grödor enligt jordbruksstatistiken lägre än det senaste femårsgenomsnittet. Blandsäd, höstkorn och havre hade den lägsta avkastningen jämfört med det senaste femårsgenomsnittet. För samtliga dessa grödor är 2006 års skörd ca 20 procent mindre än genomsnittsskörden för de senaste fem åren. Höstvetet avkastade ca 8 procent mindre än genomsnittet och vårkornet ca 15 procent mindre. Fr.o.m. 2004 redovisas alla avkastningsuppgifter med 14 procents vattenhalt, tidigare avsåg uppgifterna 15 procents vattenhalt.

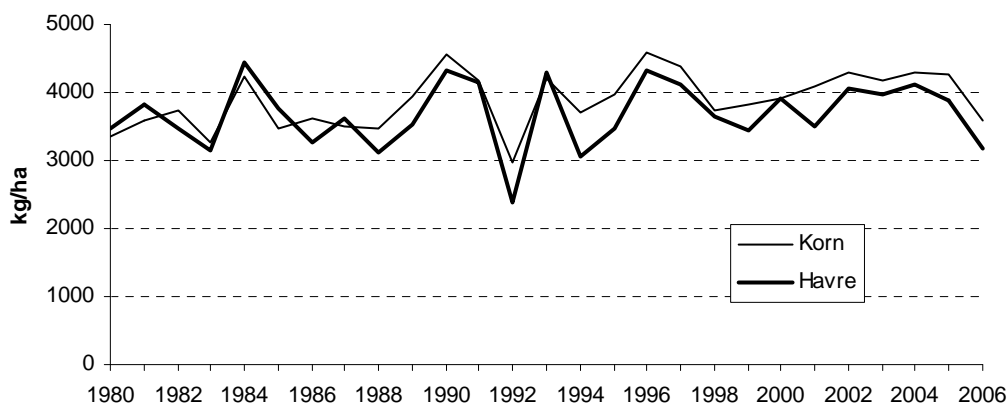
Figur 7 och 8 visar hektaravkastningen för bröd- respektive fodersäd 1980-2006.

Figur 7 Hektaravkastning för brödsäd 1980-2006, kg/ha

Swedish bread grain yield per hectare 1980-2006, kilos/ha

Källa: SCB

Figur 8 Hektaravkastning fodersäd 1980-2006, kg/ha

Coarse grain yield per hectare in Sweden 1980-2006, kilos/ha

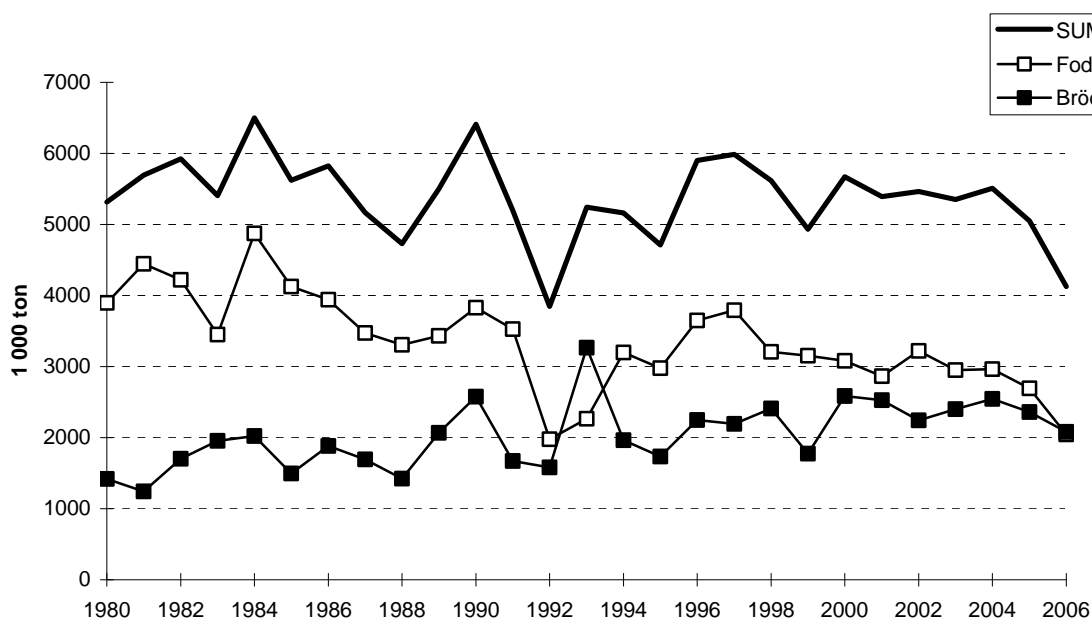
Källa: SCB

Över tiden finns en trendmässig ökning av skördarna per ha för de flesta grödor. Utvecklingen under 2000-talet verkar dock inte vara lika tydlig på spannmålsområdet. För de olika grödorna räknas fram s.k. normskördar, baserade på tidsserier med skördeutfallet för enskilda år. För höstvetete var normskörden 1995 beräknad till 6 189 kg/ha. Den ökade 2000 till 6 371 kg/ha, men sänktes 2006 till 6 169 kg/ha. Motsvarande för korn är 4 006, 4 089 och 4 201 kg/ha. En faktor som verkar sänkande på skördeutvecklingen är att den ekologiska odling blivit mer utbredd. Enligt skördeundersökningar var den ekologiska spannmålsodlingens skördar 55 – 60 % av den konventionella odlingens skördar per ha. Andelen av arealen som odlades ekologiskt 2005 var för höstvetete 4,2 %, vårkorn 5,4 %, höstråg 12,8 %, havre 15,8 % och vårvetete 17,5 %.

Normskördarna är av naturliga skäl högst i de bättre odlingsområdena i södra Sverige. Gör jämförelser för höstvetete är normskördarna i Götalands norra slättbygder och Svealands slättbygder 65 – 75 % av de för Götalands slättbygder. För vårkorn är relationerna 70 – 80 %. Jämförs med Götalands och mellersta Sveriges skogsbygder är förhållandet 50 – 60 %.

3.3 Totalskörd

Den totala skörden av spannmål 2006 uppgår enligt definitiva beräkningar från SCB och Jordbruksverket till 4,128 miljoner ton. Statistiken baseras på uppgifter som odlarna skickar in via internet eller lämnar per telefon till SCB:s intervjuare. Skörden av brödsäd har beräknats till ca 2,1 miljoner ton och skörden av fodersäd till ca 2,0 miljoner ton. Skörden är drygt 20 procent mindre än det senaste femårsgenomsnittet och den minsta spannmålsskörden sedan 1992, som var ett år med torka. Figur 9 visar storleken på den totala spannmålsskörden 1980-2006.

Figur 9 Totalskörd spannmål 1980-2006, 1 000-tal ton

Total cereal harvest in Sweden 1980-2006, 1 000 metric tons

Källa: SCB

3.3 Svenska odlarpriser på spannmål

I tabell 3.2 redovisas odlarpriser för spannmål under 2005/06.

Tabell 3.2 Definitiva odlarpriser för spannmål 2005/2006, kr/100 kg vid 14 % vattenhalt
Final producers' prices for cereals 2005/2006, SEK/kilo at 14 % water content

	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar
Höstvete, 11%	92,9	93,3	93,7	95,7	102,7	101,5	101,5	101,5	116,7	116,7	116,7	116,7	121,6
Kvarnråg	97,6	98,0	98,4	98,8	101,5	102,8	102,8	102,9	118,4	118,4	118,4	118,4	124,6
Foderkorn	90,6	91,2	103,2	90,8	92,6	102,1	102,1	102,1	117,3	117,3	117,3	117,3	117,3
Foderhavre	87,9	88,4	88,7	88,9	94,4	89,8	89,8	89,8	112,6	112,6	112,6	112,6	110,8
Rågvete	84,6	85,0	85,4	85,7	94,4	91,7	91,7	91,7	112,1	112,1	112,1	112,1	110,3

Källa: Jordbruksverket

Priserna som redovisas avser den första dagen i månaden. Priset avser normalkvalitet vid leverans fritt gård. Eventuella avdrag har ej tagits med i beräkningarna. Priserna är ett genomsnitt av vad olika uppköpare betalar.

EU:s interventionspris för spannmål är oförändrat mellan 2005/06 och 2006/07. Till följd av reformbeslutet 2003 har dock möjligheten för interventionsuppköp av råg tagits bort och månadsuppräkningsen av interventionspriset har halverats. Marknadspriserna för spannmål låg marknadsåret 2005/06 på nivåer runt eller under interventionspriset. Stor skörd i EU, hård konkurrens på världsmarknaden och oförmånliga växelkurser ledde till att priserna förblev pressade under större delen av marknadsåret. Under senare delen av marknadsåret steg dock priserna för i synnerhet fodersäd. Oro för små lager i foderindustrin var den främsta orsaken till prisuppgången. Priset för havre låg på i stort sett samma nivå som för korn. Stark efterfrågan inom EU bidrog till höga havrepriser.

För marknadsåret 2006/07 har EU fått en spannmålsskörd som är ca 5 procent mindre än under fjolåret. Även kvaliteten är svag p.g.a. torka under sommaren och regn i samband med skörd. Det ledde till en nervös EU-marknad under inledningen av marknadsåret med snabbt stigande priser som följd. Priserna har därefter legat kvar på en mycket hög nivå under marknadsåret. Prisuppgången i EU har också lett till höga priser i Sverige. Priserna har stigit för samtliga spannmålsslagen till nivåer långt över interventionspriset

3.4 Spannmålsskördens användning

Av de olika spannmålsslagen förmals främst vete och råg till mjöl för inhemsk livsmedelsanvändning. Till foder används främst korn och havre, men sedan senare delen av 1980-talet har en allt större andel av vetet använts till foderändamål. Användningen av vete till industriändamål, sprit och stärkelse, har också ökat under senare år. I Sverige produceras för närvarande etanol för drivmedel ur spannmål i en anläggning i Norrköping med en produktionskapacitet på 55 000 m³ per år. Produktionen baseras på 150 000 ton vete. Byggandet av en ny anläggning med ytterligare 150 000 m³ i kapacitet pågår. Den anläggningen beräknas komma att förbruka ca 400 000 ton spannmål.

Den största andelen av kornet som används till livsmedelsändamål är malkorn till bryggeriindustrin. En mindre andel korn och havre förmals till gryn och mjöl. Tabellerna 3.3-3.7 visar användningen av spannmålsskörden.

Tabell 3.3 Total spannmålsbalans (inklusive blandsäd) 2001/02-2006/07, miljoner kg
Total cereal balance (including mixed grain) 2001/02-2006/07, mill. kilos

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07
Ingående lager*	275	402	531	294	624	437
Skörd	5 388	5 460	5 352	5 508	5 048	4 128
Import	179	254	96	161	106	
Summa tillgång	5 842	6 116	5 979	5 963	5 778	
Livsmedelsändamål	935	960	985	1 045	1 060	
Industriändamål	220	305	330	295	315	
Utsäde, sålt i handeln	270	265	265	250	225	
Foder	3 055	2 860	2 855	2 845	2 735	
Export	959	1 195	1 280	902	1 006	
Utgående lager	402	531	294	625	437	
Varav interventionslager	142	301	114	314	244	
Summa förbrukning	5 842	6 116	5 979	5 963	5 778	

*Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 3.4 Användning av veteskörden 2001/02-2006/07, miljoner kg
Use of wheat harvest 2001/02-2006/07, mill. kilos

Vete	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07
Ingående lager*	88	202	258	144	291	210
Skörd	2 362	2 113	2 282	2 412	2 246	1 967
Import	80	188	27	53	59	
Summa tillgång	2 530	2 503	2 567	2 609	2 596	
Livsmedelsändamål	600	600	600	625	675	
Industriändamål	220	275	300	250	260	
Utsäde, sålt i handeln	90	85	85	80	75	
Foder	925	800	800	975	850	
Export	493	485	638	388	526	
Utgående lager	202	258	144	391	210	
Varav interventionslager	106	228	95	209	174	
Summa förbrukning	2 530	2 503	2 567	2 609	2 596	

*Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 3.5 Användning av rågskörden 2001/02-2006/07, miljoner kg*Use of rye harvest 2001/02-2006/07, mill. kilos*

Råg	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07
Ingående lager*	45	33	20	14	19	19
Skörd	182	128	118	133	112	115
Import		6	4	7	2	
Summa tillgång	227	167	142	154	133	
Livsmedelsändamål	100	100	100	100	100	
Utsäde, sålt i handeln	10	10	10	10	5	
Foder	35	5	5	20	5	
Export	49	32	13	5	4	
Utgående lager	33	20	14	19	19	
Varav interventionslager	0	0	0	0	0	
Summa förbrukning	227	167	142	154	133	

*Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 3.6 Användning av kornskörden 2001/02-2006/07, miljoner kg*Use of barley harvest 2001/02-2006/07, mill. kilos*

Korn	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07
Ingående lager*	70	110	128	66	234	139
Skörd	1 633	1 777	1 546	1 692	1 591	1 111
Import	96	60	64	99	42	
Summa tillgång	1 799	1 947	1 738	1 857	1 867	
Livsmedelsändamål	200	225	250	285	250	
Utsäde, sålt i handeln	90	90	90	85	80	
Foder	1 250	1 200	1 125	975	1 075	
Export	149	279	207	253	298	
Utgående lager	110	128	66	234	139	
Varav interventionslager	36	73	19	105	70	
Summa förbrukning	1 799	1 947	1 738	1 857	1 867	

*Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 3.7 Användning av havreskörden 2001/02-2006/07, miljoner kg*Use of oats harvest 2001/02-2006/07, mill. kilos*

Havre	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07
Ingående lager*	49	45	75	31	45	33
Skörd	961	1 179	1 102	925	746	624
Import	2	0	1	0	0	
Summa tillgång	1 012	1 224	1 178	956	791	
Livsmedelsändamål	35	35	35	35	35	
Utsäde, sålt i handeln	65	65	65	60	50	
Industriändamål				10	20	
Foder	600	650	625	550	475	
Export	267	399	422	256	178	
Utgående lager	45	75	31	45	33	
Summa förbrukning	1 012	1 224	1 178	956	791	

* Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

3.5 Konsumtion av spannmål och spannmålsprodukter

Konsumtionen av vete- och rågmjöl uppvisar en förhållandevis kraftig minskning mellan 2003 och 2004. Statistiken från 1995 och framåt är dock osäker eftersom metoden ändrats. Av den totala förmalningen av vete utgörs 95 procent av inhemsk vara. Under 2006/07 kommer förmalningen av vete i Sverige att bestå av en förhållandevis större andel import p.g.a. svag kvalitet inom landet.

Tabell 3.8 Konsumtion av vete- och rågmjöl 1970-2004, miljoner kg*Consumption of wheat and rye flour 1970-2004, mill. kilos*

År	1970	1980	1990	1995	1999	2000	2002	2003	2004
Vete- och rågmjöl	456	493	529	538	558	602	574	580	539

Källa: Jordbruksverket

Omkring 320 000 ton korn och havre användes för humankonsumtion inom landet under 2005/06. Merparten av kornet används för framställning av malt. Det finns ett mälteri i Sverige, som är beläget i Halmstad med en årlig produktionskapacitet på 170 000 ton malt vilket kräver ca 220 000 ton korn. Det har också funnits ett mälteri i Stockholm som har producerat ca 40 000 ton malt per år. Mälteriet lades ner vid utgången av marknadsåret 2005/06. Under 2004/05 stängdes även mälteriet i Söderhamn. Konkurrensen på världsmarknaden för malt har tilltagit under senare år p.g.a. företagsfusioner och utbyggd kapacitet. Under 2006/07 har olämplig väderlek lett till kvalitetsproblem och kraftigt stigande råvarupriser. Merparten av den svenska maltproduktionen avsätts på exportmarknaden.

I tabell 3.9 visas humankonsumtionen av korn och havre.

Tabell 3.9 Humankonsumtion av korn och havre 1970-2005, miljoner kg*Human consumption of barley and oats 1970-2005, mill. kilos*

	1970	1980	1990	1995	1998	1999	2000	2002	2003	2004	2005
-gryn	18,4	16	24	24	26	29	28	39	41	46	*
-malkorn			82	98	150	150	210	225	225	300	270

* Uppgift saknas

Källa: Jordbruksverket

3.6 Överskott

Den totala skörden 2005 uppgick enligt Jordbruksverkets definitiva uppgifter till 5,05 miljoner ton. Från september 2005 till augusti 2006 exporterades ca 1,0 miljoner ton spannmål. Vete blev det spannmålslag som exporterades mest under året med drygt 0,5 miljoner ton. Merparten av veteexporten gick till EU-marknaden. De viktigaste marknaderna var Spanien och Danmark. Exporten till tredje land har främst gått till Nordafrika och Mellan Östern. Även kornet exporterades till största delen inom EU. De viktigaste marknaderna för svenskt korn var Spanien, Tyskland och Belgien. Det exporterades även några större partier foderkorn till Mellan Östern och Nordafrika och malkorn till Sydamerika och Ryssland. Drygt hälften av havreexporten gick till tredje land vilket är en mindre andel än normalt. För första gången på lång tid exporterades havre från Sverige till Sydamerika. Inom EU dominerade handeln med Spanien, Danmark och Tyskland.

Under marknadsåret 2005/06 köptes ca 24 000 ton korn till intervention och ca 59 000 ton vete. Interventionsanmälningarna under 2005/06 var betydligt mindre jämfört med föregående år. Vid utgången av marknadsåret 2005/06 fanns det ca 172 000 ton vete och ca 72 000 ton korn i lager. Under hösten 2006 sålde jordbruksverket ca 14 000 ton korn i mindre poster för den interna marknaden. Från oktober resp. november är alla lager av vete och korn öppna för försäljning på den interna marknaden. T.o.m. början på maj 2007 har allt vete och korn, utom ca 10 000 ton korn, sålts.

Enligt Jordbruksverkets definitiva uppgifter uppgår 2006 års skörd till ca 4,1 miljoner ton. Det innebär att överskottet för 2006/07 blir det minsta på femton år. Det kommer endast att finnas 0,1-0,2 miljoner ton i överskott. Det är dock troligt att importen av vissa kvaliteter kommer att öka vilket även leder till ökad export. Det har förekommit försäljning av spannmål från Sverige under 2006/07 både från den fria marknaden och från interventionslager. Merparten av den spannmål som sålts ut från Sverige har gått till andra EU-länder. Vetet har främst sålts till Sydeuropa och Polen. Malkorn har sålts till Polen men även till Ryssland. Sydeuropa har köpt foderkorn. Efterfrågan på havre har varit mycket stor på EU-marknaden, främst Tyskland. Det har inte skett någon export av havre till Nordamerika under perioden juli-maj 2006/07.

Tabell 3.10 Nettoexporten av spannmål (sept/aug) 1999/00-2005/06, miljoner kg*Cereal net exports (Sept/Aug) 1998/99-2004/05, mill. kilos*

	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Vete och råg	76	821	462	323	620	333	470
Korn och havre	953	725	308	618	564	410	432
Nettoexport	1 029	1 546	770	941	1 184	743	902

Källa: Jordbruksverket

Sverige exporterade under 2006 ca 63 000 ton mjöl och gryn och importerade ca 28 000 ton under samma år. Exporten av mjöl har ökat kraftigt de senaste åren p.g.a. att Sverige har tagit över kvarnkapacitet i Danmark. Exporten av malt uppgick under 2006 till ca 142 000 ton och importen till ca 11 000 ton. Under 2005 exporterades ca 192 000 ton malt och importerades ca 6 000 ton.

3.7 Regleringen

Sverige blev medlem av EU den 1 januari 1995, vilket bland annat innebar att EU:s gemensamma jordbrukspolitik började tillämpas. Generellt tog Sverige över EU:s regleringar utan övergångsregler. Det gällde även på spannmålsområdet.

I detaljer finns det skillnader mot Sveriges tidigare reglering på spannmålsområdet, men i stort är inriktningen densamma.

Grunden för EU:s reglering på spannmålsområdet är:

- Skydd mot tredje land i form av importtullar
- Möjlighet till avsättning av överskott genom intervention
- Stöd till export
- Gårdsstöd, frikopplat stöd som ges för i princip all jordbruksmark

Utöver dessa regleringsåtgärder gäller krav på licens vid såväl import som export. Mängden importkvoter, vilka innebär reducerad importavgift, är betydligt större jämfört med den tidigare svenska regleringen.

Under 1999 genomförde EU en reform på spannmålsområdet. Reformen följde samma inriktning som 1992, det vill säga sänkt stödpris och kompensation genom direktbidrag. Interventionspriset sänktes med 15 procent fördelat på två etapper, 2000/01 och 2001/02. Jordbrukarna gavs kompensation genom arealstöd, dock inte mer än ungefär hälften av stödprissänkningen. Arealstödet blev detsamma för samtliga grödor med undantag för proteingrödor som gavs ett extra tillägg. I normalfallet skulle tio procent av arealen läggas i träda för att berättiga till arealstöd.

2003 års reform innebar nya förändringar på spannmålsområdet. Från och med marknadsåret 2004/05 är det inte längre möjligt att lämna råg till intervention och månadsuppräkningspriset har halverats. För durumvete infördes en särskild kvalitetspremie och för spannmål (samt andra grödor) som används för energiändamål ges ett särskilt stöd, 45 euro/hektar. Kommissionens förslag att även sänka interventionspriset med fem procent accepterades dock inte av rådet.

Från och med 2005 ändrades arealstödet till spannmål med flera grödor från ett produktkopplat stöd till frikopplat stöd. Det frikopplade stödet omfattar även direktstöden till animalieproduktionen. Det nya stödet ges till jordbrukarna baserat på tidigare års stödutbetalningar. Jordbrukarna får i princip använda marken till vad man vill under förutsättning att kravet på hävd uppfylls. Kravet på tio procents arealuttag kvarstår dock.

3.7.1 Importskydd

Den 1 juli 1995 trädde WTO-avtalet i kraft vilket innebar att importskyddet förändrades. Generellt gäller nu att skyddet inte får överstiga en viss nivå som baseras på tidigare års importavgifter. I princip gjordes avgifterna om till tullar, men på spannmålsområdet kommer tullarna även i fortsättningen att för en del produkter påverkas av förändringarna på världsmarknaden. För samtliga spannmålslag som ingår i interventionssystemet har en viss referens kvalitet fastställts (för vete finns tre kvalitetsklasser) och priset för denna kvalitet mäts på världsmarknaden. Till detta pris läggs kostnader för frakt m.m. och avgiften beräknas som skillnaden mot det inhemska priset. Det inhemska skyddade priset utgör 155 procent av interventionspris. Avgiften justeras normalt varannan vecka. Ett generellt avdrag på importavgiften görs med åtta euro/ton vid import av kvalitetsvete, malkorn och flintmajs. För flintmajs med ursprung i Argentina har det generella avdraget höjts till 24 euro/ton.

Under hösten 2001 beslutade EU att ta bort en fraktjustering på tio euro/ton för de varor som importerats landvägen. Detta innebar att tullen för dessa varor sänktes med motsvarande belopp. Genom denna åtgärd kom all spannmål in till EU med samma tullsats oberoende av ursprungsland. Det var främst import från Östeuropa som påverkades av denna åtgärd.

Hösten 2002 beslutade EU åter om att ändra reglerna för uttaget av tull vid import av spannmål. Under 2001 och 2002 flödade mycket vete och korn in i EU till låga priser. På grund av att tullen fastställs utifrån priserna i Nordamerika påverkade öststatsimporten inte nivån. De nya reglerna innebär att det för vete går att importera ca tre miljoner ton till en tull på tolv euro/ton. Tullkvoten för vete har delats upp i olika underkvoter för USA, Kanada och övriga länder. För korn uppgår kvoten till 0,35 miljoner ton och tull tas ut med 8-16 euro/ton. Import utöver kvoten belastas med tull på 95 euro/ton för vete och med 93 euro/ton för korn. Övriga spannmålslag, durumvete, vete av hög kvalitet, råg, majs och sorghum, påverkades inte av överenskommelsen. EU:s utvidgning har inneburit att kvoterna har justerats upp något för vete och korn, samt att det har införts en ny kvot för majs. Kvoten för majs omfattar import från alla länder och importen är helt tullfri. Detta redovisas i tabell 3.12 nedan.

Under första halvan av 2006 var tillgången på spannmål i Östeuropa god vilket ledde att kvotutrymmet utnyttjades. Under det sista kvartalet av 2006 och första delen av 2007 har utbudet av spannmål i Östeuropa blivit stramare vilket lett till att inflödet av kvotspannmål minskat.

Höga priser på de nordamerikanska marknaderna har inneburit att det under 2006/07 inte tagits ut någon tull på durumvete, vete av hög kvalitet, sorghum eller råg. Under en period, januari-mars 2007, var även tullen borttagen för majs, vilket är mycket ovanligt.

Tabell 3.11 Tullar i maj 2007, euro/100 kg och kr/100 kg

Tariffs as of May 2007, EUR/100 kilos and SEK/100 kilos

Produkt	Tullar i euro/100 kg	ca kr/100 kg*
Vete hög kvalitet	0	0
Vete, normal	0	0
Durumvete	0	0
Majs	86,70	8,00
Råg, sorghum	0	0

* 1 euro =9,2313

Källa: EU-kommissionen

Nedan redovisas de tullkvoter som EU införde från och med den 1 januari 2003, inkl. de justeringar som gjorts 2006 p.g.a. utvidgningen 2004. Andra tullkvoter finns listade i tabell 3.14.

Tabell 3.12 Importkvoter och tullar för spannmål, ton och euro/ton

Cereal import quotas and duties, metric tons and EUR/metric ton

Spannmålsslag	Kvot, miljoner ton	Tull, euro/ton	Tull utöver kvoten, euro/ton
Vete			
USA	0,572	12	95
Kanada	0,038	12	95
Övriga tredjeländer	2,3784	12	95
Korn	0,306	16	93
Malkorn	0,05	8	93
Majs	0,242	0	94

För vissa bearbetade spannmålsprodukter och havre gäller andra regler.

I WTO-avtalet stipuleras att för spannmålsslag och bearbetade spannmålsprodukter som inte omfattas av interventionssystemet ska en fast tullsats tillämpas vid import. Dessa tullsatser reducerades med 36 procent fram till år 2000/01. För 2001/02 och intill dess att ett nytt handelsavtal har avtalats gäller de tullar som gällde för det sista året av den förra avtalsperioden (2000/01). I tabell 3.13 redovisas tullsatserna för några produkter under marknadsåret 2006/07. Samma kurs tillämpas för omräkning av tullar som gäller i allmänhet.

Tabell 3.13 Tullar för spannmål och spannmålsprodukter 2006/07, euro/100 kg och kr/100 kg

Tariffs for grain and grain products 2006/07, EUR/100 kilos and SEK/100 kilos

Produkt	Tullar i	
	euro/100 kg	kr/100 kg*
Havre	8,90	81,90
Bovete	3,70	34,05
Hirs	5,60	51,53
Blandsäd	9,30	85,58
Vetemjöl (även av durum)	17,20	158,27
Rågmjöl	16,80	154,59
Kornmalt	17,70	162,87
Rostad malt	15,20	139,87
Kli	4,40	40,49

*1 euro = 9,2017

Källa: EU-kommissionen

3.7.2 Förmånskvoter vid import

Inom EU tillämpas en rad olika förmånskvoter som innebär lägre importavgift, i vissa fall hel befrielse. Det finns flera olika typer av kvoter:

- Bilateral kvoter, främst med Östeuropa
- Kvoter som avser vissa grupper av länder
- WTO-kvoter

Merparten av importkvoterna har administrativt tidigare fungerat som så kallade ansökningskvoter. Eftersom prisskillnaden mellan EU och världsmarknaden för flera produkter i stort sett har utjämnats har intresset för kvoterna minskat. Därför beslutades att under 2002 omvandla en rad av dessa kvoter till så kallade först till kvarnen-kvoter. Detta innebär minskad administrativ börda. Inför utvidgningen har EU tillämpat så kallade noll-nollavtal mot de kandidatländerna i Östeuropa för många produkter. Dessa avtal har inneburit att EU inte ska lämna några exportbidrag och att motparten inte ska ta ut någon importtull. Fr.o.m. 1 januari 2007 upphörde dessa avtal att gälla då dessa länder blev EU-medlemmar. Av tabell 3.14 framgår exempel på några av de importkvoter som finns inom spannmålsområdet.

Tabell 3.14 Importkvoter på spannmålsområdet, ton
Grain import quotas, metric tons

Ursprung	Vara	Kvantitet, ton
Alla tredje länder	Vete av hög kvalitet	300 000
Alla tredje länder	Durumvete	50 000
Alla tredje länder	Bearbetad havre	10 000
AVS-länder	Sorghum	100 000
Bulgarien*	Majs	104 000
Bulgarien*	Vete	384 000
Rumänien*	Vete	230 000
Rumänien*	Majs	149 000
Alla tredje länder	Majs till Spanien och Portugal	2 500 000
Alla tredje länder	Sorghum till Spanien	300 000

* t.o.m. den 31 december 2006

Källa: EU-kommissionen

3.7.3 Intervention

EU:s interventionssystem på spannmålsområdet syftar till att garantera odlarna en viss lägsta prisnivå på spannmålen. I Sverige är det möjligt att lämna spannmål till intervention under perioden december - juni. De övriga medlemsländerna tillämpar perioden november - maj. All spannmål som lämnas till intervention är EU skyldig att köpa upp under förutsättning att den håller vissa kvalitets- och kvantitetskrav. Av de spannmålslag som odlas i Sverige är det möjligt att lämna vete och korn till intervention. Råg, havre och rågvete omfattas däremot inte av interventionsuppköp. Sverige och Finland får tillämpa 2,0 mm som minsta kärnstorlek vid interventionsuppköp av korn istället för 2,2 mm som gäller i övriga EU-länder. En förutsättning för att få tillämpa denna mindre kärnstorlek är dock att rymdvikten uppgår till 64 kg/hektoliter i stället för 62 kg/hektoliter. Undantaget beror på att vissa sorter, främst sexradskorn, som odlas inte uppfyller kravet på kärnstorlek.

Samma interventionspris tillämpas för samtliga berörda spannmålslag och priset räknas upp varje månad under interventionsperioden.

Interventionspriset för spannmål var vid inledningen av marknadsåret 2006/07 101,31 euro/ton, vilket är detsamma som föregående år. Detta motsvarar ca 93 kronor/100 kg i november 2006. 2006/07 är uppräkningsen 0,46 euro/ton per månad. Det är samma uppräkningsen som under fjolåret. I tabell 3.15 redovisas uppräkningsen under 2006/07.

EU:s regler för interventionsuppköp ändrades från och med 2004/05. Det är inte längre möjligt att lämna råg till intervention. Under 2005/06 ändrades kvalitetsreglerna vid interventionsuppköp. EU:s livsmedels- och foderlagstiftning har kopplats samman med interventionsreglerna. Det innebär i praktiken att bl.a. EU:s regler för mykotoxiner ska följas även vid interventionsuppköp.

Under hösten 2006 har EU skärpt kvalitetskraven för majs och sorghum. Kravet för vattenhalt har sänkts från 14,5 procent till 13,5 procent. Det har även införts ett rymdviktskrav för majs. Syftet med förändringen är att minska risken för att spannmålen förstörs under lagringsperioden. Hösten 2006 har kommissionen lämnat ett förslag till Rådet som innebär att interventionsmöjligheten för majs begränsas fr.o.m. marknadsåret 2007/08.

Tabell 3.15 EU:s interventionspris 2006/07, euro/ton

EU's intervention price 2006/07, EUR/metric ton

Månad	Interventionspris, euro/ton	Kumulativ ökning, euro/ton	Månad	Interventionspris, euro/ton	Kumulativ ökning, euro/ton
Juli	101,31	-	Januari	102,69	1,38
Augusti	101,31	-	Februari	103,15	1,84
September	101,31	-	Mars	103,61	2,30
Oktober	101,31	-	April	104,07	2,76
November	101,77	0,46	Maj	104,53	3,22
December	102,23	0,92	Juni	104,53	3,22

Källa: EU-kommissionen

Interventionspriset avser varan fritt på vagn vid interventionslager, det vill säga ett partihandelspris.

EU:s interventionslager av spannmål nådde 1993/94 en rekordnivå på över 30 miljoner ton. Lägre skördar, bland annat beroende på införandet av trädssystemet och kraftiga utförsäljningar ledde till att lagret reducerades successivt under mitten av 1990-talet. I oktober 1997 fanns bara drygt två miljoner ton spannmål kvar i EU:s interventionslager. I slutet av 1990-talet steg lagren åter, bland annat på grund av ökad konkurrens från Östeuropa. Vid utgången av marknadsåret 1998/99 hade lagren ökat till ca 18 miljoner ton. 1999/00 kunde interventionslagren reduceras till ca åtta miljoner ton på grund av stor export till tredje land. Därefter låg lagren relativt stabilt runt sex-åtta miljoner ton. Torka i EU under 2003/04 innebar att mycket små kvantiteter köptes in medan det kunde säljas ut stora kvantiteter på den interna marknaden. Vid slutet av 2003/04 uppgick lagren till ca 3,6 miljoner ton, merparten av lagren utgjordes av råg lagrad i Tyskland.

Under marknadsåret 2004/05 anmäldes stora mängder av spannmål till intervention, drygt 16 milj ton. En viktig orsak till ökningen var EU:s utvidgning. Ungern blev det land tillsammans med Tyskland som köpte upp mest spannmål för intervention. Även under 2005/06 gick stora mängder spannmål till intervention, totalt ca 9,6 miljoner ton. Nästan hälften köptes in i Ungern. Merparten utgjordes av majs. Under 2005/06 kunde EU sälja ut ca 10,7 miljoner ton, merparten på exportmarknaden. Vid utgången av marknadsåret 2005/06 uppgick EU:s interventionslager till ca 14 miljoner ton. Under 2006/07 har utförsäljningar gjorts både på exportmarknaden och den interna marknaden. T.o.m. början på maj har det sålts ut ca 10 miljoner ton. Höga priser inom EU lett till att mycket små mängder har anmälts till intervention under perioden november 2006-februari 2007, totalt ca 3 000 ton. Även under återstående del av marknadsåret väntas endast små mängder gå till intervention. Kommissionen förväntar att det i stort sett bara kommer att finnas kvar majs i lager vid marknadsårets slut.

Tabell 3.16 EU:s interventionslager av spannmål, miljoner ton

EU's grain intervention stock, mill. metric tons

	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Vete	3,12	0,73	0,29	1,18	0,19	8,87	5,547
Durumvete	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Råg	3,25	3,812	2,10	5,09	3,33	2,31	0,648
Korn	2,52	2,24	5,06	0,93	0,11	1,47	2,18
Majs	0,04	0,01	0,02	0,02	0	2,83	5,61
Sorghum	0,01	0,01	0,01	0,01	0	0,002	0,003
SUMMA	8,94	6,81	7,48	7,24	3,63	15,48	13,97

Källa: EU-kommissionen

3.7.4 Export

För att avsätta överskottsspannmål finns vid sidan om interventionssystemet möjlighet att exportera spannmål till tredje land direkt från handeln med hjälp av exportbidrag. Systemet är beroende av WTO-avtalets restriktioner för handel med spannmål och spannmålsprodukter. WTO-avtalet gäller för perioden 1995/96-2000/01 men till dess att ett nytt avtal har träffats gäller villkoren för det sista året av den tidigare avtalsperioden. Av tabell 3.17 framgår kvantitets- och beloppstak.

Principöverenskommelsen i WTO som fattades i slutet av 2005 innebär att exportbidragen ska avskaffas före 2013. Det gäller även för spannmål som exporteras för EU. Detaljreglerna är dock ännu inte beslutade eftersom ett slutligt WTO-avtal ännu inte har träffats.

Tabell 3.17 WTO-nivåer 1995 – 2006, miljoner ton och miljoner euro

WTO ceilings 1995-2006, mill. metric tons and mill. EUR

	Vete och mjöl		Fodersäd	
	Milj. ton	Milj. euro	Milj. ton	Milj. euro
1995/96	20,408	2 309	13,690	1 606
1996/97	19,213	2 105	13,121	1 494
1997/98	18,021	1 901	13,552	1 382
1998/99	16,825	1 697	12,982	1 270
1999/00	15,630	1 493	11,412	1 159
2000/01 och följande år	14,438	1 290	10,438	1 047

Källa: EU-kommissionen

Under perioden 1995/96-1999/00 fanns det möjlighet att utnyttja ej använda exportkvantiteter under de följande marknadsåren. EU utnyttjade inte hela kvoten för subventionerad export av spannmål. För det sista året av avtalsperioden, 2000/01 och följande år, får dock exporten inte överskrida de definierade kvantiteterna 14,4 miljoner ton vete och 10,4 miljoner ton fodersäd. Under 2000/01 utnyttjade EU ca nio miljoner ton av kvoten för vete och ca två miljoner ton av kvoten för fodersäd. Under 2002/03 ledde fallande dollarkurs och hård konkurrens från Östeuropa till att merparten av EU:s export fick bidrag. Marknadsåret 2003/04 präglades av litet exportöverskottet i EU och höga priser på världsmarknaden. De relativt små kvantiteter som EU exporterade kunde i stort sett exporteras utan bidrag. Under marknadsåret 2004/05 hade EU ett stort exportöverskott. Priserna på världsmarknaden var pressade, valutakurserna var oförmånliga och fraktkostnaderna höga. EU hade därför exportbidragssystem i kraft för vete, korn och havre. Totalt sett kunde dock mer än hälften av spannmålen exporteras utan bidrag. Under 2005/06 exporterades ca 11 miljoner ton vete med hjälp av bidrag medan drygt 4 miljoner ton exporterades utan bidrag. Drygt 2 miljoner ton fodersäd exporterades med bidrag och drygt 4 miljoner ton exporterades utan bidrag. Under marknadsåret 2006/07 har priserna på världsmarknaden varit mycket höga vilket gjort det möjligt att exportera merparten av spannmålen från EU utan bidrag. Endast en mindre mängd vete har exporterats med bidrag.

Inom EU finns två system för att lämna exportbidrag:

- Anbudsberoende bidrag
- Fasta bidrag

Anbudsberoende bidrag tillämpas för hel spannmål och normalt för de spannmålsslag som exporteras i stora volymer. Systemet fungerar på så sätt att exportörerna får komma in med bud på exportbidrag till EU-kommissionen. Kommissionen beslutar om en viss högsta bidragsnivå. Alla bud som är lika med eller lägre än denna nivå accepteras.

Fasta exportbidrag fastställs varje vecka för hel spannmål och vissa mjölslag. För övriga produkter fastställs bidraget en gång per månad. Det finns möjlighet att differentiera bidraget efter olika destinationer. Under 1996 när världsmarknadspriserna var höga och under vissa tider översteg prisnivån inom EU tillämpades exportavgift för att behålla kvantiteter inom EU. Sedan 1998/99 har exportavgifter inte tillämpats.

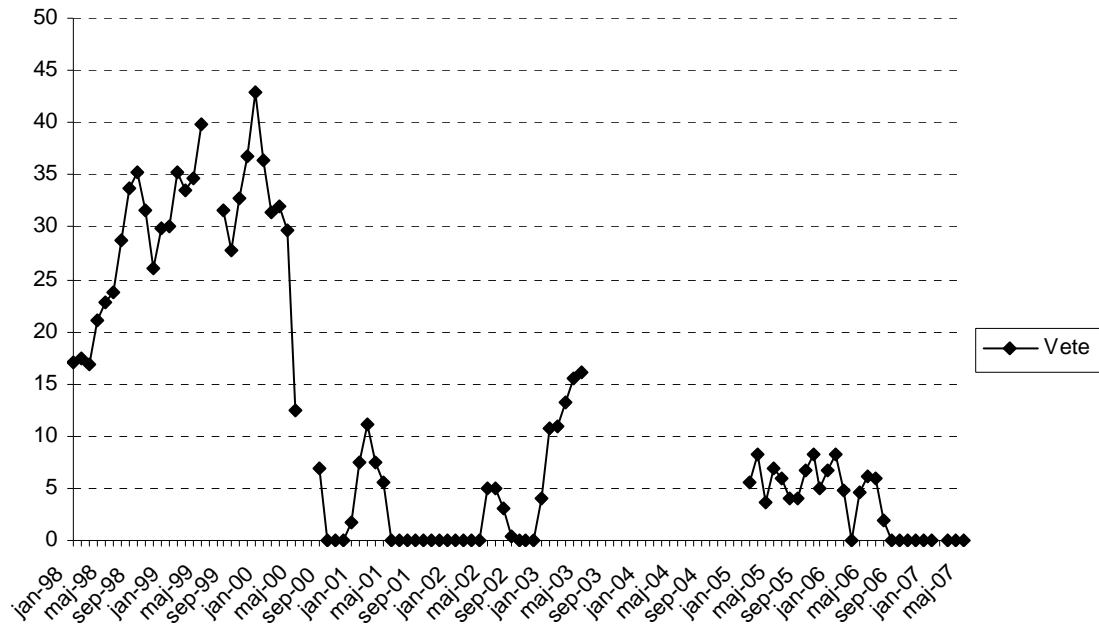
Under inledningen av marknadsåret 2006/07 har det anbudsberoende exportbidraget tillämpas för vete, korn och havre. Under inledningen av marknadsåret gavs exportbidrag för vete med 2 €/ton. Sedan i mitten på juli 2006 har det inte lämnats något exportbidrag för något spannmålslag. Skördebakslag i främst Australien och stark efterfrågan i bl.a. Indien, Brasilien och USA (majs för etanoltillverkning) har drivit upp världsmarknadspriserna till de högsta nivåerna på tio år. Det väntas inte något behov av exportbidrag under avslutningen av marknadsåret 2006/07.

Tabell 3.18 Utvecklingen för de anbudsberoende exportbidragen år 2006-2007, €/ton
Development of tender dependent export refunds during 2006-2007, EUR/metric ton

Månad	Vete	Korn	Havre	Månad	Vete	Korn	Havre
Jan 2006	8,31	3,62	0	Aug	0	0	0
Feb	4,77	2,95	0	Sept	0	0	0
Mars	0	0	0	Okt	0	0	0
April	4,67	4,45	0	Nov	0	0	0
Maj	6,20	6,45	0	Dec	0	0	0
Juni	6	6	0	Jan - Maj	0	0	0
Juli	2	0	0	2007			

Källa: EU-kommissionen

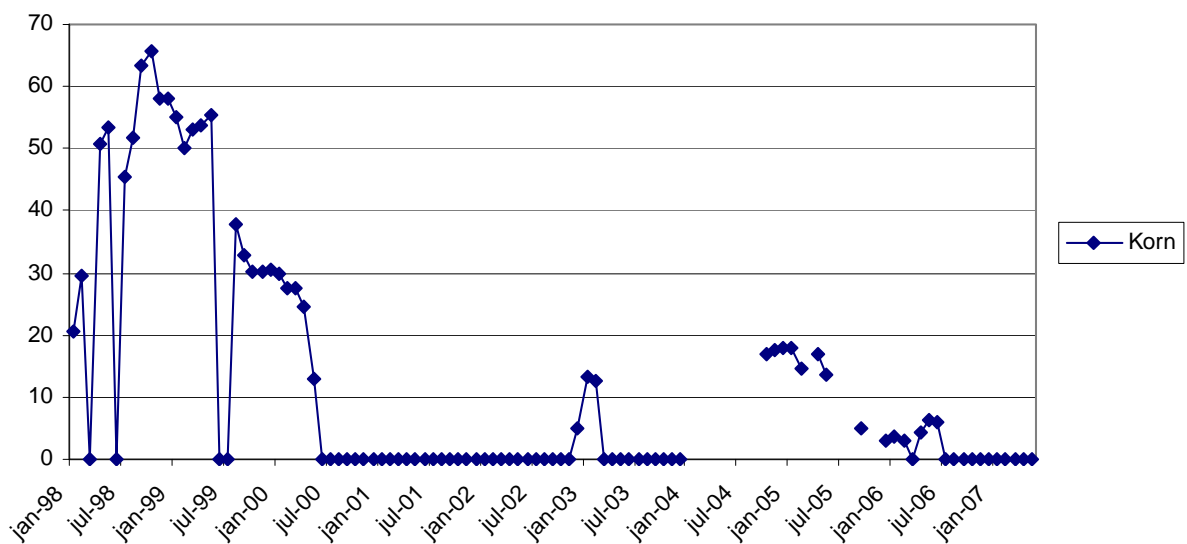
För havre tillämpas ett speciellt anbudsberoende exportbidrag. Som villkor gäller att havren måste vara odlad i Sverige eller Finland och lastas ut från dessa länder. Det är fritt för exportörerna att välja om varan ska exporteras från Sverige eller Finland oberoende av i vilket land anbudet har lämnats. I figur 10-12 redovisas utvecklingen för exportbidragen för vete, korn och havre från och med januari 1998.

Figur 10 Utvecklingen för anbudsberoende exportbidrag för vete 1998-2007, euro/ton

Development of tender dependent export refunds 1998-2007, EUR/metric ton

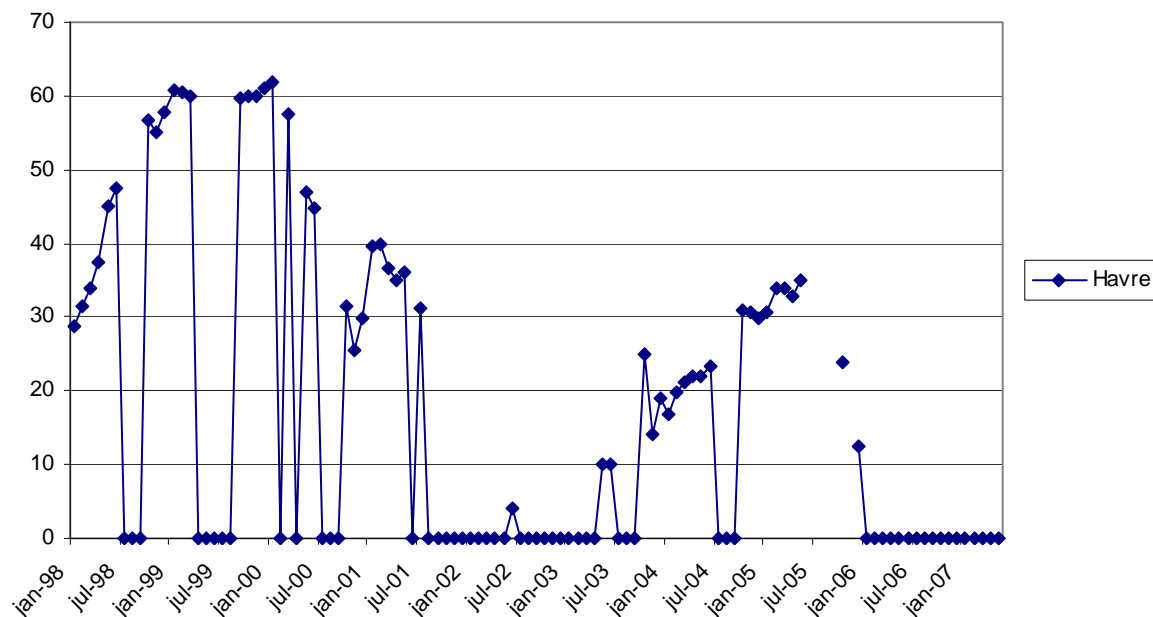
Källa: EU-kommissionen

Figur 11 Utvecklingen för anbudsberoende exportbidrag för korn 1998-2007, euro/ton

Development of tender dependent export refunds 1998-2007, EUR/metric ton

Källa: EU-kommissionen

Figur 12 Utvecklingen för anbudsberoende exportbidrag för havre 1998-2007, euro/ton
Development of tender dependent export refunds 1998-2007, EUR/metric ton

Källa: EU-kommissionen

3.7.5 Frikopplade stöd

2003 genomförde EU en omfattande reform av den gemensamma jordbrukspolitiken (se närmare beskrivning i avsnitt 1.1). Ett viktigt inslag i reformen var att ersätta de kopplade produktionsstöden till både vegetabilie- och animalieproduktionen med frikopplade stöd. Det nya stödet ges för i princip all mark, såväl åkermark som betesmark. För att erhålla stödet krävs inte längre att marken ska odlas med vissa grödor eller att det ska förekomma viss djurhållning. Som krav för att brukaren ska få stödet krävs att marken ska hållas öppen, betesmarken ska dock vara betad. Även i fortsättningen gäller att en viss del av marken måste lämnas obrukad (uttagen areal).

Till skillnad mot reglerna för tidigare direktstöd har medlemsländerna frihet att själva besluta om vissa delar av tillämpningen av det frikopplade stödet. Sverige beslutade att införa stödet 2005 och tillämpa en blandning av regionmodellen och gårdsmodellen. Det innebär att arealstödet och ca hälften av djurbidragen betalas ut enligt regionmodellen, d.v.s. fördelas ut på all mark. Resterande del av animaliestöden betalas ut enligt gårdsmodellen vilket innebär att det ges i förhållande till resp. brukares historiska bidragsnivå. Sverige valde också att precis som tidigare regionalisera den del av det frikopplade stödet som ges enligt regionmodellen. Till skillnad från regionindelningen för det tidigare arealstödet tillämpas nu endast 5 zoner, de tidigare zonerna 5 och 6 har slagits samman. Det görs även en skillnad på stödet för åkermark och betesmark.

3.7.6 Budgetkostnader för spannmålsregleringen

I EU:s budget på spannmålsområdet ingår direktstöden i form av arealstöd t.o.m. 2003. Fr.o.m. 2004 redovisas alla typer av direktbidrag som en separat budgetpost. I kostnaderna inom spannmålsregleringen ingår därefter enbart exportbidrag och interventionsåtgärder för spannmål och stärkelse.

Tabell 3.19 EU:s budgetkostnader för spannmålsregleringen, miljoner euro och miljoner kr

EU's cereal Common Market Organisation budget costs, mill. EUR and mill. SEK

År	Summa milj. euro	Summa ca milj. SEK	Jordbruks- omräkningskurs
1995	15 018	147 270	9,80624
1996	16 998	151 922	8,93762
1997	17 462	155 161	8,88562
1998	17 102	152 607	8,92333
1999	17 866	157 838	8,83455
2000	16 663	138 576	8,31640
2001	17 466	167 883	9,61220
2002	18 590	170 334	9,1627
2003	16 835	153 620	9,1250
2004	160	1 465	9,13
2005 prel.	624	5 791	9,28
2006 prog.	700	6 545	9,35
2007 prog.	694	6 385	9,20

Källa: Jordbruksverket, FEOGA

Tabell 3.20 Spannmålsbudgetens fördelning 1995-2007, miljoner euro
Cereal budget allocation 1995-2007, mill. EUR

År	Export- stöd	Intervention	Produktions- bidrag m.m.	Areal- stöd	Summa
1995	1 092	63	357	13 507	15 018
1996	368	60	357	16 213	16 998
1997	532	71	301	16 558	17 462
1998	397	186	276	16 243	17 102
1999	883	713	373	15 897	17 866
2000	879	562	334	14 866	16 641
2001	261	367	334	16 896	17 858
2002	99	219	241	18 031	18 590
2003	176	267	256	16 322	17 021
2004					17 817
2005					18 042

Källa: EU-kommissionen, FEOGA

År	Export- stöd	Intervention	Produktions- bidrag m.m.	Summa
2004	72	45	43	160
2005	124	442	58	624
2006	215	406	79	700
2007	165	471	58	694

3.8 EU: s produktion av spannmål

Frankrike, Tyskland, Polen, Storbritannien, Spanien, Italien och Ungern svarar för ca 80 procent av den totala spannmålsproduktionen inom EU. Skörden 2006 beräknas bli ca 241 miljoner ton, vilket är ca 20 miljoner ton mindre än förra årets skörd. I södra Europa, Spanien och Portugal, blev 2006 års skörd betydligt bättre än 2005. I de nordiska länderna samt flera av de nya medlemsländerna blev skörden betydligt mindre än 2005. Polen drabbades svårt av torka under sommaren 2006 och vid skörden var det ihållande regn. Den polska spannmålsskörden minskade med ca 4 miljoner ton. Torkan under sommaren 2006 påverkade kvaliteten för malkornet negativt med höga proteinhalter som följd. Regn under skördeperiod ledde till kvalitetsproblem även för brödsåden

Höstsådden 2006 gynnades av bra väder och vintern har inte lett till nämnvärda utvintringsskador. Våren 2007 har dock varit torrt vilket lett till oro för skador på grödorna.

Tabell 3.21 Total spannmålsproduktion i EU-15/25/27 2000-2006, 1 000-tal ton
Total cereal production in the EU-15/27 2000-2006, 1 000 metric tons

Land	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 prel.
Belgien	2 118	2 258	2 639	2 613	2 951	2 817	2 742
Danmark	9 412	9 485	8 804	9 051	8 963	9 283	8 632
Tyskland	45 271	49 915	43 391	39 426	51 097	45 980	43 475
Spanien	23 793	17 181	21 679	20 308	23 966	13 274	18 657
Frankrike	66 201	60 089	69 661	54 875	70 382	64 094	61 655
Grekland	4 118	4 060	4 242	4 110	4 330	4 230	3 393
Italien	19 683	18 840	21 256	16 462	21 771	20 092	18 697
Irland	2 123	1 929	1 964	2 150	2 523	1 945	*
Nederländerna	1 557	1 736	1 824	1 917	1 924	1 857	1 975
Portugal	1 59	1 331	1 497	1 038	1 214	671	1 016
Storbritannien	23 985	19 582	22 965	21 645	22 012	21 037	20 835
Finland	4 044	3 626	3 939	3 783	3 619	4 058	3 790
Sverige	5 709	5 388	5 462	5 352	5 508	5 051	4 181
Österrike	4 170	4 468	4 757	4 264	5 315	4 898	4 460
Tjeckien			6 771	5 762	8 783	7 660	6 386
Estland			525	506	608	760	619
Cypern			142	151	111	61	64
Lettland			1 028	932	1 060	1 314	1 159
Litauen			2 539	2 632	2 859	2 811	1 856
Ungern			11 706	8 758	16 770	16 195	14 664
Polen			26 877	23 391	29 635	26 928	21 775
Slovenien			611	399	583	576	493
Slovakien			3 194	2 490	3 793	3 585	2 929
Bulgarien					7 435	5 819	5 512
Rumänien					24 398	19 331	15 741
EU-15	213 953	200 221	214 080	187 158	225 753	199 449	*
EU-25			267 641	232 179	289 956	259 338	*
EU-27					321 789	284 498	*

* Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen

Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Polen och Ungern svarar för den största delen av vete- och kornproduktionen inom EU. I nedanstående tabell redovisas produktionen av vete och korn för skördeåren 2003/04 - 2006/07.

Tabell 3.22 Produktion av vete och korn under skördeåret 2003/04 - 2006/07, 1 000-tal ton

Wheat and barley production for crop year 2003/04-2006/07, 1 000 metric tons

Land	2003		2004		2005		2006, prel	
	Vete	Korn	Vete	Korn	Vete	Korn	Vete	Korn
Belgien/Lux	1 693	271	1 913	305	1 799	302	1 791	367
Danmark	4 701	3 776	4 758	3 589	4 887	3 797	4 801	3 270
Tyskland	19 225	10 596	25 427	12 993	23 642	11 614	22 128	11 967
Spanien	4 030	8 694	4 388	10 640	2 986	4 457	4 008	8 318
Frankrike	29 054	9 847	37 607	11 032	34 799	10 317	33 330	10 404
Grekland	323	186	274	238	270	204	251	188
Italien	2 512	1 021	3 093	1 169	3 286	1 214	3 193	1 282
Irland	794	1 198	1 037	1 327	802	1 025	768	1 096
Nederländerna	1 130	349	1 224	288	1 175	307	1 207	269
Portugal	36	13	58	26	80	20	253	94
Storbritannien	14 313	6 471	15 461	5 818	14 865	5 533	14 735	5 239
Finland	679	1 697	782	1 725	801	2 103	684	1 972
Sverige	2 283	1 546	2 412	1 692	2 247	1 593	2 001	1 112
Österrike	1 128	882	1 630	1 007	1 390	880	1 320	914
Tjeckien	2 638	2 069	5 043	2 330	4 145	2 195	3 506	1 898
Estland	145	254	197	294	263	367	220	303
Cypern	*	129	*	101	*	51	*	54
Lettland	468	247	500	284	676	366	598	307
Litauen	1 204	900	1 430	860	1 379	948	810	742
Ungern	2 917	810	5 953	1 413	5 049	1 190	4 343	1 081
Polen	7 858	2 831	9 892	3 571	8 771	3 581	7 060	3 161
Slovenien	123	40	147	60	141	61	134	62
Slovakien	918	804	1 733	916	1 586	739	1 325	642
Bulgarien			3 891	1 180	3 400	658	*	546
Rumänien			7 798	1 406	7 331	1 079	5 518	773
EU-15	81 969	46 601	100 097	51 899	93 101	43 425	90 712	46 543
EU-25	98 240	54 684	124 991	61 727	115 114	52 924	108 708	54 792
EU-27			136 680	64 313	125 844	54 662	*	56 111

* Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen

3.8.1 EU:s internhandel

Frankrike svarar för en stor del av exporten inom EU. Länder med hög andel import är Belgien/Luxemburg, Holland och Italien. I tabellerna 3.23 och 3.24 redovisas internhandeln under 2004. Redovisade data i tabellerna ska tolkas med försiktighet då de enskilda ländernas rapportering till kommissionen kan vara av olika hög kvalitet. Ej heller bör siffrorna jämföras med övriga balanser i detta material. Dock kan uppgifterna tjäna som en indikator på huruvida de enskilda medlemsstaterna är nettoexportörer eller -importörer.

Tabell 3.23 EU:s interna import av spannmål 2005, ton

Internal grain imports in the EU 2005, metric tons

	Vete	Korn	Råg	Havre	Majs	Totalt
Frankrike	427 691	115 610	317	1 776	237 680	783 074
Belgien	2 677 155	1 308 799	39 610	52 525	526 501	4 604 590
Holland	4 108 675	1 464 458	489 411	77 812	2 408 230	8 548 586
Tyskland	1 572 242	1 162 917	171 567	103 779	997 382	4 007 887
Italien	2 967 200	701 214	25 043	31 400	1 075 032	4 799 889
UK	712 816	81 056	5 683	59 274	1 157 450	2 016 279
Irland	355 404	15 356	728	2 601	308 038	682 127
Danmark	284 648	124 953	20 816	52 469	64 557	547 443
Grekland	470 633	178 706	1 024	16 247	401 649	1 068 259
Portugal	1 210 549	324 562	38 346	30 812	595 116	2 199 385
Spanien	4 833 958	1 948 810	417 795	227 489	2 743 488	5 337 582
Luxemburg	6 208	17 788	16	370	4 986	29 368
Sverige	52 774	50 916	6 402	288	6 019	116 399
Finland	23 255	61	73 054	0	25	96 395
Österrike	200 080	169 506	28 066	9 285	168 764	575 701
Tjeckien	43 763	1 905	6 968	28	2 586	55 250
Estland	24 622	6 797	11 472	352	18 214	61 457
Cypern	37 694	43 462	0	229	120 002	201 387
Lettland	96 526	5 361	7 598	16	5 162	114 663
Litauen	26 567	21 037	16 013	107	21 550	85 274
Ungern	36 925	31 307	1 048	71	35 442	104 793
Malta	122 274	34 425	0	224	54 385	211 308
Polen	167 206	58 310	3 651	2 491	11 210	242 868
Slovenien	77 164	29 144	3 246	2 959	193 866	306 379
Slovakien	4 617	1 391	478	406	3 394	10 286
EU	15 706 688	7 897 851	1 368 352	673 010	11 160 728	36 806 629

Källa: Eurostat

Tabell 3.24 EU:s interna export av spannmål 2005, ton
Internal grain exports in the EU 2005, metric tons

	Vete	Korn	Råg	Havre	Majs	Totalt
Frankrike	7 949 294	3 364 783	22 708	96 649	7 129 059	18 562 493
Belgien	482 447	93 332	3 462	2 830	132 000	714 071
Holland	201 812	146 605	18 752	22 474	153 558	543 201
Tyskland	3 985 075	1 246 042	549 307	66 082	1 041 871	6 888 377
Italien	56 686	9 238	12 556	213	19 874	98 567
UK	2 096 658	711 687	115	58 247	112 146	2 978 853
Irland	123 949	44 241	0	14 070	23 900	206 160
Danmark	210 929	235 384	2 279	1 336	1 265	451 193
Grekland	155 394	5 710	0	0	20 852	181 956
Portugal	106 514	69 637	791	1 496	19 358	197 796
Spanien	195 767	53 352	5 620	52 782	162 237	469 758
Luxemburg	21 144	29 074	3 986	1 306	5 674	61 184
Sverige	197 522	91 324	8 038	50 033	71	346 988
Finland	21 028	23 648	2 374	156 431	7	203 488
Österrike	517 107	60 269	7 703	6 365	204 954	796 398
Tjeckien	765 954	302 084	49 930	18 155	65 789	1 201 912
Estland	28 911	49 938	0	7 040	1 198	87 087
Cypern	66 303	0	0	0	21 986	88 289
Lettland	269 058	53 840	16 729	9 836	1 244	350 707
Litauen	427 694	105 750	5 091	7 054	589	546 178
Ungern	831 811	191 842	9 430	4 182	1 867 115	2 904 380
Malta	0	0	0	0	7 805	7 805
Polen	119 988	148 883	417 596	92 938	180 469	959 874
Slovenien	2 853	1 760	0	0	16 623	21 236
Slovakien	128 346	101 576	23 898	2 095	52 300	308 215
EU	18 962 244	7 139 999	1 160 365	671 614	11 241 944	39 176 166

Källa: Eurostat

3.8.2 EU:s handel med tredje land

EU har en omfattande handel, främst export, med omvärlden. I tabell 3.30 redovisas importen och exporten av spannmål totalt, samt separat för vete, korn, havre och majs 2002/03-2005/06. Exporten av spannmål under 2005/06 blev nästan lika stor som under 2004/05. Veteexporten ökade något medan exporten av fodersäd minskade. Totalt exporterades ca 21,6 miljoner ton spannmål, varav ca 15,1 miljoner ton var vete och ca 6,5 miljoner ton var fodersäd. Under 2005/06 importerades ca 9,9 miljoner ton spannmål. Det var i stort samma storlek på importen som under 2004/05.

T.o.m. maj 2007 har exporten minskat jämfört med 2005/06. Under 2006/07 har det exporterats ca 15,6 miljoner ton jämfört med ca 19,1 miljoner ton 2005/06. Importen har under samma period ökat med ca 1,7 miljoner ton till ca 10,7 miljoner ton.

Tabell 3.25 EU:s import och export av spannmål 2002/03-2005/06, miljoner ton
EU's grain imports and exports 2002/03-2005/06, mill. metric tons

Spannmålsslag	2002/2003		2003/2004		2004/2005		2005/2006	
	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import
Vete	16,2	11,6	6,3	4,8	13,8	7,1	15,1	6,9
Korn	8,2	0,8	3,8	0,2	6,3	0,5	5,7	0,3
Majs	0,2	3,2	0,1	4,2	0,2	2,5	0,1	2,5
Råg	0,7	0,4	0,4	0,1	0,7	0	0,4	0
Havre	1,0	0	0,3	0	0,4	0	0,2	0
Övrigt	0	0,1	0	1,4	0	0,5	0	0,2
SUMMA	26,3	16,1	10,9	10,7	21,4	10,6	21,5	9,9

Källa: EU-kommissionen

3.9 Marknadspriser för spannmål

Priserna för spannmål på EU-marknaden varierar normalt mellan interventionsprisnivå och gränsskyddad prisnivå. I de områden där det finns överskott på marknaden ligger priserna normalt runt interventionspriset. Under den period av året då det inte är möjligt att lämna till intervention kan priserna vara ännu lägre. Priserna i områden med underskott styrs av kostnaderna för att transportera spannmål från överskottsmarknaderna.

Inom EU rapporteras varje vecka partihandelspriser på spannmål från de olika medlemsländerna. Priserna för spannmål under marknadsåret 2005/06 pressades under inledningen av marknadsåret av en stor skörd inom EU, och hård konkurrens på exportmarknaderna. Under vintern och våren steg dock priserna inom EU p.g.a. minskat tryck från främst Östeuropa och en oro på den interna marknaden för små lager inom foderindustrin. Under hösten 2006 har priserna stigit kraftigt p.g.a. skördebortfall i flera länder och oro för svag kvalitet. Även höga priser på världsmarknaden har påverkat utvecklingen på den interna marknaden. I tabell 3.26 redovisas förhållandet mellan marknadspriset och interventionspriset i några EU-länder i oktober 2006 och april 2007.

Tabell 3.26 Marknadspris för spannmål i EU jämfört med interventionspriset oktober 2006 och april 2007, interventionspris = 100

Market prices for grain in the EU compared to intervention price in October 2006 and April 2007, intervention price=100

VETE (brödvete)				KORN			
Land		oktober 2006	april 2007	Land		oktober 2006	april 2007
Danmark	Köpenhamn	139	133	Danmark	Köpenhamn	128	133
Tyskland	Hamburg	150	149	Tyskland	Hamburg	137	136
	Würzburg	139	143		Würzburg	123	132
	Dresden	143	141		Mannheim	113	135
Frankrike	Rouen	154	156	Frankrike	Rouen	138	136
	Dunkerque	154	*	Italien	Alexandria	139	149
	Creil	144	146		Milano	157	162
Italien	Milano	176	169	Finland	Raisio	108	114
	Bologna	173	163	Sverige	Helsingborg	128	134
Finland	Nokia	124	127		Västerås	127	127
Sverige	Helsingborg	150	140	Spanien	Albacete	134	149
Spanien	Barcelona	169	175	Tjeckien	Prag	93	114
Polen	Slaski	140	165	Lettland	Riga	108	*
Ungern	Great Plain	117	124				
Lettland	Riga	134	*				
Tjeckien	Prag	130	151				
Litauen	Vilnius	131	144				

* Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen

3.10 Ansökarländernas spannmålsmarknad

Spannmål är en viktig gröda i Turkiet medan arealerna är relativt små i Kroatien och Makedonien. Vete och majs är de enskilt största spannmålsslagen. Vid normal avkastning finns det ett exportöverskott i Turkiet. Kroatien har en balanserad spannmålsmarknad medan Makedonien har importöverskott.

Tabell 3.27 Spannmålsskörden i ansökarländerna 2001-2005, miljoner ton

Cereal harvest in some of the candidate countries 2001-2005, mill. metric tons

Land	Vete					Majs				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Kroatien	1,0	1,0	0,6	0,8	0,6	2,2	2,5	1,6	2,2	2,2
Makedonien	0,2	0,3	0,2	0,4	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Turkiet	19,0	19,5	19,0	21,0	21,0	2,2	2,1	2,8	3,0	3,5

Källa: FAO

Tabell 3.28 Spannmålshandeln i några av ansökarländerna 2001-2005, miljoner ton
Cereal trade in some candidate countries 2001-2005, mill. metric tons

Land	Vete					Majs				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Export										
Kroatien	0,3	0,3	0,2	0	0,2	0,1	0,2	0,3	0,1	0,2
Makedonien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Turkiet	2,2	0,7	1,2	1,5	3,0	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Import										
Kroatien	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0	0,1	0,2	0,1
Makedonien	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Turkiet	0,4	1,1	1,9	1,1	0,2	0,8	1,6	2,2	1,4	0,5

Källa: FAO

Det har ännu inte påbörjats några förhandlingar på jordbruksområdet med ansökarländerna.

3.11 Situationen på världsmarknaden

Skörden av vete har för 2005/06 beräknats till ca 620 miljoner ton och för 2006/07 visar preliminära uppgifter på en produktion av vete på ca 591 miljoner ton. Skörden av vete 2006/07 beräknas bli den tredje största genom tiderna. De första prognoserna för 2007/08 indikerar en veteskörd på ca 623 miljoner ton. Det är något mindre än rekordåret 2004/05.

Produktionen av fodersäd har för 2005/06 beräknats till ca 980 miljoner ton. Jämfört med rekordåret 2004/05 är det en minskning med ca 40 miljoner ton. Preliminära uppgifter för 2006/07 ger en skörd av fodersäd på knappt 980 miljoner ton, d.v.s. något mindre än under 2005/06. Prognoserna för 2007/08 visar däremot på stigande produktion, ca 1 040 miljoner ton, vilket är något högre än 2004/05 års rekordskörd.

Spannmålsodlingens omfattning i världen varierar cykliskt. Höga spannmålspriser leder till ökad odling vilket medför prispress som minskar intresset för odling. Höga priser i mitten av 1990-talet ledde till ökad odling vilket följdes av minskad odling i slutet av 1990-talet. Under inledningen av 2000-talet drabbades nästan varje år något av de ledande produktionsområdena i världen av skördebortfall p.g.a. olämplig väderlek. 2004/05 års skörd gynnades dock av bra väder i nästan hela världen vilket innebar att den hittills största skörden kunde bärgas. Även under 2005/06 fick stora delar av världen bra skördar vilket gav den näst största skörden. Under 2006/07 har däremot flera områden drabbats av väderproblem. Australien har haft mycket svår torka och Östeuropa drabbades av utvintringsskador p.g.a. en mycket kall vinter 2006. Även Indien fick betydligt lägre skörd än normalt. Höga priser under 2006/07 har lett till stigande spannmålsarealer till 2007/08. I USA väntas majsodlingen bli den största på mer än 60 år.

Konsumtionen av vete väntas minska p.g.a. höga världsmarknadspriser mellan 2005/06 och 2006/07. Det är speciellt förbrukningen av vete för foderändamål som minskar. Förbrukningen av majs väntas däremot nå en ny rekordnivå under 2006/07. Förbrukningen av majs för tillverkning av etanol väntas öka i USA från ca 70 miljoner ton under 2005/06 till ca 84 miljoner ton under 2006/07. Även i Kina väntas användningen för industriändamål att öka kraftigt. Konsumtionsökningen av majs väntas bestå även under 2007/08.

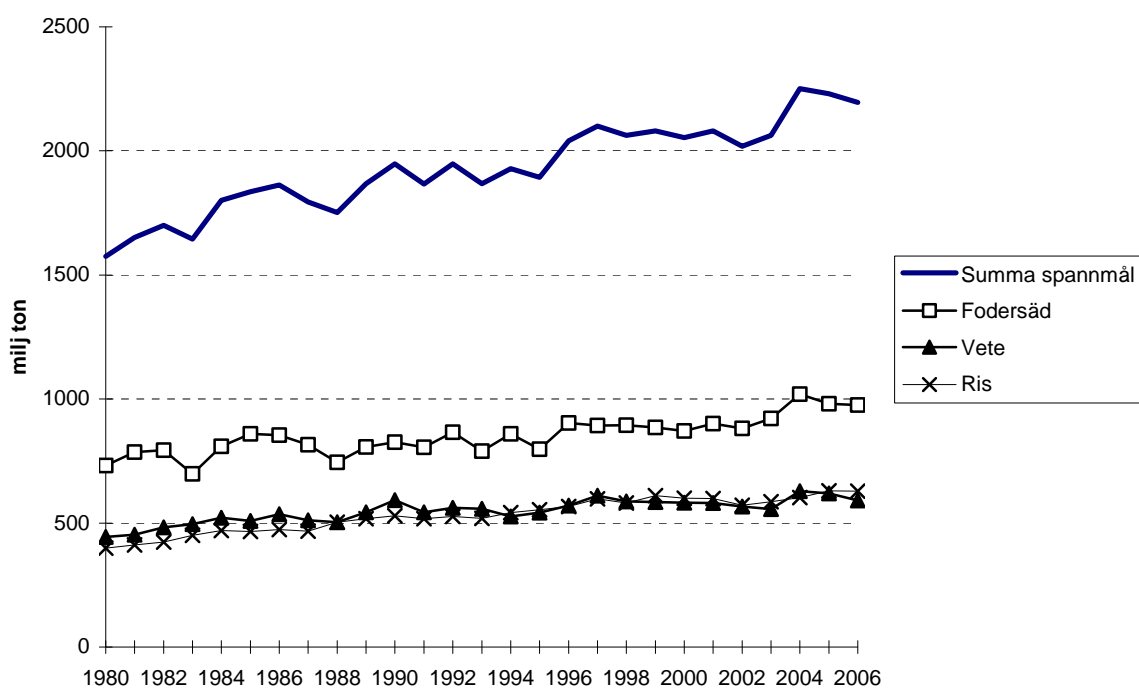
Tabell 3.29 och figur 13 visar världsproduktionen av spannmål uttryckt i miljoner ton.

Tabell 3.29 Världsproduktion av spannmål 1997/98 – 2006/07, miljoner ton

Cereal world production, mill. metric tons

Skördeår	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06, prel.	06/07, prog.
Vete	610	587	585	582	581	566	556	628	620	591
Fodersäd	895	894	885	871	901	881	921	1 020	981	976
Ris (paddy)	579	581	611	600	599	572	586	603	630	628
Summa	2 084	2 053	2 081	2 056	2 081	2 019	2 063	2 251	2 231	2 198

Källa: IGC och FAO

Figur 13 Världsproduktionen av spannmål 1980-2006, miljoner ton

Cereal world production 1980-2006, mill. metric tons

Källa: IGC och FAO

3.11.1 Den internationella handeln med spannmål

Världshandeln med spannmål för 2006/07 förväntas bli i stort sett oförändrad jämfört med föregående år. Handeln med vete och fodersäd beräknas vardera till ca 107 miljoner ton. Indien har ökat importen av vete kraftigt under 2006/07. Australien har endast kunnat exportera begränsade mängder med spannmål p.g.a. svår torka. Överskottet i har varit mindre jämfört med föregående år. Kanadas export av vete och malkorn har ökat.

3.11.2 Övergångslager

Övergångslagren för vete ökade för första gången på sju år under 2004/05. Lagren låg kvar på samma nivå även 2005/06, men vid utgången av 2006/07 beräknas lagren ha fallit kraftigt. Lagerminskningen mellan 2005/06 och 2006/07 är knappt 15 procent. Även i exportländerna minskar lagren kraftigt under 2006/07. För fodersäden minskar lagren ännu kraftigare än för vetet. Minskningen beräknas bli ca 25 procent jämfört med 2005/06.

Tabell 3.30 Övergångslager* av spannmål 1999/00-2006/07, miljoner ton

Carry-over stocks of cereals 1999/00-2006/07, mill. metric tons

År	99/00	00/01**	01/02**	02/03**	03/04**	04/05**	05/06**	06/07**
							prel	prog
Vete	201	201	198	165	126	137	134	115
Fodersäd	216	197	189	176	152	187	179	134
Ris (skalad)	168	148	141	116	104	98	104	105
Summa	585	546	528	457	382	422	417	354
Lager i % av								
konsumtionen	31	29	28	24	19	21	21	17

*Anger övergångslager vid utgången av ett visst skördeår

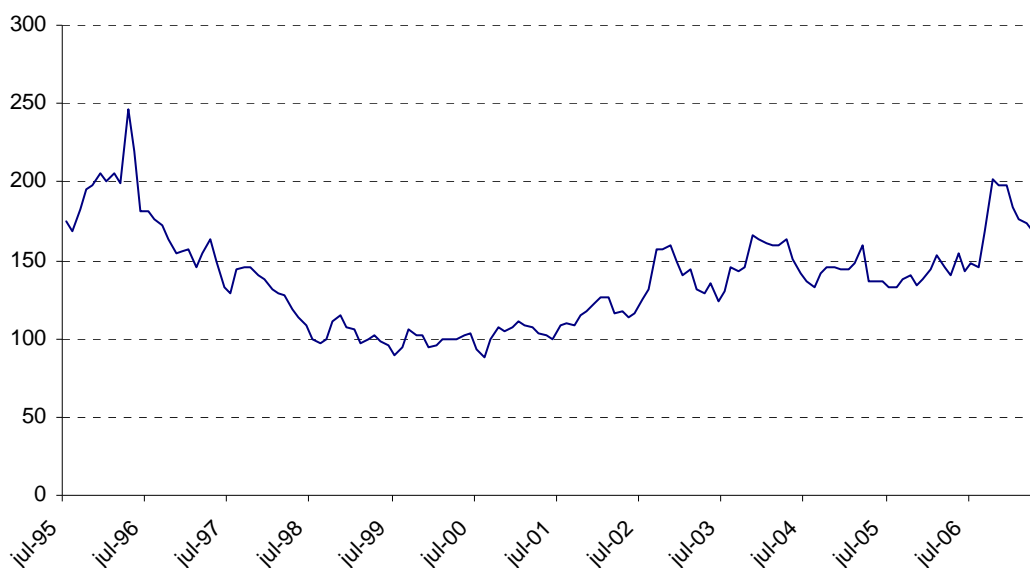
** Fr.o.m. 00/01 har IGC reviderat statistikuppgifterna vilket medför att åren före 00/01 inte är direkt jämförbara med 00/01 och åren därefter.

Källa: Vete och fodersäd IGC, ris FAO

3.11.3 Världsmarknadspriser för spannmål

Världsmarknadspriserna för spannmål nådde en historiskt sett mycket hög prisnivå under 1996. Efter denna toppnotering föll priserna successivt tillbaka för att stabiliseras på relativt låga nivåer under slutet av 1990-talet och början på 2000-talet. Krympande världslager och stora produktionsbortfall i flera av de ledande produktionsområdena ledde till stigande priser under 2002 och 2003. Goda skördar i merparten av de ledande produktionsområdena under 2004 ledde åter till fallande priser. Under 2005/06 var priser relativt stabila. Under 2006/07 har skördebortfall i delar av världen samt ökad efterfrågan på främst majs för etanoltillverkning lett till kraftiga prisökningar. Under 2006/07 har priserna både för majs och vete nått de högsta nivåerna på tio år.

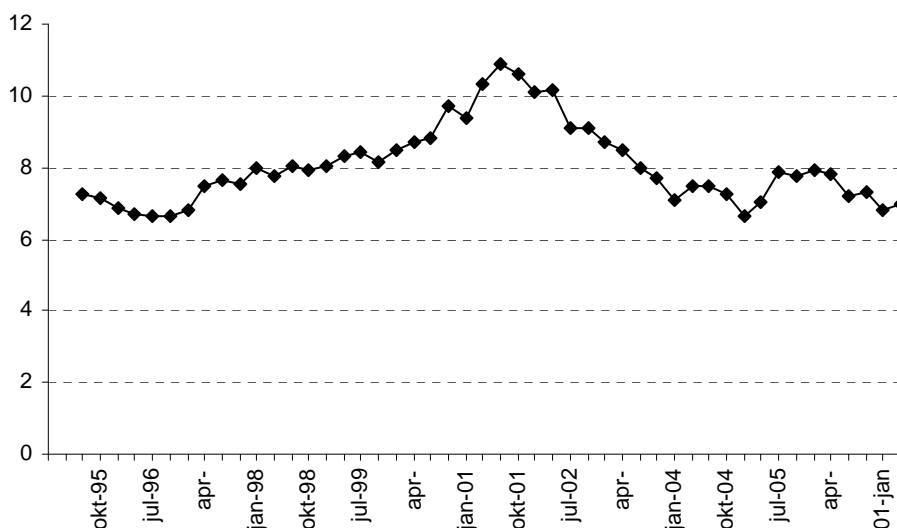
Priset på vete 1995-2007 redovisas i figur 14.

Figur 14 Världsmarknadspris på soft red vete No 2. US Gulf, Chicago Board of Trade, dollar/ton
World market prices for Soft Red Wheat No 2. US Gulf, Chicago Board of Trade, dollar/metric ton

Källa: IGC

En viktig faktor vid handel med spannmål är dollarkursens utveckling. I figur 15 redovisas hur dollarn har utvecklats mot kronan över tiden. Dollarkursen steg kraftigt under 2001 och översteg då för första gången värdet för euron. Under 2002 började dollarn falla i värde för att under inledningen av 2005 nå en bottennivå runt 6,50 kr. Därefter steg dollarn till ca 8 kr men har under senare delen av 2006 och början av 2007 rört sig området runt 7,00-7,50 kr.

Figur 15 Dollarkursens utveckling 1995-2007, kr/dollar

Källa: Riksbanken

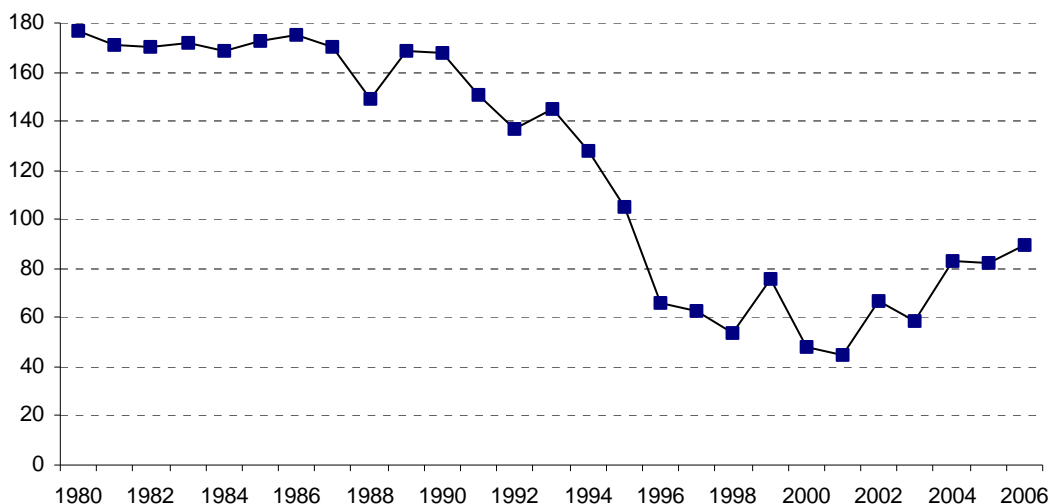
4 OLJEVÄXTER

4.1 Areal

Oljeväxtarealen minskade kraftigt under 1990-talet. Från en förhållandevis konstant odling på ca 170 000 hektar under 1980-talet minskade odlingen till ca 100 000 hektar under de första åren på 1990-talet. Efter EU-inträdet minskade arealen ytterligare. Sänkt arealstöd och olämpliga odlingsförutsättningar ledde till att oljeväxtodlingen gick ner till knappt 50 000 hektar under 2000 och 2001. Därefter har arealen succesivt ökat och under 2006 uppnåddes den största arealen sedan 1995. Oljeväxtarealen har ökat med ca drygt 10 procent sedan gårdsstödet infördes medan spannmålsodlingen minskat med drygt 10 procent under samma period. För 2006 ökade odlingen till 90 000 hektar. Höstraps odlades på ca 48 000 hektar, vårraps på ca 35 000 hektar och vårrybs på ca 6 000 hektar under 2006. För närvarande odlar ca 5 800 lantbrukare oljeväxter.

Odlingen av oljelin ökade kraftigt under perioden 1995-1999 till som högst över 34 000 hektar, men till följd av lägre arealstöd från och med 2000 minskade odlingen kraftigt. För 2006 uppgår odlingen av oljelin till ca 8 800 hektar. Det är en minskning med drygt 1 000 hektar jämfört med 2005.

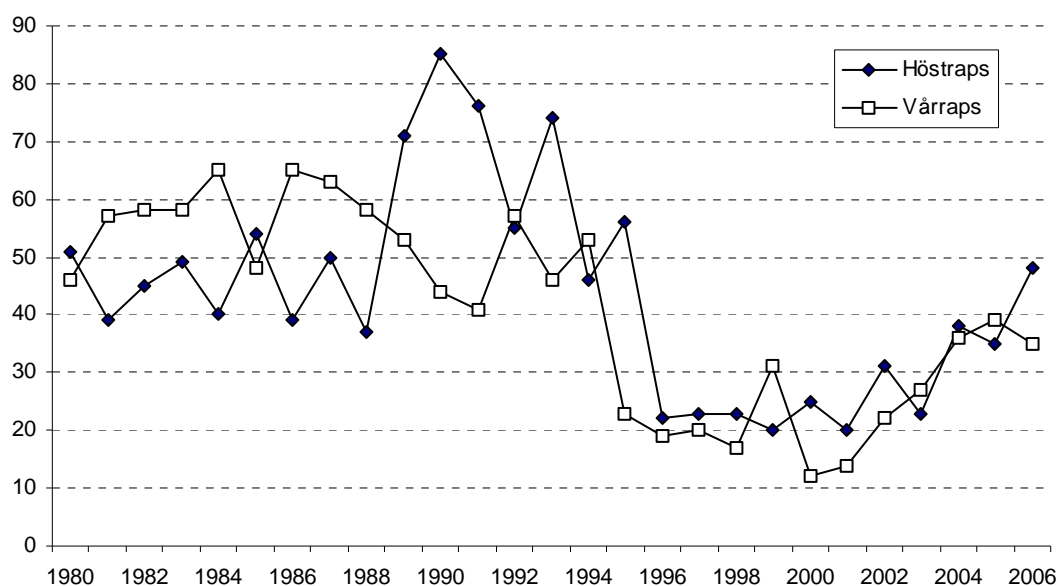
Produktionen av oljeväxtfrö 2006 uppgick till ca 220 400 ton (9 procents vattenhalt). 2005 var produktionen ca 199 000 ton. Hösten 2006 var mycket nederbördsrik i de södra delarna av landet vilket innebar att sådden av oljeväxter inte kunde genomföras i den utsträckning som jordbrukarna planerat. 2006 års höstsådd blev 55 900 hektar. Sådden av höstraps uppgick till 54 900 hektar och sådden av höstrybs till 1 000 hektar. Trots olämpligt väder i södra Sverige blev höstsådden 2006 den största sedan EU-inträdet 1995. Figur 16 visar arealutvecklingen för oljeväxtgrödorna mellan 1980 och 2006.

Figur 16 Arealutveckling för oljeväxtgrödor (exklusive oljelin) fr.o.m. 1980, 1 000-tal ha
Development of area sown with oilseeds (excluding linseed) from 1980, 1 000 ha

Källa: SCB

Av figur 17 framgår arealutvecklingen för höstraps och vårraps under perioden 1980-2006.

Figur 17 Arealutveckling höstraps och vårraps, 1 000-tal ha

Development of area sown with winter rape and spring rape, 1 000 ha

Källa: SCB

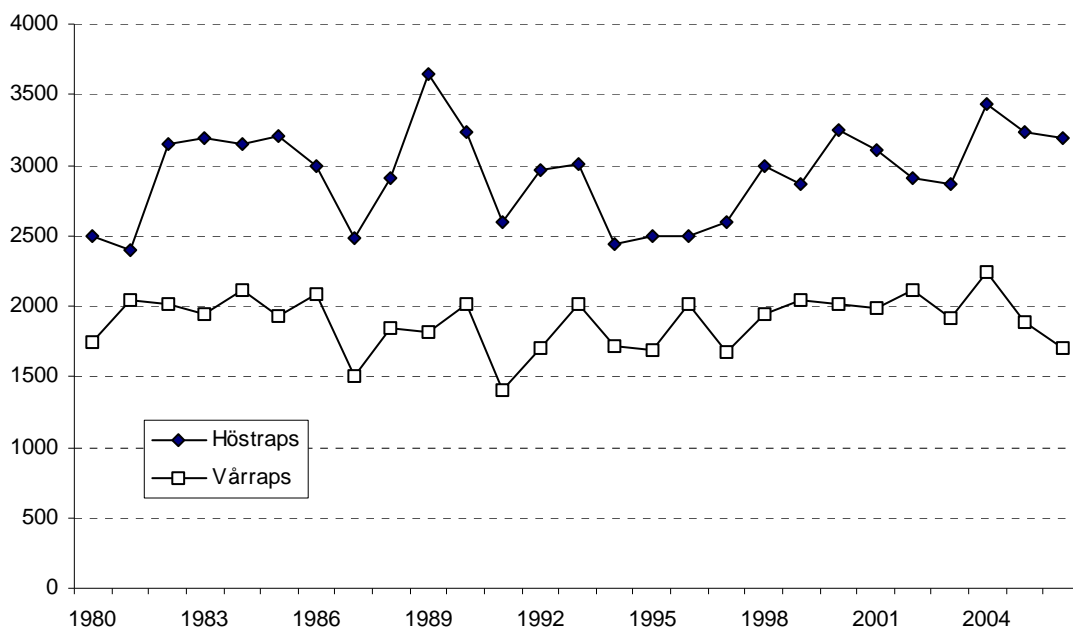
Odlingen av oljevaxter blev kvoterad när Sverige den 1 januari 1995 blev medlem av EU. Sveriges kvot, eller basareal, beräknades som ett genomsnitt av odlingen under perioden 1992-1994. Totalt blev Sveriges kvot 137 000 hektar. I denna kvot ingick en uttagen areal om minst tio procent. I praktiken innebar kvoten således en odling på maximalt 123 300 hektar. Från och med 2005 omfattas oljevaxterna av det frikopplade stödet. I arealuppgifter som angivits ovan ingår både odling av oljevaxter till livsmedelsanvändning och till teknisk användning. Omkring 25 000 ha odlades 2006 för tekniska ändamål. Jämfört med tidigare år är det en ökning med ca 15 000 ha. Ökningen beror på att det under 2006 startades en storskalig produktion av biodiesel i Karlshamn.

Den ekologiska oljevæxtodlingen är av liten omfattning. Den KRAV-odlade arealen uppgick 2005 till ca 3 000 hektar. Under de senaste fem åren har arealen ökat med ca 1 500 hektar.

4.2 Hektarskörd

Hektarskördarna för 2006 visar på en avkastningsnivå som ligger strax över femårsgenomsnittet för de höstsådda grödorna medan de vårsådda ligger under genomsnittet. Hektaravkastningen för höstraps uppgår till ca 3,2 ton/hektar och ca 1,7 ton/hektar för vårraps.

Nedan visas hektarskördarnas utveckling efter 1980 för de vanligaste oljevæxtgrödorna.

Figur 18 Hektarskördar för höst- och vårraps 1980-2006, kg/ha (18 % vattenhalt)

Winter rape and spring rape yield per hectare 1980-2006, kilos/ha (18 % water content)

Källa: Jordbruksverket, Sveriges frö- och oljeväxtodlare

Normskörden (se avsnitt 3.2) för höstraps 1995 beräknades till 3,08 ton/ha och för 2000 till 2,6 ton/ha respektive 3,03 ton/ha för 2006. Motsvarande normskördeutveckling för vårraps var 1,89 ton/ha för 1995 samt 1,72 ton/ha avseende 2000 och till 2,17 ton/ha för 2006.

4.3 Totalskörd

2006 års skörd av oljeväxter uppgår till ca 220 400 ton (exklusive oljelin), vilket är ca 56 000 ton högre än genomsnittet för de senaste fem åren. I tabell 4.1 visas totalskördar under perioden 1998-2006.

Tabell 4.1 Totalskörd av oljeväxtfrö (9 % vattenhalt) 1998-2006, miljoner kg

Total harvest of oilseeds (9 % water content) 1998-2006, mill. kilos

Gröda	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 prel.
Höstraps	75	56	81	62	91	67	129	113	151
Vårraps	33	64	23	27	46	51	82	73	60
Höstrybs	2	2	2	1	3	1	3	3	2
Vårrybs	19	40	15	16	19	11	14	10	7
Oljelin	6	32	8	3	5	7	12	16	12
Totalt exkl. oljelin	129	162	111	106	159	130	228	199	220

Källa: SCB

4.4 Skördens användning och utrikeshandel med oljeväxtfrö

Före EU-medlemskapet löstes skörden av oljeväxtfrö in av Oljeväxtkontoret. Efter Sveriges EU-inträde finns inte längre något inlösenssystem för den svenska skörden. Numera köps oljeväxtfröskörden in av kooperativa och privata företag. En mindre del används till fodertillverkning men den största delen säljs vidare till AarhusKarlshamn AB för vidareförädling. Den tekniska industrin använder en mindre del av den svenska skörden bland annat till biodiesel. Under det senaste året har dock användningen i den tekniska sektorn ökat då det har startat en större tillverkning i Karlshamn och flera mindre anläggningar runt om i landet. AarhusKarlshamns AB täckte merparten av sitt behov av oljeväxtfrö genom import i början av 2000-talet. Ökad odling inom landet har lett till att importen har minskat de senaste åren. Den största delen av den svenska importen består av raps- och rybsfrö. Importen av rapsfrö kommer till största delen från EU-länder som Tyskland, Danmark och Storbritannien. Exporten av rapsfrö ökade 2006 och uppgick till drygt 19 000 ton. Det är främst Belgien, Storbritannien och Danmark som köpt svenskt rapsfrö. Det förekommer även export av linfrö från Sverige. Under 2006 har ca 5 000 ton linfrö exporterats till Danmark. I tabell 4.2 redovisas den svenska utrikeshandeln med oljeväxtfrö för 1999-2006.

Tabell 4.2 Svensk import och export av oljeväxtfrö 1999-2006, ton

Swedish oilseed imports and exports 1999-2006, metric tons

Import	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sojabönor	1 599	6 634	13 507	3 150	3 953	2 497	1 000	2 078
Jordnötter	2 371	2 036	2 548	2 159	2 083	904	2 287	1 519
Kopra	0	0	0	0	0	0	1	0
Linfrö	941	1 482	1 076	924	1 194	1 257	1 490	1 305
Raps/rybs	189 889	131 729	166 648	104 478	102 473	143 047	44 446	58 065
Solrosfrö	15 424	13 505	15 356	16 951	19 398	14 313	13 613	16 095
Andra frösor	4 936	14 241	19 606	24 583	25 580	11 189	22 991	12 262
Oljeväxtfrömjöl	42 847	43 191	48 731	35 004	100 101	81 392	88 964	104 754
Export	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sojabönor	26	16	26	34	177	22	38	57
Linfrö	293	5 883	2 299	693	1 315	5 586	6 243	5 075
Raps/rybs	3 856	3 042	2 565	1 526	1 446	321	2 602	19 485
Solrosfrö	1 226	773	729	413	223	827	860	1 149
Andra frösor	462	759	759	566	437	412	452	687
Oljeväxtfrömjöl	3	2	4	10	12	3	3	8

Källa: SCB

4.5 Konsumtion av olja och margarin

Den totala användningen av olja i Sverige uppgår till ca 120 000 ton. Huvuddelen av oljan (raps-, rybs-, solros- och sojaolja) används vid tillverkning av margarin.

Konsumtionsmönstret av matfett direkt till konsument har genomgått en stor förändring i det att den totala konsumtionen minskat och att konsumtionen av de så kallade lättmargarinerna ökat. Det är främst margarinindustrins lättmargarin som ökat. Troligtvis beror förändringen främst på information om bättre kostvanor. Inom bageriindustrin har matfettförbrukningen varit konstant under senare delen av 1980-talet och 1990-talet.

Av de enskilda oljorna används främst rapsolja. Enligt uppgifter från rapsoljeindustrin uppgår nu produktionen till drygt 100 000 ton. Merparten av oljan används som råvara vid framställning av margarin och annat matfett. En mindre andel används till tekniskt bruk, till exempel som smörjmedel eller som tillsats i den kemisk-tekniska industrin. I juni 2006 startade den första större fabriken för tillverkning av biodiesel (RME) i Sverige som baserar produktionen på rapsolja. Det är Lantmännen som startat tillverkning i Karlshamn. Förbrukningen av rapsolja uppgår till ca 40 000 ton. Det motsvarar ca 100 000 ton rapsfrö. En ännu större RME-fabrik kommer att startas i Göteborgsområdet våren 2007. Förbrukningen av rapsolja i denna anläggning beräknas till ca 60 000 ton. Rapsolja kommer att importeras till fabriken. Flera mindre anläggningar har redan startats och flera är under uppförande. Som exempel kan nämnas att det planerats eller redan uppförts fabriker i Ystad, Skänninge och Uddevalla. Längre fram i tiden planeras en fabrik i Norrköping om ska förbruka 800 000 ton raps för tillverkning av RME. Det finns även planer på att starta fabriker där andra råvaror vid sidan om rapsolja kommer att användas. Produktionen och exporten av rapsolja redovisas nedan.

Tabell 4.3 Produktion och export av rapsolja, 1 000-tal ton

Rape seed oil production and exports, 1 000 metric tons

År	Produktion av rapsolja	Export av rapsolja	År	Produktion av rapsolja	Export av rapsolja
1989/90	103,5	75,5	1998/99	89,2	17,9
1990/91	96,2	63,0	1999/00	98,2	13,4
1991/92	96,3	31,5	2000/01	98,7	9,6
1992/93	105,0	39,8	2001/02	88,2	7,2
1993/94	106,7	25,9	2002/03	*	9,9
1994/95	118,0	38,0	2003/04	*	18,1
1995/96	109,2	58,3	2004/05	*	19,6
1996/97	117,0	50,5	2005/06	*	13,9
1997/98	95,1	13,1			

*Uppgift saknas.

Källa: AarhusKarlshamns AB, SCB

4.6 Regleringen

Före det svenska medlemskapet i EU fanns ett system för inlösen av oljeväxtfrö. I praktiken innebar det att staten garanterade oljeväxtodlarna ett visst pris för oljeväxtfröerna. EU-inträdet innebar att denna reglering togs bort. Från och med 2005 finns inget arealstöd till oljeväxter utan ingår i frikopplat stöd i likhet med stödet till annan vegetabilieproduktion. Priset på oljeväxter kvalitetsregleras efter bland annat vattenhalt, oljehalt, erukasyrahalt, klorofyllinnehåll och renhet. Odlarpriset för oljeväxter påverkas i större utsträckning av världsmarknadspriset jämfört med spannmål eftersom EU:s oljeväxtreglering inte omfattar exportbidrag eller interventionsuppköp, se nedan.

Tabell 4.4 Prisutveckling för oljeväxter, kr/kg

Price development for oilseeds, SEK/kilo

År	Oljeväxter	År	Oljeväxter
1991	2,75	1999	1,32
1992	2,75	2000	1,45
1993*	-	2001	1,95
1994**	2,63	2002	2,01
1995***	1,70	2003	2,03
1996	1,75	2004	1,86
1997	1,87	2005	1,94
1998	1,93	2006	2,09

* 1993 fastställdes inget inlösenpris

** Fr.o.m. 1994 avser priset en vara med 9 % vattenhalt, tidigare avsåg priset 18 %

*** T.o.m. 1994 avser priset höstraps, fr.o.m. 1995 redovisas endast ett pris för oljeväxter

Källa: Oljeväxkontoret, Jordbruksverket

EU:s reglering på oljeväxtområdet förändrades i början på 1990-talet. EU tvingades att förändra regleringen på oljeväxtområdet redan ett år innan den stora reformen genomfördes på spannmålsområdet. USA anmälde EU:s tidigare stöd till GATT (WTO) som konkurrenssnedvridande i förädlingsindustrin och detta tvingade fram en ny reglering. Till skillnad från spannmålen togs allt prisstöd i form av exportbidrag och interventionsuppköp bort.

Odlingen var till och med 2001 begränsad av en kvot som var fördelad på respektive medlemsland. I 1999 års reformbeslut ingick som en del att utjämna arealstödet mellan olika grödor. Det innebar att stödet till oljeväxter sänktes successivt till samma nivå som för spannmål med flera grödor. I reformen 2003 av EU:s gemensamma jordbrukspolitik har oljeväxter behandlats på samma sätt som spannmål. Det innebär att arealstödet är frikopplat från och med 2005 års odling.

För fettvaror finns en fast tull. För rapsolja uppgår tullen till 6,4 alternativt 9,6 procent om produkten är avsedd för livsmedelsändamål och till 3,2 alternativt 5,1 procent om den är avsedd för tekniska ändamål.

De största oljeväxtarealerna inom EU finns i Frankrike och Tyskland. Sveriges areal motsvarar endast ca en procent av EU:s totala areal. Av de nya medlemsländerna har Ungern och Polen de största arealerna. Litauen har en odling som ungefär motsvarar Sveriges. Under det senaste året har EU:s oljeväxtodling ökat med ca 7 procent.

Tabell 4.5 EU-ländernas areal för oljeväxtodling 2003/04-2006/07, 1 000-tal ha
EU-countries' oilseeds cultivation 2003/04-2006/07, 1 000 ha

Land	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07
Belgien	9	9	10	14
Danmark	108	123	112	125
Tyskland	1 305	1 315	1 372	1 456
Grekland	15	15	15	17
Spanien	802	798	523	606
Frankrike	1 857	1 801	1 926	2 090
Irland	2	2	2	6
Italien	279	218	264	329
Holland	1	1	2	2
Österrike	86	85	85	86
Portugal	75	75	50	5
Finland	75	75	73	100
Sverige	59	84	82	84
Storbritannien	535	558	603	575
Tjeckien	299	295	306	342
Estland	46	48	43	38
Ungern	55	613	667	695
Lettland	33	35	76	48
Litauen	65	72	109	75
Polen	426	538	550	640
Slovakien	135	195	210	218
Bulgarien			565	637
Rumänien			1 308	1 260
Totalt EU-15	5 208	5 164	5 119	5 502
Totalt EU-25	6267	6955	7080	7551
Totalt EU-27			8953	9448

Källa: Coceral

Produktionsutvecklingen inom EU redovisas i tabell 4.6. Sänkt arealersättning i EU ledde till minskat odlingsintresse i början på 2000-talet. Gynnsam prisutveckling beroende på ökad efterfrågan i energisektorn torde förklara arealökningen. Bulgariens och Rumäniens EU-medlemskap innebär att oljeväxtarealen i EU ökar med ca 20 procent.

Tabell 4.6 EU:s produktion av oljeväxter 2004-2006, 1 000-tal ton, (9 % vattenhalt)
EU's oilseeds production 2004-2006, 1 000 metric tons, (9 % water content)

	Raps/rybs			Solrosfrö			Sojaböner			Totalt inkl. sojaböner		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Frankrike	3 997	4 485	4 098	1 460	1 502	1 385	148	140	123	5 605	6 127	5 605
Tyskland	5 273	5 050	5 298	77	66	66	0	0	0	5 351	5 116	5 364
Spanien	5	5	9	819	361	552	8	3	2	834	523	563
Italien	3	6	7	125	250	331	448	550	650	577	806	987
Storbrit.	1 607	1 912	1 926	0	0		0		0	1 607	1 912	1 926
Danmark	475	340	430	0	0	0	0	0	0	475	340	430
Österrike	120	108	106	74	80	74	45	59	65	239	247	245
Portugal	0	0	0	66	32	5	0	0	0	66	32	5
Sverige	228	198	223	0	0	0	0	0	0	228	198	223
Finland	76	102	140	0	0	0	0	0	0	76	102	140
Grekland	0	0	0	30	26	30	0	0	0	30	26	30
Belg/Lux.	31	39	42	0	0	0	0	0	0	31	39	42
Holland	7	7	7	0	0	0	0	0	0	7	7	7
Irland	6	6	18	0	0	0	0	0	0	6	6	18
Tjeckien	932	769	882	72	75	108	5	6	5	1 009	850	995
Ungern	293	281	334	1 220	1 189	1 181	68	66	68	1 581	1 536	1 583
Polen	1 603	1 485	1 673	0	0	0	0	0	0	1 603	1 485	1 673
Bulgarien		19	33		763	880		0	0		782	914
Rumänien		162	180		1 155	1 436		254	376		1 571	1 991
EU-15	11 826	12 260	12 282	2 652	2 316	2 429	649	752	840	15 127	15 327	15 582
EU-25	15 229	15 459	15 442	4 159	3 785	3 948	737	843	931	20 125	20 087	20 574
EU-27		15 640	15 916		5 703	6 264		1 097	1 307		22 440	23 487

Källa: Coceral

Det är möjligt att odla oljevaxter för icke-livsmedelsändamål på mark som tagits ur produktion. För denna odling ges fullt gårdsstöd. Produktionen är begränsad enligt EU:s avtal med USA, Blaire-House, till en areal motsvarande en miljon ton sojamjölsekvivalenter. För att produktionen ska vara godkänd får värdet av biprodukterna (pressåterstoderna) inte överstiga 50 procent av det totala varuvärdet. All odling måste dessutom ske på kontrakt. 2006/07 odlas ca 4 200 hektar oljevaxter för icke-livsmedelsändamål i Sverige. Under 2005/06 uppgick odlingen på uttagen areal till knappt 5 000 hektar. I hela EU uppgår odlingen av oljevaxter på uttagen areal till ca 830 000 hektar under 2006/07. Det ger en produktion av foderprodukter som uppgår till ca 0,9 miljon ton sojaekvivalenter, d.v.s. 0,1 miljon ton under den kvot som Blaire-Houseavtalet medger. 2005 uppgick odlingen i EU på uttagen areal till ca 820 000 hektar.

Från och med 2004 finns ett särskilt stöd för odling av energigrödor på annan mark än uttagen areal. Stödet uppgår till 45 euro/ha. I Sverige har ca 21 000 ha oljevaxter anmälts för detta stöd under 2006/07. Under 2005/06 var motsvarande areal endast ca 5 900 ha. Orsaken till den kraftiga ökningen av oljeväxtodling för tekniska ändamål är den satsning på biodiesel som görs. Totalt inom EU användes ca 1,3 miljoner hektar för odling av energigrödor med bidraget på 45 euro/ha under 2006/07. Det saknas statistik över hur de olika grödorna fördelas.

Tabell 4.7 I Sverige odlad oljeväxtareal till icke-livsmedelsändamål 1995/96-2006/07, ha
Area of oilseeds grown for non-food purposes in Sweden 1995/96-2006/07, ha

År	Hektar	År	Hektar
1995/96	7 000	2001/02	2 820
1996/97	4 000	2002/03	3 455
1997/98	1 700	2003/04	3 461
1998/99	2 670	2004/05	1 914*+117**
1999/00	4 270	2005/06	4 655*+5 914**
2000/01	3 380	2006/07	4 193*+20 949**

* Odling på uttagen areal, ** Odling med stöd på 45 €/ha

Källa: Jordbruksverket

4.7 Ansökarländernas oljeväxtmarknad

Oljevaxter är viktiga grödor i Turkiet. Bland övriga ansökarländer är odlingen liten. Oljeväxtarealen uppgår till ca drygt en halv miljon hektar och motsvarar ca 5 procent av oljeväxtarealen i EU, se tabell nedan. Bland de enskilda grödorna dominerar odlingen av solrosor i samtliga kandidatländer.

Tabell 4.8 Oljeväxtarealer i kandidatländerna, 1 000-tal ha
Oilseeds area in candidate countries, 1 000 ha

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kroatien	105	86	77	88	94	80	118	*
Makedonien	10	11	6	8	6	6	5	*
Turkiet	619	557	527	576,5	575	566	451	*

* Uppgift saknas

Källa: FAO

Hektaravkastningen i Turkiet är ca två tredjedelar av avkastningsnivån för solrosor i EU-25. Samtliga ansökarländer är nettoimportörer av oljeväxter.

4.8 Situationen på världsmarknaden

Världsproduktionen av oljeväxter väntas även 2006/07 nå en ny rekordnivå. Det innebär att världsproduktionen har stigit varje år sedan 1996. Det är främst skörden av sojabönor i USA och skörden av raps i Kanada som väntas öka under 2006/07. Den totala världsproduktionen för 2006/07 beräknas till ca 397 miljoner ton vilket är en ökning med ca 9 miljoner ton sedan föregående år. Världsproduktionen av oljehaltiga fröer samt sojabönor visas i tabell 4.9 och 4.10.

Tabell 4.9 Världsproduktion av oljeväxtfröer 1996/97-2006/07, miljoner ton
World production of oilseeds 1996/97-2006/07, mill. metric tons

Produktion	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	Prel.	Prog.
										05/06	06/07
Sojabönor	132	158	160	160	176	185	197	187	216	218	228
Bomullsfrö	34	35	33	33	33	36	33	36	45	43	43
Jordnötter	29	27	30	29	31	34	31	33	33	34	32
Solrosfrö	24	23	26	27	23	21	24	27	25	30	30
Rapsfrö	32	33	36	43	37	36	33	39	46	49	47
Kopra	6	6	4	5	6	5	5	5	6	6	5
Palmkärna	5	5	6	6	7	7	8	8	10	10	11
Totalt	262	287	295	303	314	325	330	335	381	388	397

Källa: USDA, Oilseeds

Tabell 4.10 Världsproduktionen av sojaböner fördelad på de länder med störst produktion 1996/97-2006/07, miljoner ton

World production of soybeans for the leading producer countries 1996/97-2006/07 mill. metric tons

Produktion	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	Prel.	Prog.
										05/06	06/07
USA	65	73	75	72	75	79	75	67	85	83	87
Brasilien	27	32	31	34	39	44	52	51	53	55	56
Argentina	12	19	20	21	28	30	36	33	39	40	44
Kina	13	15	15	14	15	15	17	15	17	16	16
Indien					5	5	4	7	6	6	7
Paraguay	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	5
Övriga	14	16	18	16	9	8	9	10	12	12	13
Totalt	131	158	162	160	176	185	197	187	216	218	228

Källa: USDA, Oilseeds

4.8.1 Internationell handel

Handeln med oljeväxtfrö väntas öka under 2006/07 och beräknas till ca 81 miljoner ton. Det är framförallt handeln med sojaböner som ökar.

USA:s andel av världshandeln med sojaböner minskade under 2005/06 men väntas åter öka under 2006/07. Ökningarna i Brasilien och Argentina håller lägre takt än i USA under 2006/07. Bland importländerna är det i första hand Kina som väntas importera mer än under föregående år. EU:s import av sojaböner väntas förbli oförändrad.

I tabell 4.11 och 4.12 redovisas exporten och importen av olika sojaprodukter samt sojaböner fördelat på länder.

Tabell 4.11 Export av sojaböner samt produkter därav, miljoner ton

Soybean and soybean product exports, mill. metric tons

Export	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	Prel.	Prog.
									05/06	06/07
<u>Sojaböner</u>										
USA	24	22	27	27	29	28	24	30	26	30
Brasilien		9	11	15	15	20	20	20	26	26
Totalt	40	39	47	54	53	63	54	64	64	70
<u>Sojamjöl</u>										
USA	8	6	7	7	7	6	5	7	7	8
Brasilien	10	10	10	11	12	14	15	14	13	12
Argentina	10	13	14	14	16	18	19	20	24	26
Totalt	37	39	39	36	42	42	45	47	51	53
<u>Sojaolja</u>										
Totalt	7	8	7	7	8	9	9	9	9	10

Källa: USDA, Oilseeds

Tabell 4.12 Import av sojabönor samt produkter därav, miljoner ton
Soybean and soybean product imports, mill. metric tons

Import	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	Prel.	Prog.
									05/06	06/07
<u>Sojabönor</u>										
EU	16	17	16	18	19	17	15	15	14	14
Japan	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4
Kina						21	17	26	28	32
Totalt	39	41	48	53	54	63	54	63	64	69
<u>Sojamjöl</u>										
EU	17	20	20	18	20	20	22	22	23	23
Totalt	37	39	40	36	41	42	45	46	51	52
<u>Sojaolja</u>										
Totalt	7	8	7	7	8	8	8	9	9	10

Källa: USDA, Oilseeds

4.8.2 Världsmarknadspriser på oljor

I figur 19 redovisas världsmarknadspriset på sojaolja. Under det senaste året har priserna för sojaolja utvecklats starkt på världsmarknaden. En viktig förklaring till stigande priser är ökat intresse för att använda vegetabilisk olja för energiändamål. Jämförelsevis har priserna för rapsolja stigit ännu kraftigare under det senaste året.

Figur 19 Världsmarknadspriset för sojaolja och rapsolja 1995-2007, dollar/ton fob Rotterdam
Worldmarket soybean oil price 1995-2007, dollar/metric ton fob Rotterdam

Källa: USDA, Oilseeds

5 PROTEINFODER

Till gruppen proteinfoder som används i Sverige räknas följande:

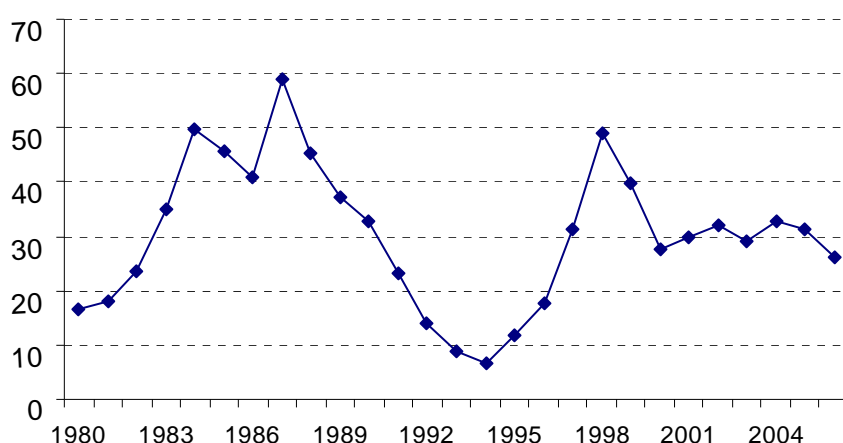
- Oljekraftfoder (rapsmjöl, sojamjöl med flera)
- Glutenfoder (proteinfoderprodukt som erhålls vid majsstärkelsestillverkning)
- Fiskmjöl
- Köttfodermjöl
- Potatisprotein
- Rapsfrö
- Ärter och åkerböna

Av de proteinfodermedel som används i större utsträckning kommer ärter, åkerböna och rapsmjöl från inhemska odling och produktion. Även köttfodermjöl är till övervägande del inhemskt. Sojamjöl utgör den största importvaran av proteinfodermedlen.

5.1 Produktion av inhemskt foder

5.1.1 Foderbaljväxter

I arealstatistiken särskiljs inte mellan de olika baljväxterna. Det redovisas dock uppgifter för avkastning och produktion fördelat mellan ärter och åkerböna. Odlingen av baljväxter har ökat kraftigt sedan det svenska EU-medlemskapet 1995. 1994 uppgick arealen till ca 6 600 hektar men ökade därefter kraftigt för att 1998 nå en toppnivå på ca 48 000 hektar. Mellan 1999 och 2000 sänktes arealersättningen till ärter, vilket ledde till att intresset för odlingen minskade. De senaste åren har arealen legat relativt stabilt runt 30 000 hektar. Arealutvecklingen för baljväxter framgår av figur nedan. Skörden av ärter för 2006 uppgår enligt jordbruksstatistiken till ca 51 000 ton, vilket är ca 35 procent mindre än det senaste femårsgenomsnittet. Skörden av åkerböna uppgick till ca 13 000 ton.

Figur 20 Arealutveckling baljväxter* 1980-2006, 1 000-tal ha

Development of area for pulses 1980-2006, 1 000 ha

* Matårtsarealen brukar vara i storleksordningen 5 000 ha.

Källa: SCB

5.1.2 Rapsmjöl

Förutom olja utvinns ett proteinrikt fodermjöl ur raps- och rybsfröna. Mjölet ingår främst i foderblandningar till nötkreatur och svin. 2004 uppgick förbrukningen till ca 275 000 ton vilket motsvarar ca en tredjedel av den totala förbrukningen av proteinfodermedel. Under 2005 ökade användningen av rapsmjöl med ca 25 000 ton. Totalt sett ökade användning av proteinfodermedel under 2005, se tabell 5.1.

5.2 Förbrukning av proteinfodermedel

Förbrukningen av oljekraftfoder ökade under slutet av 1990-talet men under perioden 2000-2003 minskade förbrukningen kraftigt. Lägre produktion av griskött i Sverige är en förklaring till att förbrukningen minskat. Under de senaste åren har dock förbrukningen återhämtat sig något.

Importen av sojamjöl görs till största delen via hamnar i Norge, Nederländerna och Tyskland. Av praktiska skäl är det svårt att ta in de stora fartygen från Sydamerika till svenska hamnar, därför sker det omlastningar på mindre båtar för vidare leverans till Sverige. Merparten av sojamjölet som importeras till Sverige kommer ursprungligen från Brasilien.

I december 2000 beslutade EU om ett temporärt förbud mot användning av köttmjöl. I Sverige har användningen av köttmjöl minskat kraftigt redan tidigare och under 2005 uppgick förbrukningen till ca en halv procent av den totala förbrukningen av proteinfodermedel.

Tabell 5.1 Förbrukning av proteinfodermedel 1998-2005, miljoner kg

Protein feed consumption 1998-2005, mill. kilos

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Raps-, rybs- och senapsmjöl	293	281	243	255	215	251	276
Sojamjöl	352	306	277	310	269	285	264
Övriga	125	161	112	132	132	113	125
Summa oljekraftfoder	770	748	670	697	616	649	665
Fiskmjöl	10	10	9	10	8	8	6
Köttfodermjöl	26	24	5	3	3	3	3
Ärter, åkerbönor, lupiner	66	42	24	25	37	38	36
Glutenfoder	23	23	14	8	9	10	10
Summa animaliskt proteinfoder, gluten och baljväxtproteinfoder	125	99	63	62	57	59	55

Källa: Jordbruksverket, Fodermedelskontrollen

5.3 Regleringen

Sveriges medlemskap i EU från och med den 1 januari 1995 innebär att fodermedelsmarknaden är helt avreglerad med några få undantag.

Speciella regler gäller för import av tapioka. Det finns särskilda kvoter för import till reducerad tull när tapioka importerats från angivna länder. När importen överstiger kvoterna ska den tarifferade tullen erläggas. Denna tull är ungefär lika med gällande tull för spannmål. Importen av tapioka kommer främst från Thailand.

För proteingrödor som ärter och bönor (dock ej konservärter) ges ett extra stöd som från och med 2004 uppgår till 55,57 euro/hektar. Stödet är begränsat till 1,4 miljoner hektar för EU i sin helhet. Arealkvoten är inte fördelad på respektive land och vid ett överskridande görs en reduktion av stödet. Under 2005 har ansökningarna inte överskridit kvoten.

Reformen 2003 av EU:s gemensamma jordbrukspolitik innebär att grundstödet till proteingrödor behandlas på samma sätt som spannmål och ingår i det frikopplade stödet. Det extra stödet på 55,57 euro/ha kommer däremot även i fortsättningen att betalas ut som ett kopplat produktionsstöd. 2006 beräknas stödet betalas ut för ca 39 000 hektar till ca 3 400 odlare.

5.3.1 EU:s utgifter för proteingrödor

EU:s utgifter för proteingrödorna har varit omkring en halv miljard euro per år under hela 1990-talet. Reformen 2003 (s.k. halvtidsöversynen) innebär att stödet (det kopplade stödet) till proteingrödor ökar.

Tabell 5.3 EU:s totala utgifter för proteingrödor 1993-2006, miljarder euro

EU's total expenses for protein crops 1993-2006, bill. EUR

År	Utgifter, mdr. euro	År	Utgifter, mdr. euro
1993	0,56	2000	0,47
1994	0,62	2001	0,47
1995	0,57	2002	0,48
1996	0,56	2003	0,49
1997	0,51	2004	0,51
1998	0,60	2005	0,78
1999	0,64	2006	0,75

Källa: EU-kommissionen

För 2006 beräknas stöden till ca 700 miljoner kronor. I Sverige beräknas utbetalningarna till ca 20 miljoner kronor.

5.4 Världsproduktion av proteinfoder

Världsproduktionen av proteinfoder har ökat kraftigt de senaste åren. Mellan 2005/06 och 2006/07 beräknas ökningen bli ca 10 miljoner ton, vilket innebär en total produktion 2006/07 på ca 225 miljoner ton. Produktionen förväntas öka främst för sojamjöl.

USA har under lång tid varit världens största producent av proteinfodermedel. Under 2005/06 passerades dock USA av Kina och under 2006/07 har Kina befast sin ställning som ledande producent i världen. Kina beräknas under 2006/07 producera ca 45 miljoner ton medan produktionen i USA uppgår till drygt 40 miljoner ton. Argentina har under de senaste åren passerat Brasilien i produktion och beräknas under 2006/07 uppnå nästan 30 miljoner ton. Brasilien och EU producerar omkring 23 miljoner ton. EU är världens största importör av sojamjöl med en import på 23 miljoner ton. Importen till är EU knappt hälften av den totala världshandeln.

Tabell 5.4 Världsproduktionen av de viktigaste proteinfodermedlen 1999/00-2006/07, miljoner ton

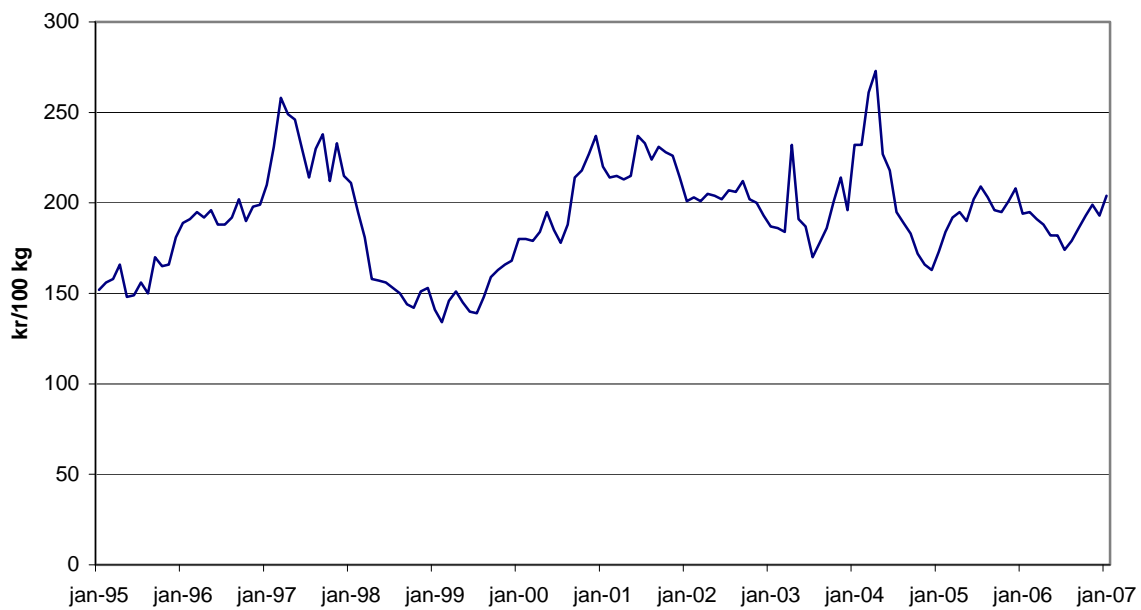
World production of most important varieties of protein feed 1999/00-2006/07, mill. metric tons

Mjölslag	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	Prel.	Prog.
							2005/06	2006/07
Soja	108	116	125	130	128	139	145	153
Bomull	11	11	12	11	12	15	14	15
Jordnöt	5	5	6	5	6	6	6	6
Solros	11	10	8	9	10	10	11	12
Raps	22	21	20	19	22	24	26	27
Fiskmjöl	5	6	6	5	5	6	5	6
Totalt	169	175	183	185	190	206	215	225

Källa: Oilseeds, USDA

5.5 Världsmarknadspriser på proteinfoder

Prisutvecklingen på proteinfoder redovisas i figur 21. Diagrammet redovisar priset på sojamjöl vid import till Sydsverige (cif). Priserna på sojamjöl föll mycket kraftigt under 1997/98 och 1998/99. Jämfört med 1996/97 halverades nästan priserna. Under hösten 1999 noterades de lägsta priserna sedan 1972 på USA-marknaden. Under hösten 2000 steg priserna bland annat beroende på EU:s förbud mot användning av köttmjöl. Stor odling av sojaböner i USA under 2001/02 pressade åter ner priserna. Under 2002/03 ledde oro för väderutvecklingen i USA samt den politiska oron i Sydamerika till att priserna åter började stiga. Rekordskörd av sojaböner i USA under 2004 ledde till ett prisfall under hösten 2004. Ökad bearbetning av rapsfrö för tillverkning av rapsolja för biodieselproduktion under 2006 väntas leda till att rapsmjölet kan komma att pressa priserna för sojamjöl.

Figur 21 Världsmarknadspris sojamjöl, 1995-2007, kr/100 kg

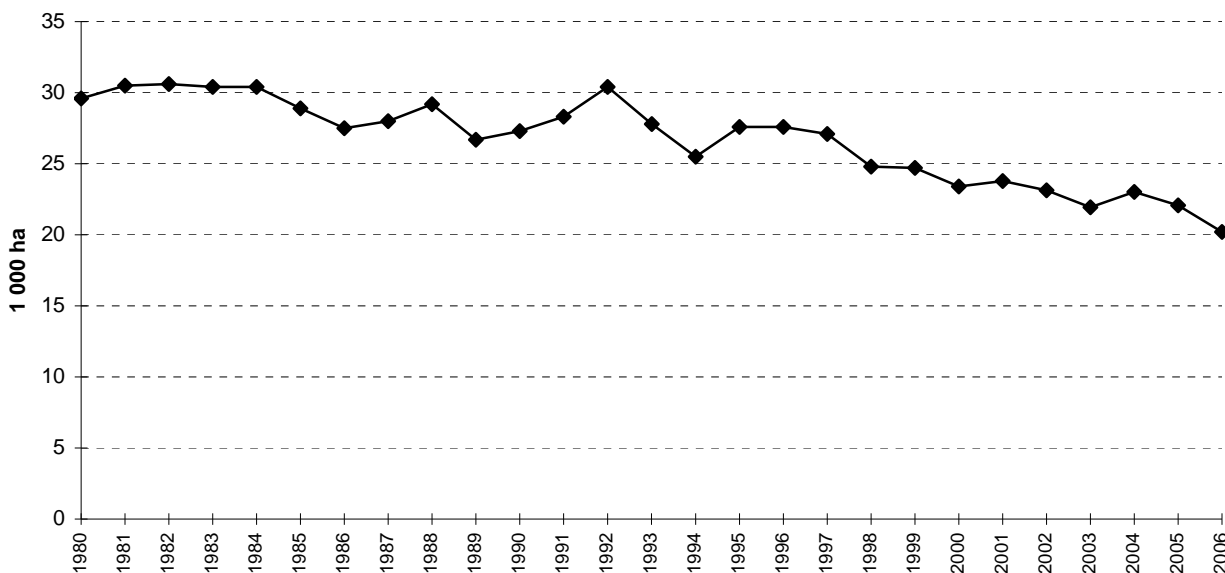
Soybean meal world market price 1995-2007, SEK/100 kilos

Källa: Lantmännen

6 MATPOTATIS

6.1 Areal

Den yrkesmässigt odlade matpotatisarealen 2005 uppgick till 22 081 hektar, vilket var 934 ha lägre än föregående års odling. Odling av matpotatis förekommer nästan i hela landet. De största odlingarna finns i Skåne län där det under 2005 odlades 7 193 hektar samt i Hallands och Västra Götalands län med 2 902 hektar respektive 3 539 hektar. 2004 avstannade den nedåtgående trenden med arealminskning för att återigen fortsätta under 2005. Arealuppgifter för 2006 pekar på att minskningen av arealen försätter och den totala arealen i landet uppgick till 20 212 hektar. Från 1980-talets början har arealen matpotatis minskat med ca 10 000 hektar. Förändringar i matpotatisarealen enskilda år beror delvis på föregående års prisnivåer. År med höga skördar som leder till relativt låga priser har oftast en minskande effekt på arealen nästkommande år.

Figur 22 Arealutveckling matpotatis 1980-2006, 1 000-tal ha

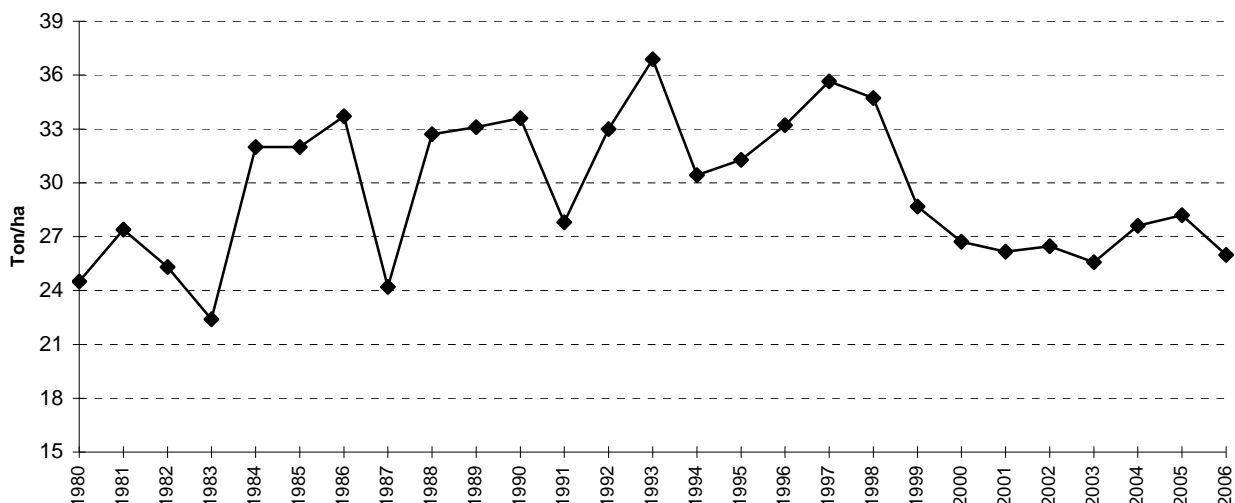
Development of area for potatoes for human consumption 1980-2006, 1 000 ha

Källa: Jordbruksverket, SCB

6.2 Hektarskörd

Hektaravkastningen uppgick för 2005 till 28 200 kg/hektar. Det är ca sex procent högre än det senaste femårsgenomsnittet. I Götalands södra slättbygder, produktionsområdet med störst andel odlingar, uppgick hektarskördens till 33 360 kg/hektar, vilket var ca 18 procent högre än riksgenomsnittet för samma år. Skörden i produktionsområdena nedre och övre Norrland var däremot 40 – 50 procent lägre än riksgenomsnittet. I figur 23 visas hektarskördens utveckling 1980 - 2006. 2006 uppgick hektarskördens till 25 990 kg/hektar, vilket är ca 8 procent lägre än föregående år.

Skördeuppskattningarna bygger från och med 1998/99 på postenkätundersökningar, vilket innebär att uppskattningarna ej längre går att fullt ut jämföra med föregående års skördenivåer eftersom felmarginalen i skattningarna kan ha förändrats.

Figur 23 Hektarskörd matpotatis 1980-2006, ton/ha

Yield per hectare of potatoes for human consumption 1980-2006, metric tons/ha

Källa: Jordbruksverket, SCB

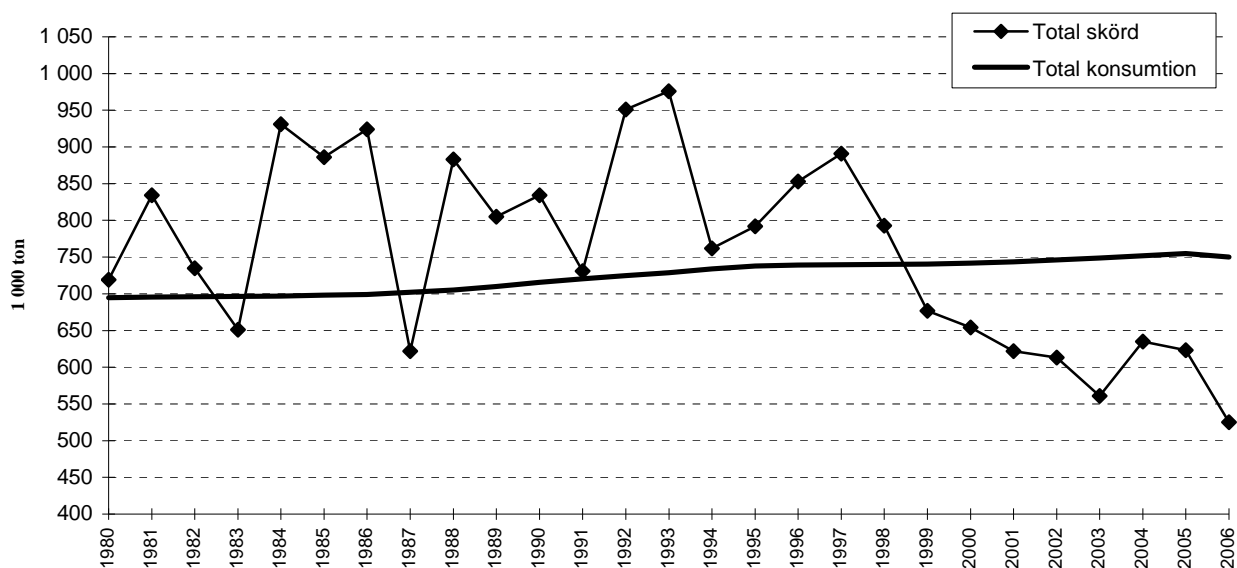
För en jämförelse mot de faktiska hektarskördarna beräknades normskörden (se avsnitt 3.2) för matpotatis 1995 till 31,9 ton/ha och för 2000 till 35,1 ton/ha respektive 30,9 ton/ha för 2006.

6.3 Totalskörd

2005 uppgick skörden till 622 700 ton. Det är en minskning med nästan 13 000 ton jämfört med föregående år. De största odlingarna i landet finns i Skåne, Västra Götalands, Hallands och Östergötlands län. Tillsammans svarar dessa fyra län för ca 75 procent av den totala matpotatisskörden. 2006 uppgick skörden till 525 300 ton, vilket är ca 97 000 ton lägre än 2005. Skörden 2006 är t.o.m. lägre än skörden 2003. Den lägre skörden förklaras av lägre areal och lägre hektarskörd som en följd av den torra väderleken under 2006.

I figur 24 visas totalskördens utveckling under perioden 1980-2006. Skördestatistiken omfattade odlingar över 0,5 hektar fram till 1999. Från och med 2000 ingår även odlingar med mindre än 0,5 hektar potatis.

Utöver den areal som finns med i statistiken finns det arealer för husbehovsodlare. SCB uppskattar enligt särskild undersökning husbehovsodlingen till 100 000 - 200 000 ton. Skördevariationen i denna odling är dock stor. Behovet av matpotatis som omsätts i handeln kan därför variera från år till år.

Figur 24 Total matpotatisskörd 1980-2006, 1 000 ton
Total harvest of potatoes for human consumption 1980-2006, 1 000 metric tons

Källa: SCB, Jordbruksverket

I nedanstående tabell sammanfattas areal- och skördeutfallet för 1990-2006. I tabellen redovisas även besädd areal. Den besädda arealen är lägre beroende på den reducering för vändtegar och diken som görs samt att företag med mindre än 0,5 hektar odling inte ingick i arealen. Den besädda arealen användes tidigare vid beräkning av totalskörd. Från och med 2000 är det dock arealen enligt LBR/IAKS-systemet som skörden beräknas utifrån. Därmed ingår numera odlingar som är mindre än 0,5 hektar.

Tabell 6.1 Areal och skörd av matpotatis 1990-2006, ha, %, kg/ha och ton
Area and harvest of potatoes for human consumption 1990-2006, ha, %, kilos/ha and metric tons

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
			[(2) - (1)]/(1)		(4) x (2) eller (1)
År	Areal enl. LBR/IAKS, ha	Besådd areal, ha	Differens, procent	Hektarskörd, kg/ha	t.o.m. 1999 Totalskörd, ton
1990	27 305	25 300	- 7,34	33 060	834 200
1991	28 269	26 550	- 6,08	27 600	730 900
1992	30 414	29 000	- 4,65	32 850	950 600
1993	27 815	26 530	- 4,62	36 870	975 900
1994	25 449	25 120	- 1,29	30 430	762 800
1995	27 630	25 350	- 8,25	31 280	791 500
1996	27 577	25 690	- 6,84	33 210	853 200
1997	27 100	24 380	-10,04	35 640	874 300
1998 ¹⁾	25 133	22 820	- 9,20	34 720	792 500
1999 ¹⁾	24 422	23 430	- 4,06	28 820	675 200
2000 ¹⁾	24 490 ²⁾			26 720	654 400
2001 ¹⁾	23 780			26 160	621 900
2002 ¹⁾	23 142			26 470	612 500
2003 ¹⁾	21 932			25 580	560 800
2004 ¹⁾	23 010			27 610	629 700
2005	22 081			28 200	622 700
2006	20 212			25 990	525 300

1) Beroende på ny undersökningsmetod kan ej direkt jämförelse med tidigare år göras. Fr.o.m. 2000 är IAKS statistisk källa för arealen.

2) Korrigerad med +878 ha beroende på felredovisning av fabrikspotatis i statistiken.

Källa: SCB, Jordbruksverket

6.3.1 Ekologisk produktion

Ekologisk potatis odlas utan bekämpningsmedel och handelsgödsel. Skördarna blir därför, jämfört med konventionellt odlad potatis, betydligt lägre. Ett miljöstöd uppgående till 2 200 kr/hektar lämnas till ekologisk odling av potatis. Enligt Jordbruksstatistisk årsbok var arealen 970 ha för 2004, vilket var 4,2 procent av den totala matpotatisarealen. För 2005 minskade arealen något till 960 ha, motsvarande ca 4,7 % av den totala arealen. Skörden 2004 uppgick till 13 040 ton (ca 2 procent av den totala skörden) och 2005 beräknades skörden uppgå till 11 200 ton (ca 2 procent av den totala skörden).

Tabell 6.2 Ekologisk odling i Sverige 1997 - 2005, ha och %
Organic cultivation in Sweden 1997-2005, ha and %

År	Areal, ha ¹⁾	Andel av total areal, %
1997	1 192	4,4
1998	1 345	5,4
1999	1 386	5,7
2000	1 500	6,1
2001	1 441	5,2
2002	1 557	6,7
2003	1 020	4,7
2004	970	4,2
2005	970	4,7

1) Fram till 2002 avser uppg potatis inklusive fabrikspotatis och sockerbetor. From 2003 enbart matpotatis med miljöstöd för ekologisk produktion

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok

6.4 Konsumtion och utrikeshandel

Konsumtionsuppgifterna för obearbetad potatis är mycket osäkra och bygger på gamla undersökningar. Konsumtionen av de förädlade produkterna bygger på uppgifter från företag i branschen och dessa uppgifter anses säkrare. Av tabell 6.3 framgår totalkonsumtionen, konsumtionsutvecklingen för obearbetad potatis och konsumtionen av potatisprodukter uttryckt som färdigvara.

För 2004 uppskattade Jordbruksverket preliminärt totalkonsumtionen till ca 752 000 ton. Per capita-konsumtionen av potatis är beräknad till 45,7 kg/person uttryckt i potatis och för potatisprodukter till 37,9 kg/person. Trenden mot mer konsumtion av färdigprodukter har avstannat och efter en längre tids nedgång i konsumtionen av obearbetad potatis har denna trend brutits samt att motsvarande konsumtionsminskning för bearbetade potatisprodukter verkar ha skett för 2004. För 2005 har den totala konsumtionen av potatis- och potatisprodukter beräknats öka till ca 755 000 ton. Fördelningen mellan obearbetad och bearbetad potatis beräknas att åter visa på ökning för obearbetad potatis.

Tabell 6.3 Konsumtion av potatis och vissa beredda potatisprodukter 1995-2005, miljoner kg och kg/person

Consumption of potatoes and some processed potato products 1994-2005, mill. kilos and kilos/person

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	Total konsumtion uttryckt som potatis, milj kg										
Potatis	505,1	442,3	443,9	422,9	424,7	418,3	409,3	397,1	388,5	410,9	419,1
Potatisprodukt	<u>232,8</u>	<u>296,8</u>	<u>295,6</u>	<u>317,0</u>	<u>315,8</u>	<u>323,4</u>	<u>334,4</u>	<u>349,0</u>	<u>360,4</u>	<u>341,0</u>	<u>335,8</u>
Totalt	737,9	739,1	739,5	739,9	740,5	741,7	743,7	746,1	748,9	751,9	754,9
	Total konsumtion uttryckt som potatis, kg/person										
Potatis obearbetad, inkl. skalad	57,2	56,5	50,2	47,8	47,9	47,1	46,0	44,5	43,4	45,7	46,4
Potatisinnehåll i bearbetade produkter	<u>26,4</u>	<u>27,1</u>	<u>33,4</u>	<u>37,9</u>	<u>37,7</u>	<u>36,5</u>	<u>39,6</u>	<u>39,1</u>	<u>40,2</u>	<u>37,9</u>	<u>37,2</u>
Totalt	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6
	Konsumtion av vissa potatisprodukter, uttryckt som färdigvara, kg/person										
Potatis och rotmospulver	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,6
Potatisstärkelse	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Pommes frites och andra potatisprodukter, djupfrysta	4,5	4,5	6,8	7,4	7,6	7,9	8,4	8,9	9,1	8,3	8,3
Konserverad potatis	0,7	0,5	0,4	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2
Andra potatisprodukter (chips m.m.)	1,4	1,4	1,4	1,6	1,4	1,5	1,5	1,4	1,4	1,5	1,4

Källa: Jordbruksverket

I nedanstående tabell redovisas utrikeshandeln för matpotatis (exklusive utsädespotatis), vilken i huvudsak består av införsel från andra EU-länder till Sverige. Export av matpotatis från Sverige förekommer inte i någon större utsträckning. En viss export av utsädespotatis förekommer dock. Handeln till Sverige domineras av införsel ifrån andra EU-länder.

Tabell 6.4 Import av matpotatis till Sverige 1995-2006, ton
Potato imports to Sweden 1995-2006 t, metric tons

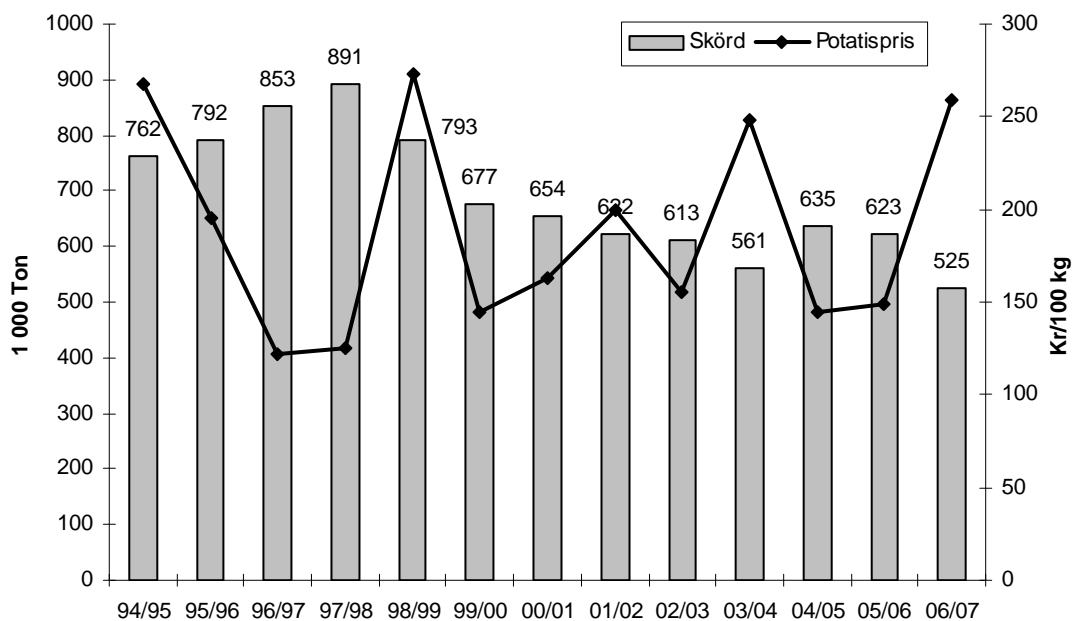
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004.	2005	2006
Import												
Nyskördad potatis ¹⁾	570	485	241	1	843	724						
Höst- och vinterpotatis	30	0	197	67	261	0	23	2	160	0	0	30
Införsel												
Nyskördad potatis ¹⁾	12 277	7 743	3 548	2 036	5 429	2 022						
Höst- och vinterpotatis	69 786	62 707	25 580	23 200	42 392	41 310	64 516	56 504	69 917	137 611	91 339	89 592
Totalt	82 663	70 935	29 566	25 304	48 925	44 056	64 529	56 506	70 077	137 611	91 339	89 622

1) Ingår fr.o.m. 2001 i höst- och vinterpotatis

Källa: SCB

6.5 Matpotatispriset

Genomsnittliga matpotatispriser i nedanstående figur inkluderar enbart höst/vinterpotatis och inte färskpotatis under sommarmånaderna. Höst/vinterpotatis avsätts i regel under perioden oktober – april/maj i mån av tillgång. Därefter är det färskpotatis som dominerar den svenska marknaden. Priserna för färskpotatis är i regel högre än motsvarande priser för höst- och vinterpotatis. Det genomsnittliga odlarpriset för höst- och vinterpotatis under 2005/06 uppgick till 149 kr/100 kg, vilket var i nivå med föregående års genomsnittliga prisnivå. För säsongen hittills 2006/07 uppgår genomsnittspriset till ca 260 kr/100 kg. I figur 25 visas odlarprisets utveckling för åren 1994 - 2006. Av diagrammet framgår att höga priser ett år oftast följs av låga priser nästa år beroende på högre skördar det året samt att det motsatta förhållandet råder. Skördeåren innan 1998/99 är dock inte direkt jämförbara med efterföljande skördeår beroende på ändringar av statistikmetod för att beräkna skördens storlek.

Figur 25 Matpotatispriset utveckling 1994/95-2006/07, kr/100 kg

Development of price for potatoes for human consumption 1994/95-2006/07, SEK/100 kilos

Källa: Jordbruksverket

6.6 Regleringen i EU

I likhet med det svenska systemet innan EU-medlemskapet den 1 januari 1995 tillämpas ingen intern marknadsreglering och exportbidrag för matpotatis i EU. Den europeiska potatisodlingen skyddas dock av olika tullar vid import från tredje land. Arealen för matpotatisodling ger till skillnad från förut upphov till stöd i enlighet med beslutet i halvtidsöversynen (se kapitel 1). Eftersom Sverige har valt en så kallad regionmodell ingår matpotatisarealer in i det frikopplade stödet. Grunden för detta stöd kan dock bara baseras på odlingen 2003.

6.6.1 Gränsskydd

Tullsatserna vid import av potatis till EU för 2006/07 enligt följande:

Tabell 6.5 Tullsatser vid import av potatis, 2006/07

Duties for potato imports as of 2006/07

	tull (%)
Utsädespotatis	4,5
Matpotatis	11,5
Stärkelsepotatis	5,8

Ovanstående tullsatser är en följd av WTO-avtalet som trädde i kraft den 1 juli 1995. EU:s åtagande för potatis är att tullsatserna har reducerats med 36 procent fram till år 2000/2001. Tullnivån för 2000/2001 gäller även tills vidare vid import av potatis.

6.6.2 Växtskydd

Vid införsel och import av potatis till EU finns särskilda regler som är relaterade till skyddet mot spridning av växtskadegörare. Den dokumentation som krävs vid import utgörs av ett sundhetscertifikat. Detta certifikat intygar att EU:s krav på frihet från växtskadegörare är uppfyllda.

På begäran av enskilda medlemsländer kan dock EU-kommissionen på särskilda villkor fatta beslut om undantag från importförbud. Om ett sådant beslut fattas gäller det i hela gemenskapen. Ovanstående krav på frihet från allvarliga växtskadegörare ska även vid dessa fall kunna garanteras. Det finns också vissa möjligheter för ett medlemsland att införa restriktioner för handeln inom EU, till exempel skyldighet att anmäla till växtskyddskontroll.

Vid handel med potatis inom EU krävs att varan är märkt med odlarens eller packeriets officiella registreringsnummer för att på så sätt kunna spåra odlingsplatsen där eventuella växtskadegörare förekommer.

Vid handel med utsädespotatis inom EU ska denna vara förses med ett växtpass.

6.7 Potatismarknaden i EU

I tabell 6.6 redovisas både totalskörden och hektarskörden för olika medlemsländer. I totalskörden ingår även ca åtta miljoner ton potatis för framställning av stärkelse. Det är i Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Danmark, Österrike och Sverige som denna framställning sker. Total potatisproduktion i EU-25 beräknas 2006 uppgå till drygt 53 miljoner ton, vilket är ca 5 miljoner ton lägre än föregående år beroende på både lägre areal men framförallt på lägre hektaravkastning. Minskningen för 2006 förväntas dock inte bli så kraftigt eftersom uppgifter över den danska skörden ännu saknas (ca 1,5 miljoner ton potatis skördas i Danmark årligen). Skörden i EU-15 beräknas till ca 41 miljoner ton. Den största potatisproduktion i EU-15 återfinns i Tyskland, Nederländerna, Frankrike och Storbritannien. För de nya medlemsländerna (exkl. Bulgarien och Rumänien) beräknas skörden uppgå till ca 12 miljoner ton. Bland de nya medlemsländerna har Polen en särställning vad gäller produktion av potatis. Den polska produktionen var under den tidigare delen av 1990-talet i stort sett i nivå med hela EU:s potatisproduktion. Under senare delen av 1990-talet har dock den polska produktionen minskats kraftigt. Utmärkande för de nya medlemsländerna är att avkastningsnivåerna är mycket låga i förhållande till övriga EU:s. De nya medlemsländernas hektaravkastning uppgår till ca hälften av motsvarande avkastning för EU-15. Skörden för de senast tillkomna medlemsländerna Bulgarien och Rumänien uppgår årligen till ca 350 000 ton. Den totala skörden för EU-27 beräknades till ca 65 miljoner ton, vilket var ca 8,5 miljoner ton lägre än föregående år.

Tabell 6.6 Potatisproduktionen i EU-25 2004-2006, 1 000-tal ha, ton/ha och 1 000-tal ton,
Potato production in EU-25 2004-2006, 1 000 ha, metric tons/ha and 1 000 metric tons

Land	Areal (1 000 ha)			Hektarskörd (ton/ha)			Totalskörd (1 000 ton)		
	2004	2004	2006 prog	2004	2005	2006 prog	2004	2005	2006 prog
Tyskland	295	277	274	44,2	42,0	35,9	13 044	11 624	9 830
Frankrike	160	158	160	45,4	42,2	39,6	7 258	6 673	9 351
Italien	72	70	72	25,3	25,1	25,0	1 822	1 753	1 796
Nederländerna	163	156	157	46,	43,5	37,7	7 488	6 777	5 900
Belgien	67	65	64	48,4	42,8	44,3	3 230	2 781	2 847
Luxemburg	1	1	1	20,0	20,0	¹⁾	20	20	¹⁾
För. Kungariket	149	137	141	41,8	42,5	40,3	6 221	5 815	5 690
Irland	13	12	¹⁾	41,5	34,6	¹⁾	552	422	¹⁾
Danmark	41	40	¹⁾	39,4	40,7	¹⁾	1 614	1 623	¹⁾
Grekland	39	35	37	23,9	24,7	24,1	933	864	890
Spanien	97	95	88	28,3	27,5	28,1	2 746	2 604	2 473
Portugal	45	39	39	15,6	13,1	13,3	706	511	519
Österrike	22	22	22	31,6	33,8	30,9	693	744	677
Finland	27	29	28	22,9	25,6	23,2	619	743	650
Sverige	31	31	38	30,9	30,9	27,0	974	944	773
EU-15	1 222	1 166	1 163	39,2	37,7	34,7	47 918	43 898	41 116
Tjeckien	36	36	30	24,1	28,1	22,3	862	1 013	665
Estland	16	14	12	10,4	15,0	22,0	166	210	264
Cypern	6	7	6	21,3	21,6	24,2	132	145	145
Lettland	49	45	43	12,8	14,6	12,0	628	658	517
Litauen	70	65	51	13,0	12,1	12,0	907	786	613
Ungern	27	24	21	28,6	26,0	26,4	784	620	564
Malta	1	1	1	29,0	25,0	30,0	29	25	¹⁾
Polen	713	588	597	19,6	17,6	15,0	13 999	10 369	8 958
Slovenien	7	6	6	25,1	22,9	26,0	171	145	152
Slovakien	24	19	18	15,7	15,8	19,2	382	30	346
EU-10	950	805	785	19,0	17,7	15,6	18 061	14 272	12 257
Rumänien	266	285	¹⁾	15,9	14,0	¹⁾	4 230	3 985	¹⁾
Bulgarien	68	66	¹⁾	18,7	15,7	¹⁾	3 250	2 801	¹⁾
EU-25	2 172	1 971	1 948	30,4	29,5	27,0	65 979	58 169	53 373
EU-27	2 506	2 322	¹⁾	29,3	28,0	¹⁾	73 459	64 955	¹⁾

¹⁾ Uppgift saknas

Källa: ZMP 2006, skörd för Sverige är dock Jordbruksverket källa.

Av tabellerna 6.7 och 6.8 framgår bland annat att handeln inom EU och export till tredje land domineras av framförallt Nederländerna. Nederländerna, Belgien och Frankrike är de största säljarna av potatis inom EU. Nederländerna är dessutom den störste exportören till länder utanför EU medan Frankrike är den störste exportören inom EU (utförsel). Förutom Nederländerna är Belgien, Italien och Spanien de länder som har den största nettoinförseln.

Tabell 6.7 Handeln med matpotatis inom EU-25 2004-2006, ton

Trade in potatoes for human consumption for the EU 2004-2006, metric tons

Land	2004		2005		2006	
	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel
Frankrike	253 799	1 391 882	164 937	1 449 408	195 617	1 715 724
Nederländerna	1 357 290	1 236 330	1 627 395	966 189	1 014 633	652 551
Tyskland	597 623	1 075 866	550 421	1 359 292	477 598	924 821
Italien	550 857	170 775	474 767	174 470	339 070	175 459
Förenade Kungariket	273 001	160 687	294 302	164 155	209 357	149 888
Irland	32 221	3 767	36 631	1 760	40 178	1 971
Danmark	67 666	80 121	47 865	81 583	64 015	89 292
Grekland	46 379	7 418	61 653	1 716	45 094	11 023
Portugal	248 774	23 877	232 883	17 391	231 488	15 596
Spanien	758 816	264 839	768 238	260 094	621 983	221 946
Belgien	1 028 417	905 936	1 118 909	831 137	1 188 179	742 942
Luxemburg	9 253	4 639	6 923	5 190	7 568	788
Sverige	73 334	5 213	50 094	4 385	48 967	15 038
Finland	21 713	1 949	19 304	1 654	7 312	3 240
Österrike	75 729	18 619	68 542	32 478	83 765	37 294
Malta	4 307	3 985	7 171	3 334	4 497	3 879
Estland	3 939	35	9 779	56	2 639	34
Lettland	2 916	8	7 705	418	5 731	256
Litauen	2 802	248	16 826	417	24 485	913
Polen	36 502	16 343	100 371	327	93 946	1 706
Tjeckien	116 166	13 843	64 048	80 226	93 593	64 423
Slovakien	38 545	3 258	46 101	307	39 556	41 262
Ungern	58 213	148	20 229	1 055	27 047	16
Slovenien	24 586	1 423	11 612	12 979	17 704	6 969
Cypern	7 368	72 920	6 960	60 963	919	79 055
Totalt	5 690 215	5 464 126	5 813 665	5 510 982	4 884 937	4 956 085

1) Uppgift saknas

Källa: EUROSTAT

Tabell 6.8 EU-25:s handel med tredjeland med matpotatis för EU-25 2004-2006, ton
Trade in potatoes for human consumption for the EU-25 2004-2006, metric tons

	2004		2005		2006	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export
Frankrike	111 692	52 752	83 674	69 327	78 302	22 234
Nederländerna	26 208	565 954	27 567	555 685	22 880	264 689
Tyskland	41 088	38 613	48 544	30 553	30 615	55 758
Italien	79 854	12 906	98 594	12 425	93 967	10 925
Förenade Kungariket	106 562	52 752	133 922	55 303	107 258	9 612
Irland	918	1 348	870	775	2 722	0
Danmark	111	34 342	507	31 717	0	23 452
Grekland	92 491	12 169	54 027	3 572	56 660	11 505
Portugal	1 797	2 291	464	2 150	194	2 481
Spanien	42 822	6 535	33 475	4 953	37 066	10 096
Belgien	24 543	44 077	33 450	108 220	46 598	28 506
Luxemburg	72	111	23	23	0	0
Sverige	6	5 212	1	1 546	15	5 226
Finland	111 692	2 381	0	3 200	0	15 734
Österrike	688	8 052	241	14 464	512	27 878
Malta	0	407	0	332	0	276
Estland	12	42	0	40	39	0
Lettland	0	2 080	0	4 752	0	3 628
Litauen	19	1 396	4	438	0	1 686
Polen	1 797	47 387	44	24 402	194	10 087
Tjeckien	900	11	109	3 753	0	4 751
Slovakien	72	351	0	20	0	20
Ungern	1 368	530	142	6 337	24	12 419
Slovenien	1 357	137	12 822	996	6 588	1 022
Cypern	0	9 340	2	8 068	12	5 854
Totalt	535 157	905 003	528 481	943 050	483 647	527 837

Källa: EUROSTAT

I tabell 6.9 redovisas konsumtionen fördelat på olika medlemsländer. Irland och UK uppvisar den högsta per capita-konsumtionen i EU-15 medan Polen och de baltiska länderna har den högsta per capita-konsumtionen bland de nya medlemsländerna. Den svenska konsumtionen/person ligger över genomsnittskonsumtionen i EU-15.

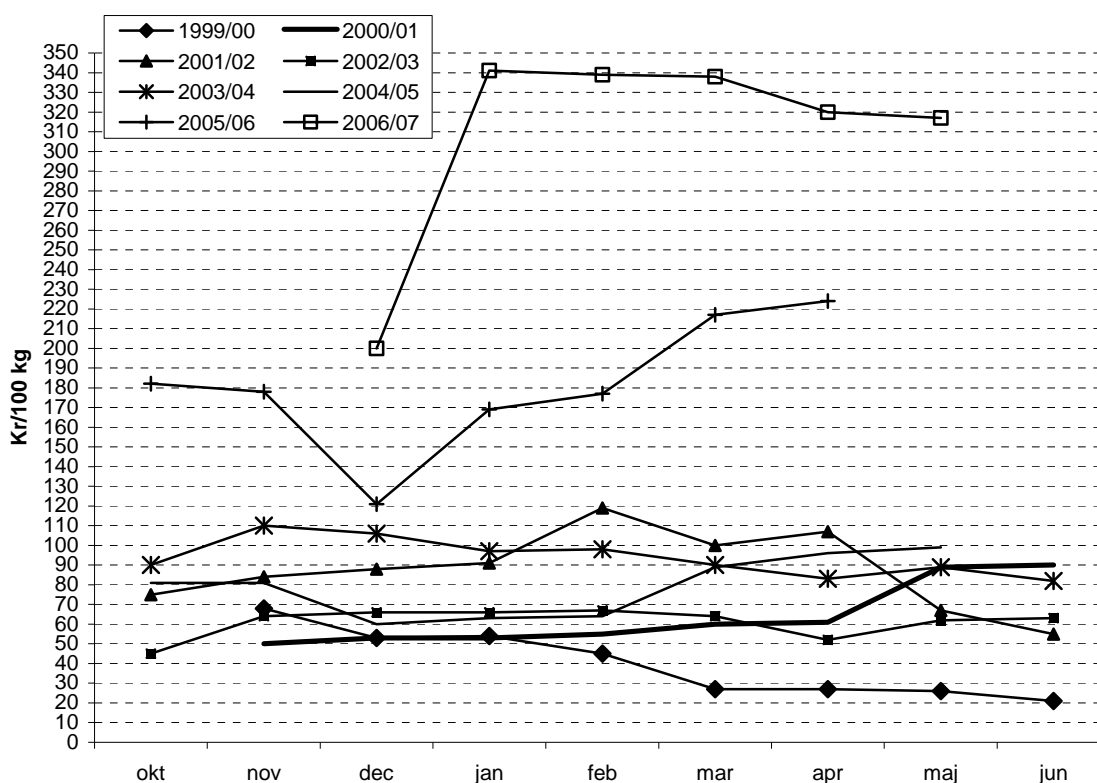
Tabell 6.9 Konsumtion av potatis i EU-25, 1 000-tal ton och kg/capita*Consumption of potatoes (excluding potato products) in EU-25, 1 000 metric tons and kilos/cap.*

Land	2003/04, 1 000 ton	2004/05, 1 000 ton	2005/06, 1 000 ton	2003/04, kg/cap.	2004/05, kg/cap.	2005/06, kg/cap. prel
Tyskland	5 513	5 404	5 195	66,8	66,5	63,0
Frankrike	2 652	2 673		44,3	44,4	
Italien	2 334	2 663		40,7	46,0	
Nederländerna	1 500			92,6		
Belgien	885	904	899	85,2	87,0	86,1
För. Kungariket	6 609			111,2		
Irland	502			125,7		
Danmark	306	298	298	56,8	55,1	55,0
Grekland	1 130	1 115		102,7	101,0	97,3
Spanien	3 469			85,0		
Portugal	974	973		93,6	92,9	
Österrike	427	444		52,5	54,6	
Finland	443	447		85,0	85,7	
Sverige	749	746	755	83,6	83,6	83,6
EU-15	27 493	¹⁾	¹⁾	72,3	¹⁾	¹⁾
Tjeckien	775	775	770	75,9	76,0	75,3
Estland	139	97	144	102,7	72,0	106,7
Cypern						
Lettland	292	292	338	125,6	125,9	146,6
Litauen	430	404	395	124,5	115,0	115,2
Ungern	597	710	659	58,9	70,3	65,3
Malta	55	50		137,0		
Polen	4 960	4 940	4 789	129,8	124,1	125,5
Slovenien						
Slovakien	369	369	323	68,6	66,7	59,9
EU-10	7 617	7 637	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
EU-25	35 110	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾

1) Uppgift ej tillgänglig

Källa: ZMP 2006. För Sverige är dock Jordbruksverket källa.

Figur 26 redovisar vad uppsamlade handel betalat för potatisen (exklusive nypotatis) på den europeiska marknaden den senaste femårsperioden. Det är dock oftast frågan om överskottskvantiteter som noteras på Rotterdambörsen, varför det enskilda odlarpriset (bland annat beroende på att kontraktsodling med fasta priser också tillämpas) kan vara högre än redovisat pris enligt Rotterdambörsen. För 2004/05 sjönk noteringen till i genomsnitt ca 79 kr/100 kg bland annat beroende på högre skördenivåer. För 2005/06 var dock noteringarna betydligt högre och uppgick i genomsnitt till 181 kr/100 kg beroende på lägre skördenivåer runt om i Europa. I början av säsongen 2006/07 steg priserna dock ännu mer och uppgår för säsongen i genomsnitt till rekordhöga 309 kr/100 kg. Återigen var det minskade skördar i Europa som är orsaken till prisläget (bl.a. till följd av torka).

Figur 26 Matpotatispriset utveckling enligt Rotterdambörsen 1999/00-2006/07, kr/100 kg (Bintje 40-70 mm, den 1 i varje månad, fr.o.m. 2005/06 pris för packad potatis, fastkok)

Development of price for potatoes for human consumption according to Rotterdam Exchange 1999/00-2005/06, SEK/100 kilos (Bintje 40-70 mm, from 2005/06 fimcooking packed)

Källa: Jordbruksverket

6.8 Ansökarländer

Situationen avseende areal och produktion av potatis i ansökarländerna (länder som förhandlar/ansöker om medlemskap i EU) sammanfattas i nedanstående tabell. Turkiets potatisskörd är i dagsläget i samma storleksordning som i några av de största producentländerna i EU.

Tabell 6.10 Potatissektorn i ansökarländerna 2003-2005, 1 000-tal ha, ton/ha och 1 000-tal ton,

The potato sector in the Candidate Countries 2003-2005, 1 000 ha, metric tons/ha and 1 000 metric tons

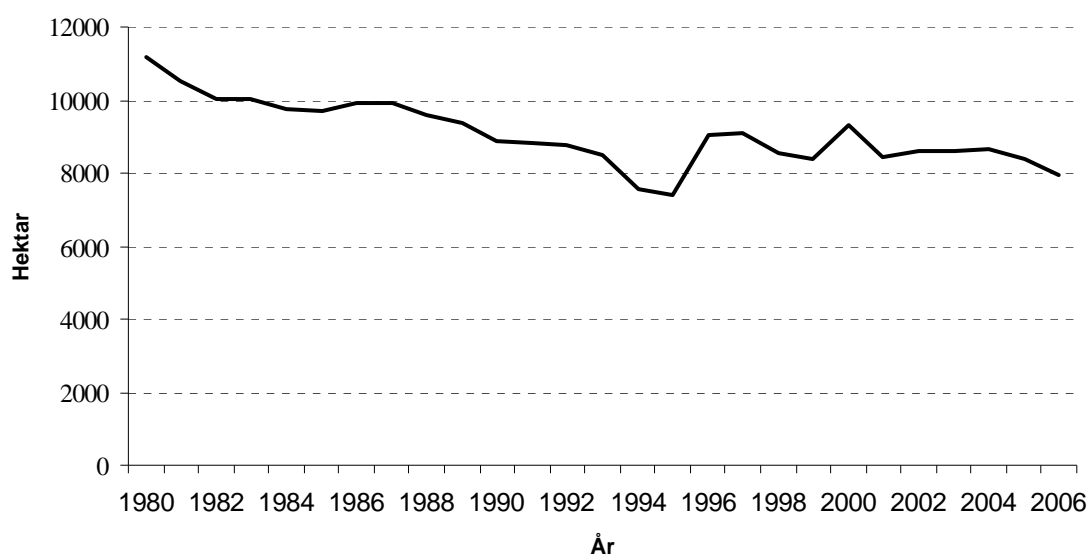
Land	Areal (1 000 ha)			Hektarskörd (ton/ha)			Totalskörd (1 000 ton)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Kroatien	63	55	55	5,9	6,0	6,2	375	330	340
Turkiet	195	179	160	27,2	26,8	26,1	5 300	4 800	4 170

Källa: ZMP 2006,

7 POTATIS FÖR STÄRKELSEFRAMSTÄLLNING

7.1 Areal

Odlingen av fabrikspotatis sker uteslutande på kontrakt mellan odlarna och förädlingsindustrin. Det ger en förhållandevis stabil grund för odlingen från år till år. Industrin kontrakterade 2006 ca 7 400 hektar. Det är något mindre än föregående år. Den totala arealen (inklusive utsäde) uppgår enligt jordbrukstatistiken till ca 8 000 hektar. Jämfört med fjolåret har den totala arealen minskat med ca 400 hektar. Sett över en längre period har odlingen fallit tillbaka de senaste åren efter att tidigare ha ökat i samband med EU-inträdet. Odlingen är koncentrerad till Skåne, Blekinge och Kalmar län.

Figur 27 Arealutveckling fabrikspotatis 1980-2006, 1 000-tal ha

Development of area for potatoes for industrial use 1980-2006, 1 000 ha

Källa: SCB

7.2 Hektarskörd och totalskörd

SCB:s statistik över fabrikspotatisskördens storlek visar en hektaravkastning 2006 på ca 31,7 ton per hektar vilket är ca 5 ton lägre än normskörd. Totalskörd för 2006 uppgick till ca 252 500 ton vilket är ca 73 000 ton mindre än under 2005. 2006 års fabrikspotatisskörd är den minsta sedan 1995. Kvotneddragning och torka är de främsta orsakerna till låg produktion under 2006.

För en jämförelse mot de faktiska hektarskördarna beräknades normskörden (se avsnitt 3.2) för fabrikspotatis 1995 till 37,7 ton/ha och för 2000 till 40,4 ton/ha respektive 38,4 ton/ha för 2006.

7.3 Skördens användning

7.3.1 Stärkelse

Den svenska stärkelsekvoten uppgår till ca 62 100 ton för perioden 2001/02-2006/07 efter avdrag enligt tidigare politiska beslut. Under perioden 2001/02- 2003/04 överskreds kvoten inte någon gång. Under 2004/05 och 2005/06 överskreds kvoten. Prognoser från januari 2007 visar på att tillverkningen 2006 blir den minsta sedan 1995 och det innebär att kvoten inte uppfylls till mer än ca 80 procent. Som tidigare nämnts var det bl.a. en besvärande torka under 2006 som gav en lägre skörd.

Tabell 7.1 Produktion av stärkelse under perioden 1991/92-2006/07, ton

Starch production between 1991/92 and 2006/07, metric tons

År	Fabrikspotatis	Stärkelse	År	Fabrikspotatis	Stärkelse
1991/92	192 900	45 000	1999/00	267 454	59 178
1992/93	207 200	44 500	2000/01	294 196	66 104
1993/94	283 400	61 000	2001/02	256 994	55 688
1994/95	204 000	43 800	2002/03	267 356	61 539
1995/96	210 600	46 500	2003/04	258 750	58 937
1996/97	269 980	58 721	2004/05	286 663	65 163
1997/98	277 214	61 147	2005/06	268 983	61 951
1998/99	298 735	65 848	2006/07 prog.	224 956	49 368

Källa: Stärkelsen, Lyckeby Stärkelsen

7.3.2 Stärkelse och stärk sederivat

Stärkelse och stärk sederivat används både som livsmedel och som råvara i industrin, främst pappersindustrin. Totalt förbrukas årligen ca 200 000 ton inom landet. Stärkelse används somativ stärkelse, modifierad stärkelse, stärkelsehydrolysator, isoglukos eller till såväl kristalliserat dextros som till polyoler (sötningsmedel med låg kalorihalt) och för produktion av bearbetade produkter, godis, fruktprodukter och läskedrycker. Den del av stärkelseproduktionen som inte avsätts inom livsmedels- och fodersektorn används vid tillverkning av bland annat papper, wellpapp och lim. Merparten av den stärkelse som används i industrin utgörs av derivat.

Ca 60 000 ton utgörs av stärkelse framställd ur inhemsk potatisråvara. Det övriga behovet täcks av import. I tabell 7.2 redovisas svensk import respektive export av de olika stärkelseslagen under perioden 2003-2006. Exporten av nativ potatisstärkelse från Sverige har varit av mycket ringa omfattning sedan EU-medlemskapet medan handeln med derivat varit något mera omfattande. Sverige har ett betydande handelsunderskott på stärkelseområdet.

Tabell 7.2 Svensk import och export av stärkelse och stärkelseprodukter 2003-2006, ton
Swedish starch and starch product imports and exports 2003-2006, metric tons

	<u>Kvantitet, ton</u>					
	Import	Införsel	Totalt	Export	Utförsel	Totalt
2003						
Potatisstärkelse	23	17 746	17 769	21	226	246
Majsstärkelse	22	15 032	15 054	16	25	41
Vetestärkelse	3	4 270	4 273	1	0	1
Kassavastärkelse	2 410	15	2 425	0	10	10
Annan stärkelse	13	450	463	41	7	48
TOTALT	2 471	37 513	39 984	79	2 68	346
Stärkelsederivat	1 729	115 471	117 200	1 743	1 965	3 708
2004						
Potatisstärkelse	22	16 084	16 106	65	74	139
Majsstärkelse	31	17 168	17 199	47	0	47
Vetestärkelse	2	3 921	3 923	0	1	1
Kassavastärkelse	2 758	15	2 773	0	29	29
Annan stärkelse	9	306	315	67	94	161
TOTALT	2 822	337 494	40316	179	556	377
Stärkelsederivat	1 371	119 111	120 482	1 124	4 269	5 393
2005						
Potatisstärkelse	0	17 959	17 959	3 830	25	3 855
Majsstärkelse	15	15 941	15 956	70	80	150
Vetestärkelse	1	5 216	5 217	0	5	5
Kassavastärkelse	3 588	44	3 632	0	20	20
Annan stärkelse	14	430	444	0	18	18
TOTALT	3 618	39 590	43 208	3 900	148	4 048
Stärkelsederivat	1 358	133 549	134 907	1 073	4 879	5 952
2006						
Potatisstärkelse	1	17 424	17 425	1 863	96	1 959
Majsstärkelse	24	12 165	12 189	86	137	223
Vetestärkelse	2	6 505	6 507	11	0	11
Kassavastärkelse	3 162	32	3 194	1	0	1
Annan stärkelse	9	341	351	0	8	8
TOTALT	3 199	36 467	39 666	1 961	241	2 202
Stärkelsederivat	551	140 307	140 858	1 354	4 967	6 321

Källa: SCB

Av den inhemskt producerade stärkelsen används omkring hälften i pappers- och derivatindustrin och resterande del för tillverkning av stärkelsesirap samt i livsmedelsindustrin och för direktkonsumtion av hushållen.

7.3.3 Sprit

Sprittillverkningen i Sverige som baseras på jordbruksprodukter sker uteslutande på vete. Produktionen av sprit baserad på potatis upphörde under 1995. Det finns för närvarande tre spritfabriker i Sverige. I Åhus tillverkas den sprit som används för tillverkning av Absolut Vodka. Produktionen i Åhus uppgår till ca 35 miljoner liter råsprit och i produktionen förbrukas ca 95 000 ton vete. I Lidköping tillverkas sprit för det övriga sortimentet Vin- och Spritcentralen tillverkar. Vid fabriken i Lidköping tillverkas dessutom stärkelse som används för vidareförädling till stärkelsesirap. Företaget förbrukar ca 65 000 ton spannmål för framställningen av sprit och stärkelse. Under 2000/01 öppnades en fabrik i Norrköping som producerar sprit för drivmedelsändamål. Produktionen av industrisprit uppgår till ca 50 miljoner liter och för detta ändamål används ca 150 000 ton spannmål. Merparten utgörs av vete, ca 100 000 ton, men även korn och rågvetet används i produktionen.

Totalt uppgår spannmålsförbrukningen för framställning av sprit och stärkelse till drygt 300 000 ton.

Tabell 7.3 visar produktionen av sprit för dryckesändamål under perioden 1999/00-2005/06.

Tabell 7.3 Produktion av spannmålssprit (100-procentig) för dryckesändamål 1999/00-2005/06, miljoner liter

Production of grain alcohol (100 %) for human consumption 1999/00-2005/06, mill. litres

	1999/00*	2000/01*	2001/02*	2002/03*	2003/04*	2004/05*	2005/06*
Spannmålssprit	28,6	35,9	32,3	32,1	37,9	38,4	40,8

* Uppgifterna avser fabriken i Åhus och Lidköping

Källa: SBI-Trading AB och Reppe AB

7.4 Regleringen i EU

Regleringen på stärkelseområdet ändrades från och med den 1 januari 1995 genom Sveriges medlemskap i EU. I princip blev skillnaden inte så stor men den praktiska tillämpningen är annorlunda i EU jämfört med det tidigare svenska systemet.

I regleringssammanhang betraktas stärkelse inom EU som förädlad spannmål och åtgärderna följer därför i stort de regleringar som tillämpas på spannmålsområdet. EU:s stärkelsereglering består av följande delar:

- Minimipris
- Kvotssystem för potatisstärkelsestillverkning
- Gränsskydd
- Exportbidrag
- Kompensationsbetalning för potatisodlare
- Produktionsbidrag för teknisk industri
- Premie till potatisstärkelseproducenter

I och med reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik reformerades regleringen för stärkelse och den nya regleringen gäller från och med 2005. Reformens innebörd för stärkelse står att läsa under rubrik 7.4.4.

7.4.1 Kvotssystem för potatisstärkelsestillverkning

En viktig del av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU 1992 var att skapa förutsättningar för en bättre marknadsbalans. På spannmålsområdet infördes ett system där möjligheten att erhålla arealbidrag kopplades till trädesplikt. I detta sammanhang undantogs odlingen av fabrikspotatis från trädessystemet. I samband med att nivån på premien till potatisstärkelseproducenterna fastställdes för perioden 1993/94-1995/96 beslutades om möjligheten att vidta särskilda åtgärder om produktionen skulle överskrida 1,5 miljoner ton 1993/94 eller 1994/95. Produktionen blev större än denna kvantitet redan första året.

Man beslöt att införa en kvot för stärkelse i juli 1994. Denna kvot som först uppgick till 1 592 000 ton 1994 omförhandlades under 1995 på grund av Sveriges, Finlands och Österrikes medlemskap i EU och kom att uppgå till 1 759 750 ton. I juli 1998 omförhandlades kvoten återigen och utökades till 1 864 304 ton på grund av att Tyskland förhandlat sig till en större kvot.

Problem med obalans på marknaden ledde fram till att det i samband med reformbeslut år 1999 fattades beslut om att skära ner kvoterna för potatisstärkelse under regleringsåren 2000/01 och 2001/02. De större producentländerna fick en förhållandevis större reducering än de mindre länderna. I början av 2002 beslutades om en förlängning av nuvarande kvotssystem för ytterligare en treårsperiod. Under 2005 beslutades om förlängning med ytterligare två år med oförändrade kvoter. I januari 2007 har det lämnats förslag till ytterligare förlängning av kvotssystemet med två år.

Tabell 7.4 Fördelning av kvoten för produktion av potatisstärkelse 1999/00 – 2006/07, ton
Allocation of quota for potato starch production, metric tons

Land	Kvot		
	1999/00	2000/01	2001/02-2006/07
Tyskland	696 271	676 680	656 298
Nederländerna	538 307	523 161	507 403
Frankrike	281 516	273 595	265 354
Danmark	178 460	173 439	168 215
Sverige	63 900	63 001	62 066
Finland	54 750	53 980	53 178
Österrike	49 100	48 409	47 691
Spanien	2 000	1 972	1 943
Tjeckien			33 660
Lettland			5 778
Estland			250
Litauen			1 211
Polen			144 985
Slovakien			729
Totalt	1 864 304	1 814 237	1 948 761

Källa: EU-kommissionen

Industrin ska upprätta kontrakt med odlarna, dock högst för en kvantitet som motsvarar tilldelad kvot. Det är inte tillåtet att producera potatisstärkelse inom kvoten av potatis som är utanför kontraktet. Tillverkas mer stärkelse än vad kvoten tillåter ska varan exporteras till tredje land utan exportbidrag. Det är möjligt att flytta över maximalt fem procent av kvoten till nästa år, det vill säga varan behöver inte exporteras utan exportbidrag. Denna regel utnyttjade Sverige för första gången 1998/99. Även för 2000/01 överskreds kvoten i Sverige med ca fem procent vilket innebar ett avdrag på kvoten för 2001/02. Den faktiska produktionen under 2001/02 blev dock betydligt mindre än kvoten vilket innebar att Sverige fullt ut fick utnyttja kvoten för 2002/03. Under 2002/03 – 2003/04 var stärkelseproduktionen mindre än kvoten medan kvoten åter överskreds både 2004/05 och 2005/06. För 2006 års odling innebar det att en areal som motsvarar 95 procent av den svenska kvoten kunde tecknas. Den låga skörden 2006 gör att Sverige 2007 åter kan teckna en areal som motsvarar hela kvoten.

7.4.2 Gränsskydd

Den 1 juli 1995 trädde WTO-avtalet i kraft. WTO-tullarna för stärkelse följer samma nedskrivningstakt som spannmål, alltså en nedskrivning med sex procent per år. För 1995/96 och för 2001/02 (samma tullnivå tillämpas 2001/02 och till dess att ett nytt WTO-avtal har slutits som under 2000/01) har tullarna fastställts till följande:

Tabell 7.5 Tullar för stärkelse 1995/96 och 2006/07, euro/ton och kr/ton

Starch tariffs 1995/96 and 2006/07, EUR/metric ton and SEK/metric ton

Produkt	Euro/ton		Kr/ton*	
	1995/96	2006/07	1995/96	2006/07
Potatisstärkelse	244	166	2 350	1 500
Vetestärkelse	329	224	3 170	2 024
Majsstärkelse	244	166	2 350	1 500
Risstärkelse	318	216	3 060	1 952

* Valutakurs i oktober 1995: 9,63 och i december 2006: 9,0377

Källa: EU-kommissionen

7.4.3 Exportbidrag

EU:s reglering ger möjlighet till att få bidrag vid export av stärkelse till tredje land. Inom den svenska regleringen gavs inte exportbidrag för nativ stärkelse.

Exportbidraget för stärkelse följer samma regler som för övriga spannmålsprodukter. Beräkningen av bidraget baseras på världsmarknadspriser och EU-priser på majs. Bidraget fastställs månadsvis. I följande tabell redovisas exportbidraget för nativ potatis-, majs-, och vetestärkelse i euro/ton. Höga världsmarknadspriser under senare delen av 2006 har lett till att exportbidraget för majs- och potatisstärkelse tagits bort.

Tabell 7.6 Exportbidrag (gällande bidrag den 1:a i varje månad) för nativ stärkelse 2005-2006, euro/ton

Export refunds (valid refunds as of day one in each month) for native starch 2005-2006, EUR/metric ton

Exportbidrag, euro/ton			Exportbidrag, euro/ton		
Period	Vetestärkelse	Majs- och potatisstärkelse	Period	Vetestärkelse	Majs- och potatisstärkelse
2005			2006		
Januari	0	65,49	Januari	0	55,98
Februari	0	59,97	Februari	0	62,38
Mars	0	64,00	Mars	0	54,16
April	0	64,02	April	0	62,51
Maj	0	66,22	Maj	0	60,11
Juni	0	67,55	Juni	0	57,97
Juli	0	64,46	Juli	0	62,45
Augusti	0	65,48	Augusti	0	51,17
September	0	67,64	September	0	53,47
Oktober	0	64,22	Oktober	0	43,06
November	0	63,67	November	0	6,43
December	0	59,28	December	0	0

Källa: EU-kommissionen

Exporten av stärkelse berörs av WTO-restriktionerna, där stärkelse ingår i kvoten för fodersäd. I tabell nedan redovisas hur mycket stärkelse som har exporterats som ingående råvara i olika bearbetade produkter. Uppgifter från 2000 och framåt är inte tillgängliga.

Tabell 7.7 Export och utbetalda exportbidrag för stärkelse i bearbetade produkter 1995-1999, ton och 1 000-tal kr

Export of and export refunds paid for starch in processed products 1995-1999, metric tons and 1 000 SEK

	Kvantitet, ton				
	1995	1996	1997	1998	1999
Potatisstärkelse	19 484	17 724	28 462	25 983	*
Majsstärkelse	5 101	6 345	7 993	6 673	*
Vetestärkelse	178	39	275	407	*
Summa	24 763	24 108	36 730	33 063	*
	Totalt exportbidrag, 1 000 kr				
	1995	1996	1997	1998	1999
Potatisstärkelse	5 078	2 928	6 864	4 476	*
Majsstärkelse	1 786	981	1 840	1 172	*
Vetestärkelse	62	5	15	33	*
Summa	6 926	3 914	8 719	5 681	11 905

* Uppgift saknas

Källa: Jordbruksverket

7.4.4 Kompensationsbetalning för potatisodlare

Reformen av EU:s jordbrukspolitik 1992 innebar att jordbrukarna fick lägre spannmålspriser men i gengäld gavs ett arealbidrag. För att upprätthålla konkurrensen mellan olika råvaror i stärkelseindustrin sänktes det så kallade minimipriset för potatis med motsvarande som för spannmål. Till skillnad från spannmålsodlarna där kompensationen gavs som arealbidrag fick potatisodlarna ett pristillägg i form av kompensationsbetalning. Det sammanlagda odlarpriset uppgår alltså minst till fastställt minimipris och med tillägg för kompensationsbeloppet. I praktiken är det stärkelsetillverkaren som utbetalar minimipriset och kompensationsbeloppet till odlaren. Stärkelsetillverkaren erhåller därefter ett belopp från staten som motsvarar utbetalt kompensationsbelopp.

1999 års reformbeslut innebar en fördjupning av 1992 års reform. Minimipriset för stärkelse sänktes på samma sätt som interventionspriset för spannmål och odlarna kompenserades genom högre kompensationsbelopp. Minimipriset sänktes i två etapper ner till en nivå på 178,31 euro/ton och kompensationsbeloppet höjdes till 110,54 euro/ton.

Reformen i juni 2003 innebar att 40 procent av kompensationsbeloppet överfördes till det nya frikopplade stödet. Resten av kompensationsbeloppet behålls precis som tidigare kopplat till produktionen av potatisstärkelse. Det produktkopplade stödet uppgår till 66,32 euro/ton efter det att reformen genomförts och 44,22 euro/ton har överförts till det frikopplade stödet. Förändringen genomfördes från och med 2005 års odling.

Tabell 7.8 Minimipris och kompensationsbelopp för fabrikspotatis innehållande 17 % stärkelsehalt 1999/00-2005/06, euro/ton och kr/ton

Minimum price and amount of compensation for potatoes for industrial use with 17 % starch content 1999/00-2005/06, EUR/metric ton and SEK/metric ton

	euro/ton		kr/ton	
	Minimipris	Komp. Belopp	Minimipris	Komp. Belopp
1999/00 ^a	41,96	17,39	366,04	151,70
2000/01 ^b	38,81	19,75	330,91	168,40
2001/02 ^c	35,66	22,11	347,04	215,17
2002/03 ^d	35,66	22,11	324,15	200,98
2003/04 ^e	35,66	22,11	322,72	200,10
2004/05 ^f	35,66	22,11	324,51	201,20
2005/06 ^g	35,66	13,26	340,20	126,50
2006/07 ^h	35,66	13,26	328,50	122,15

* Uppgift ej tillgänglig

a) 1 euro = 8,7235 SEK (kursen 1 oktober 1999)

b) 1 euro = 8,5265 SEK (kursen 1 oktober 2000)

c) 1 euro = 9,732 SEK (kursen 1 oktober 2001)

d) 1 euro = 9,09 SEK (kursen 1 november 2002)

e) 1 euro = 9,05 SEK (kursen 1 november 2003)

f) 1 euro = 9,10 SEK (kursen 19 oktober 2004)

g) 1 euro = 9,54 SEK (kursen 1 november 2005)

h) 1 euro = 9,212 SEK (kursen 1 november 2006)

Källa: EU-kommissionen

7.4.5 Premie till potatisstärkelsestillverkare

För att potatisstärkelsestillverkarna ska kompenseras för extra produktionskostnader vid produktion av potatisstärkelse jämfört med vid produktion av spannmålsstärkelse utbetalas en särskild premie. Ett villkor för utbetalning av premien är att potatisodlarna erhåller minimipris för den odlade fabrikspotatisen. Minimipriset är det lägsta priset industrin får betala till jordbrukarna för att industrin ska få rätt till premien. Premien uppgår fr.o.m. 2003/04 till 22,28 euro/ton stärkelse (avser stärkelsehalt 17 procent). Premien omfattades inte av reformbesluten 1999 och 2003. I tabell nedan redovisas utbetalda premier och kompensationsbelopp till svenska stärkelsestillverkare och fabrikspotatisodlare sedan EU-inträdet.

Tabell 7.9 Utbetalda premier till stärkelsestillverkare och kompensationsbelopp för fabrikspotatis 1995/96-2006/07, kr

Premiums paid to starch manufacturers and amount of compensation for potatoes for industrial use 1995/96-2006/07, SEK

År	Premie	Kompensationsbelopp	Totalt
1995/96	9 787 609	38 240 099	48 027 708
1996/97	11 296 431	44 131 106	55 427 537
1997/98	11 905 649	46 516 355	58 422 004
1998/99	13 484 756	52 680 259	66 165 015
1999/00	11 405 423	44 557 478	55 962 901
2000/01	12 540 040	55 647 640	68 187 680
2001/02	11 835 771	58 803 513	70 639 284
2002/03	12 488 166	62 042 029	74 530 195
2003/04	11 855 961	58 901 742	70 757 703
2004/05	13 128 141	65 222 184	78 350 325
2005/06	12 996 410	36 756 637	49 753 047
2006/07 prog.	10 110 291	28 568 000	38 678 291

Källa: Jordbruksverket

7.4.6 Produktionsbidrag för teknisk industri

EU:s reglering medger att stärkelse som används för tekniska ändamål kan erhållas till i princip världsmarknadspris. Motsvarande regler fanns även inom den svenska regleringen. Det finns dock inte någon kvantitetsbegränsning inom EU:s system.

Bidraget beräknas med ledning av prisutvecklingen för majs och en omräkning görs med hjälp av en teknisk koefficient. Bidraget beräknas varje månad. På grund av mycket höga priser på majs inom EU under 2003/04 beslutades det i januari 2004 att särskilja på stödet till spannmåls- och potatisstärkelse.

Bidraget söks av den som använder stärkelse vid tillverkning av vissa godkända slutprodukter som t.ex. papper och lim. I Sverige finns det ca 15 företag som mer regelmässigt söker bidrag. I tabell 7.10 redovisas produktionsbidragsnivåerna under 2005 och 2006 och i tabell 7.11 visas utbetalda produktionsbidrag för teknisk stärkelse i Sverige sedan EU-inträdet. På grund av höga världsmarknadspriser har produktionsbidrag lämnats endast under korta perioder 2006.

Tabell 7.10 Produktionsbidrag för teknisk stärkelse 2005-2006, euro/ton och kr/ton
Production aid for starch for technical purposes 2005-2005, EUR/metric ton and SEK/metric ton

Period	Spannmål		Potatis	
	euro/ton	kr/ton	euro/ton	kr/ton
2005				
1/1-6/1	0	0	0	0
7/1-27/1	0	0	11,81	106,69
28/1-3/2	0	0	0	0
4/2-10/2	0	0	11,60	105,13
11/2-24/2	9,34	84,91	11,60	105,13
25/2-31/3	0	0	8,75	79,39
1/4-28/4	0	0	0	0
29/4-12/5	0	0	10,85	99,18
13/5-16/6	10,86	100,03	10,85	99,93
17/6-30/6	15,60	144,59	23,60	218,89
1/7-14/7	19,28	181,73	23,81	224,43
15/7-28/7	9,54	89,49	20,40	191,37
29/7-11/8	18,08	169,95	26,45	248,63
12/8-25/8	28,46	265,31	39,28	366,18
26/8-8/9	17,62	164,42	25,09	234,12
9/9-22/9	29,26	272,70	39,89	371,77
23/9-29/9	22,62	211,76	29,89	279,82
30/9-20/10	12,64	118,46	21,54	201,86
21/10-11/10	0	0	8,32	78,75
11/11-22/12	12,99	124,60	21,86	209,68
23/12-26/1 2006	10,08	95,08	19,42	183,18
2006				
27/1-16/2	29,20	270,04	19,39	179,32
17/2-23/3	20,06	188,72	11,60	109,13
24/3-20/4	28,32	264,95	17,22	161,10
21/4-27/4	20,14	187,38	9,74	90,62
28/4-18/5	25,62	238,24	18,08	168,13
19/5-29/6	22,91	214,32	14,83	138,73
30/6-13/7	22,08	203,67	15,82	145,92
14/7-27/7	12,02	110,67	0	0
28/7-30/8	15,33	141,45	10,86	100,21
31/8-21/9	7,62	70,46	5,07	46,78
22/9-4/10	0	0	3,02	27,96
5/10-	0	0	0	0

Källa: EU-kommissionen

Tabell 7.11 Produktionsbidrag för teknisk stärkelse i Sverige, kr
Production aid in Sweden for starch for technical purposes, SEK

År	Bidrag	År	Bidrag
1995	31 751 005	2001	23 554 408
1996	12 354 509	2002	4 844 900
1997	13 598 867	2003	3 372 000
1998	14 810 893	2004	6 360 000
1999	27 090 033	2005	3 492 000
2000	36 659 875	2006	6 806 000

Källa: Jordbruksverket

7.4.7 EU:s totala utgifter för stärkelsesregleringen

Av stärkelseslagen är potatisstärkelse det stärkelseslag som är dyrast att framställa. Orsaken är den korta tillverkningsperioden och avsaknaden av värdefulla biprodukter vid stärkelseproduktion från potatis. EU:s utgifter för stärkelsesregleringen redovisas i tabell 7.12. Under ett antal år har det inte gjorts någon uppdelning i EU:s budget på olika stärkelseslag vilket medfört att endast utgifter för potatisstärkelse redovisas sedan 2001/02.

Tabell 7.12 EU:s utgifter för stärkelsesregleringen 1995/96-2006/07, miljoner euro
EU expenditure within starch Common Market Organisation 1995/96-2006/07, mill. EUR

	Potatisstärkelse	Majsstärkelse	Vetestärkelse	Totalt
1995/96 (okt-okt)	217,4	71,1	36,1	324,6
1996/97 (okt-sep)	311,5	31,5	6,8	349,8
1997/98	245,4	33,6	7,8	286,6
1998/99	235,6	28,0	7,4	271,0
1999/00	267,5	86,3	28,0	381,8
2000/01	278,5	94,0	26,3	398,8
2001/02	272	*	*	*
2002/03	259	*	*	*
2003/04	287	*	*	*
2004/05	253	*	*	*
2005/06	252	*	*	*
2006/07	231	*	*	*

* Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen

7.5 Prisutveckling för stärkelse

Prissättningen på fabrikspotatis uttryckt i stärkelse som råvara för stärkelse och sprit omfattas inte av regleringen. Priset fastställs av marknadens parter. Stärkelsestillverkaren måste dock minst betala det fastställda minimipriset för att bli berättigad till den så kallade premien. Odlarpris för fabrikspotatisen framgår av följande tabell.

Tabell 7.13 Odlarpris på stärkelse 1991/92-2006/07, kr/100 kg

Producers' prices for starch 1991/92-2006/07, SEK/100 kilos

År	Pris uttryckt i kg stärkelse	Pris uttryckt i kg fabrikspotatis
1991/92	266,80	52,71
1992/93	268,70	47,30
1993/94	268,70	45,14
1994/95	268,70	45,14
1995/96 ¹	285,85	57,17
1996/97 ¹	256,50	51,30
1997/98 ¹	256,70	51,34
1998/99 ¹	277,55	55,51
1999/00 ¹	258,85	51,77
2000/01 ¹	246,00	49,20
2001/02 ¹	281,11	56,22
2002/03 ¹	264,35	52,87
2003/04 ¹	262,42	52,48
2004/05 ¹	261,67	52,33
2005/06 ¹	228,13	45,63
2006/07 ¹	226,90	45,38

¹ Avser minimipris adderat med kompensationsbidrag vid 17 % stärkelsehalt. Eurokurs den 1 okt resp. år.

Källa: Jordbruksverket, EU-kommissionen

Ovanstående priser är ett grundpris vid en stärkelsehalt på 17 procent. Tillägg/avdrag görs för högre/lägre stärkelsehalter. Högre stärkelsehalter än 17 procent är vanligt för svensk stärkelsepotatis. För 2006 ligger stärkelsehalten omkring 20 procent. Tillägg eller avdrag beräknas även beroende på smutshalten på potatisen.

7.6 Vetestärkelse

Under en period i början av 1980-talet förekom det tillverkning av vetestärkelse i Lantmännens försöksanläggning i Lidköping. Produktionen lades dock ner och under några år tillverkades ingen vetestärkelse. I slutet av 1980-talet påbörjade Stärkelsen tillverkning i en fabrik i Blekinge. Därefter har produktionen återupptagits av Reppe AB i Lidköping.

Den totala tillverkningen av vetestärkelse i Sverige kan beräknas till ca 30 000 ton, vilket motsvarar en spannmålsmängd på ca 50 000 ton. En stor del av produktionen avsätts till livsmedelsindustrin medan användningen i den tekniska industrin är relativt begränsad. I tabellen nedan beskrivs tillverkningens ungefärliga storlek i Sverige.

Tabell 7.14 Tillverkning av vetestärkelse i Sverige 1995-2006, ton

Production of wheat starch in Sweden 1995-2006, metric tons

År	Produktion, ton	År	Produktion, ton
1995	15 000	2002	25 000
1996	15 000	2003	22 000
1997	15 000	2004	25 000
1998	15 000	2005	24 500
1999	20 000	2006	33 000
2000	20 000	2007,prog	29 000
2001	20 000		

Källa: Reppe AB Lidköping

7.7 EU:s fabrikspotatisodling och stärkelseproduktion

Inom EU produceras stärkelse av potatis, majs och vete. Stärkelseslagen har olika egenskaper. Avgörande för stärkelseslagens utbytarhet är en kombination av kvalitetsegenskaper och pris. Några viktiga kvalitetsegenskaper är stärkelsegranulernas storlek och proteinhalten i stärkelsen. Förbrukningen av stärkelse kan delas upp i användning inom livsmedels- och foderindustrin (ca 55 procent), och i användning inom pappersindustrin och i textil- och glasfiberindustrin (ca 45 procent). I tabell 7.15 redovisas EU:s totala produktion av stärkelse uppdelat på de tre stärkelsesorterna.

Tabell 7.15 EU:s produktion av stärkelse 1988-2004/05, milj. ton

EU's starch production 1988-2004/05, mill. metric tons

	1988	1992	1995/96	1998/99	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05
Majsstärkelse	2,6	3,5	3,6	3,7	3,9	4,0	4,0	4,0	4,0
Vetestärkelse	0,9	1,1	1,6	2,2	2,8	3,0	3,0	3,1	3,3
Potatisstärkelse	1,1	1,8	1,7	1,8	2,0	1,8	1,9	1,6	2,0
Totalt	4,6	6,4	6,9	7,7	8,7	8,8	8,9	8,7	9,4

Källa: EPA, EU-kommissionen

EU:s fyra största producentländer av potatisstärkelse, Nederländerna, Tyskland, Frankrike och Danmark, svarar för ca 90 procent av den totala stärkelseproduktionen, se tabell 7.16. Av de nya medlemsländerna har Polen en relativt stor produktion. Det finns en mindre produktion även i bl.a. Tjeckien och Lettland. Svensk stärkelseindustri har samarbete med industrin i Tjeckien och Lettland.

Tabell 7.16 EU:s areal för fabrikspotatis och produktion av stärkelse 2002-2006, ha och 1000-tal ton

EU's area for potatoes for processing and starch production 2002-2006, ha and metric tons

Land	Areal, ha				Produktion, ton			
	2003	2004	2005	2006 prog.	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006
Tyskland	95 700	97 100	90 700	90 800	630,2	515,6	682,3	650,0
Holland	48 800	51 200	50 000	50 000	458,6	401,3	524,3	499,4
Frankrike	27 400	28 300	27 800	27 500	271,6	253,8	268,8	259,2
Danmark	20 500	19 400	19 000	19 000	166,8	161,4	175,2	168,0
Österrike	5 900	6 300	6 600	6 200	40,1	31,9	46,4	50,1
Sverige	8 590	8 660	8 400	7 800	61,5	58,9	65,1	62,0
Finland	8 600	8 600	8 100	8 300	55,8	39,0	45,2	51,3
Tjeckien							33,5	34,3
Estland							0,3	0,3
Lettland							5,8	4,7
Litauen							0,8	-
Polen							150,4	120,2
TOTALT EU-15					1 684,8	1 461,9	1 817,5	1 739,9
TOTALT EU-25							1 998,3	1 899,4

* Uppgift saknas

Källa: ZMP, Potato Market, SJV, EU-Kommissionen

7.8 Ansökarländer

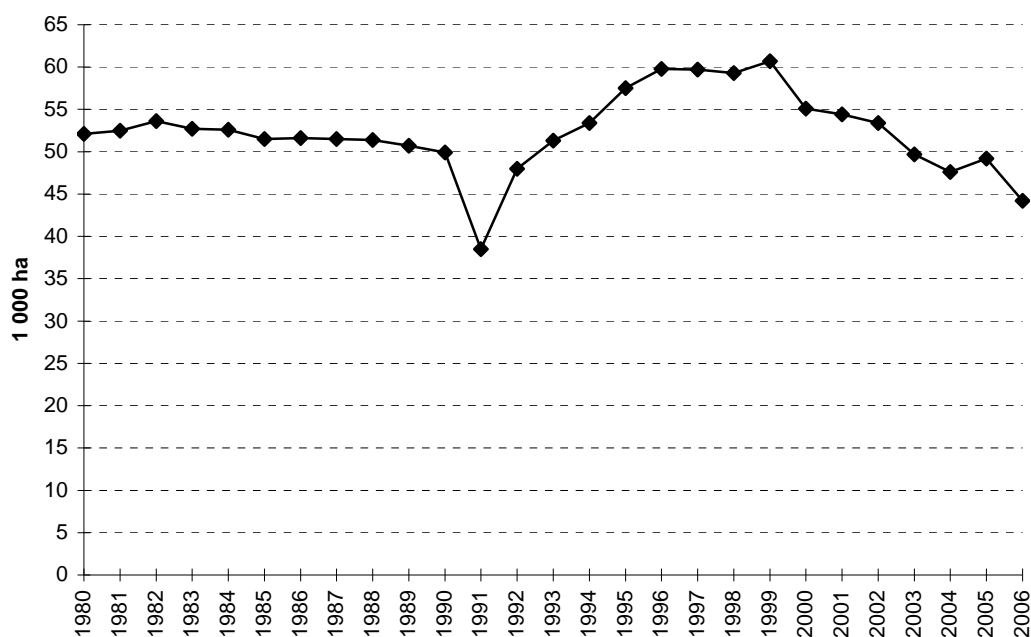
Det finns inte någon produktion av potatisstärkelse i Turkiet. Det finns däremot industri som tillverkar stärkelse baserad på spannmål. I Turkiet produceras majsstärkelse i sex olika fabriker (avser förhållandena 2004). Produktionen har ökat under den senaste femårsperioden och uppgår enligt de senast kända uppgifterna till drygt 90 000 ton.

8 SOCKERBETOR - SOCKER

8.1 Areal

Odlingen av sockerbetor sker på kontrakt mellan odlarna och förädlingsindustrin, Danisco Sugar AB (DSAB). Kontrakten avser en viss mängd socker som odlaren har rätt att leverera till fastställt pris. Det är sedan upp till odlaren att avgöra hur stor areal som krävs för att uppfylla kontraktsvillkoren. Huvuddelen av odlingen är belägen i Skåne, där närmare 90 procent av arealen återfanns 2006. Sockerbetsodling förekommer dessutom i Kalmar, Hallands och Blekinge län.

2005 års odling uppgick till 49 182 hektar. Antalet sockerbetsodlare uppgick till 3 520, vilket är en minskning med ca 100 odlare jämfört med 2004. Sedan EU-inträdet 1995 fram till 2004 har antalet odlare minskat med 1 623 st. Under 2006 uppgick arealen till 44 184 hektar, vilket är en minskning med ca 5 000 ha. Den förhållandevis stora arealminskningen beror på minskat arealbehov pga lägre produktionskvot (se avsnitt 8.7.8) i Sverige som också ledde till att sockerbruket i Köpingsbro lades ner 2006.

Figur 28 Sockerbetsodlingens utveckling 1980-2006, 1 000 ha

Development of sugar-beet cultivation 1980-2006, 1 000 ha

Källa: Danisco AB, SCB

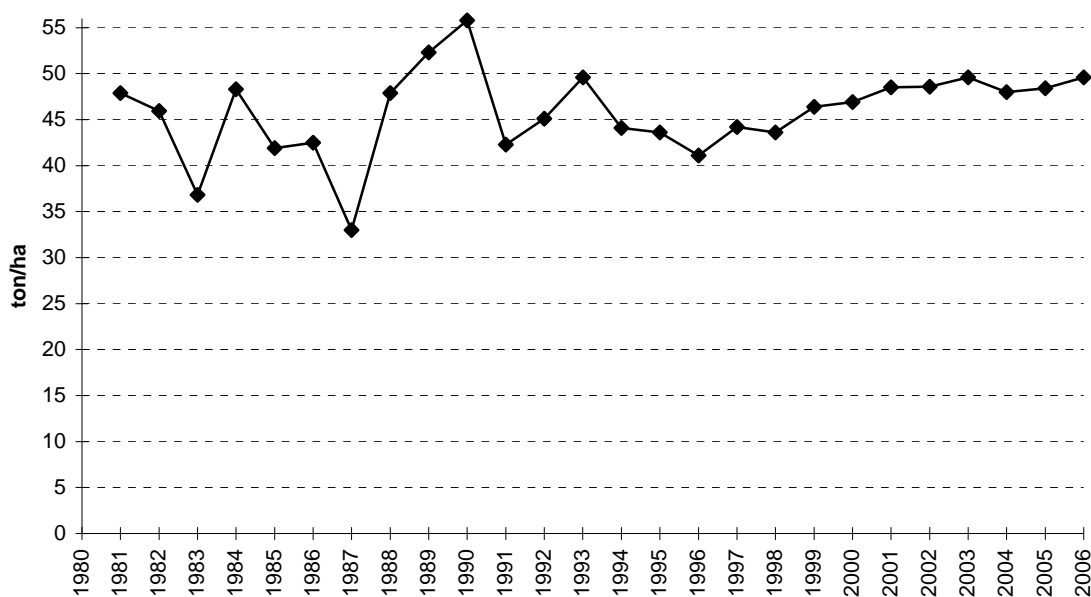
8.2 Hektarskörd

Hektarskörden av sockerbeter uppgick 2005 till 48,4 ton, vilket i stort sett är detsamma som det senaste femårsgenomsnittet.

Högst rotskörd hade Hallands län med 52,5 ton/hektar och den lägsta rotskörden hade Gotland med 41 ton/hektar. Skåne som normalt sett brukar uppvisa de högsta hektarskördarna hade 48,9 ton/ha.

Sockethalten i 2005 års skörd uppgick till 18,4 procent, vilket är högre än medelvärdet för de senaste tio åren.

Motsvarande uppgifter för 2006 års odling är beräknade till 49,6 ton/ha i sockerbetsavkastning och 15,5 procent i sockethalt.

Figur 29 Hektaravkastning sockerbeter 1980-2006, ton/ha

Sugar-beet yield per hectare 1980-2006, metric tons/ha

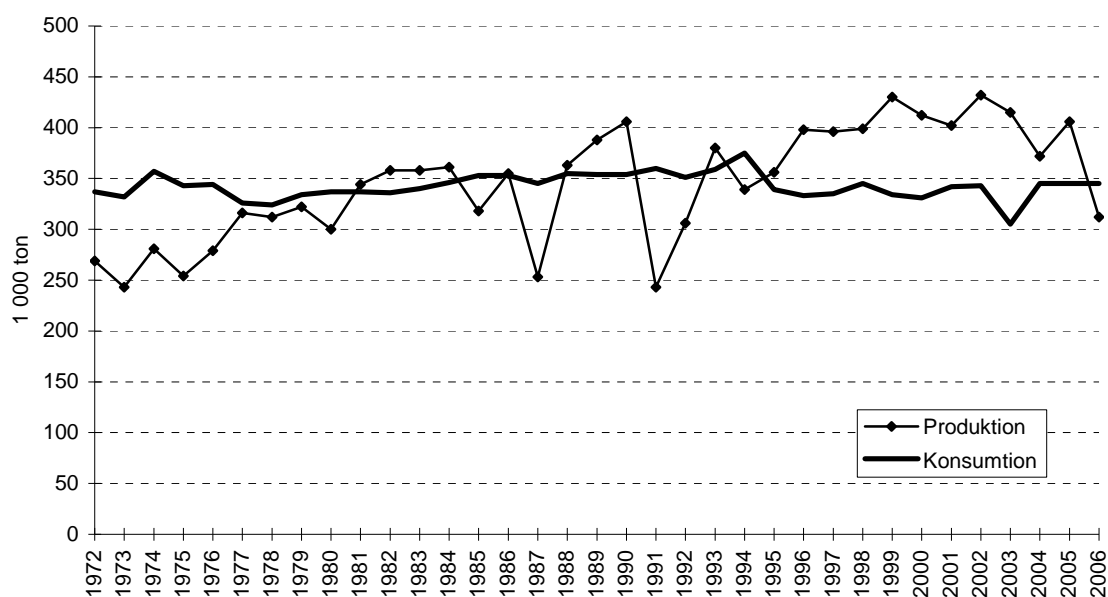
Källa: Danisco AB, SCB

För en jämförelse mot de faktiska hektarskördarna beräknades normskörden (se avsnitt 3.2) för sockerbeter 1995 till 46,8 ton/ha och för 2000 till 46,3 ton/ha respektive 47,2 ton/ha för 2006.

8.3 Totalskörd

Den totala kvantiteten betor 2005 uppgick till ca 2,38 miljoner ton. Det motsvarade en vitsockerskörd på 406 408 ton, vilket är en ökning med ca 9 procent jämfört med 2004. Det är framförallt den högre sockerhalten i sockerbetorna som är förklaringen till högre skörd 2005. I likhet med 2004 överskreds den nationella produktionskvoten (se avsnitt 8.7.1) även 2005.

Uppgifter för 2006 års sockerproduktion beräknas av DSAB (se tabell 8.1) uppgå till 312 034 ton, vilket är ca 23 procent lägre än föregående år. Lägre areal, beroende på nedläggningen av sockerbruket i Köpingsbro, och framförallt lägre sockerhalt, beroende på den torra väderleken följt av mycket regn i slutet på sommaren, innebar att skörden blev lägre än föregående år. Sockerbetsskörden beräknas uppgå till ca 2,19 miljoner ton.

Figur 30 Total produktion av vitsocker 1972/73-2006/07 (okt-sept), 1 000-tal ton

Total white sugar production 1972/73-2006/07 (Oct-Sept), 1 000 metric tons

Källa: Danisco AB, Jordbruksverket

I nedanstående tabell sammanfattas areal- och skördeutvecklingen för 1990 - 2006.

Tabell 8.1 Areal och produktion 1990-2006, ha, kg/ha, ton, ton/ha och %

Area and production 1990-2006, ha, kilos/ha, metric tons, metric tons/ha and %

År	Areal, ha	Hektar- avkastning betor, kg/ha	Totalskörd betor, ton	Produktion vitsocker, ton	Sockerskörd, ton/ha	Sockerkhalt, %
1990	49 951	55 800	2 775 500	405 600	8,12	17,60
1991	38 502	43 200	1 627 700	243 700	6,33	17,73
1992	47 963	45 100	2 136 000	306 221	6,38	17,40
1993	51 287	49 600	2 534 000	380 703	7,42	17,83
1994	53 353	44 100	2 349 800	339 312	6,36	17,25
1995	57 518	43 600	2 478 500	356 971	6,21	16,47
1996	59 223	41 100	2 430 000	397 817	6,72	18,27
1997	59 654	44 200	2 639 000	396 350	6,64	17,46
1998	58 961	43 600	2 571 700	399 376	6,77	17,49
1999	59 310	46 400	2 753 000	430 506	7,25	17,53
2000	55 484	46 900	2 585 800	412 042	7,43	17,60
2001	54 543	48 500	2 643 500	401 511	7,36	16,75
2002	54 800	48 600	2 664 300	432 197	7,89	18,00
2003	50 100	49 600	2 484 400	416 003	8,30	18,16
2004	47 419	48 000	2 274 646	371 632	7,84	17,52
2005	49 182	48 400	2 381 200	406 408	8,26	18,40
2006p	44 184	49 600	2 191 526	312 034	7,16	15,5

Källa: Danisco AB, SCB, Jordbruksverket

8.3.1 Ekologisk odling

Arealen för ekologiskt odlade sockerbetor i Sverige framgår av följande tabell. Det statliga miljöstödet för denna odling uppgår till 2 200 kr/hektar. 2006 odlades inte sockerbetor ekologiskt för sockerproduktion i Sverige.

Tabell 8.2 Ekologisk odling i Sverige 1995-2006, ha och %
Organic cultivation in Sweden 1995-2006, ha and %

År	Areal, ha	Andel av total areal, %
1995	122	0,2
1996	145	0,2
1997	198	0,3
1998	342	0,6
1999	351	0,6
2000	426	0,8
2001	612	1,1
2002	540	1,0
2003	502	1,0
2004	319	0,7
2005	295	0,6
2006	0	0

Källa: Danisco

8.4 Förädling

Industrin omfattar numera endast ett sockerbruk i Örtofta (bruket i Köpingsbro lades ned 2006) samt ett raffinaderi i Arlov. Investeringar i bruket i Örtofta har genomförts, vilket innebär att bruket tillhör den större storleksklassen i EU. Bruket i Köpingsbro lades ned beroende på ändrade villkor i och med den nya sockerregleringen i EU (se avsnitt 8.7).

Fabrikstyp	Ort	Kapacitet, ca ton betor/dygn
Vitsockerbruk	Örtofta	18 000
Raffinaderi	Arlöv	Kapacitet, ca ton råsocker/dygn 850

8.5 Konsumtion

I nedanstående tabell redovisas konsumtionen i Sverige för perioden 1995/96 – 2005/06. Den preliminära direktförbrukningen av socker (exklusive konsumtionen sockerinnehållet i importerade förädlade produkter) för skördeåret 2005/06 beräknas uppgå till ca 353 000 ton, vilket är i nivå med året innan. Den totala konsumtionen (inklusive konsumtionen av

sockerinnehållet i importerade förädlade produkter) 2005/06 förväntas vara betydligt högre än föregående år beroende dels på högre skörd men också att en viss del av produktionen 2004/05 kom att omfattas av EU:s stödsystem när det gäller interventionslagring. Interventionslagring innebär uppköp av kommersiella lager som sedan försäljas ut på marknaden igen av EU om efterfrågan finns. Hittills har det dock inte skett några större utförsäljningar ur det svenska interventionslagret, därav den förhållandevis låga konsumtionen 2004/05. Den förhållandevis höga konsumtionen, totalt sett av socker i Sverige, beror på ökad konsumtion av bearbetade produkter som innehåller socker. Direktförbrukningen av socker (socker, sirap mm) har i genomsnitt för hela perioden varit omkring 335 000 ton socker per år.

Tabell 8.3 Produktion, förbrukning och självförsörjningsgrad av socker, 1 000-tal ton (okt-sep år)

Production, consumption and self sufficiency level for sugar, 1 000 metric tons (oct-sept years)

	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06 prel
Sockerproduktion	356	398	396	430	398	402	415	432	416	372	406
Konsumtion	339	333	335	345	334	331	342	350	321	293	353
Självförsörjningsgrad (produktion jmf med konsumtion), procent	105	120	118	125	119	121	121	123	130	106	115
Konsumtion, kg/capita	38,4	37,7	37,9	39,0	37,7	37,3	38,4	39,2	35,8	35,5	38,7
Total konsumtion (inkl. sockerinnehållet i importerade förädlade produkter)	369	370	373	378	375	371	393	405	380	351	406
Total konsumtion, (inkl. sockerinnehållet i importerade förädlade produkter) kg/capita	41,8	41,8	42,2	42,7	42,3	41,8	44,1	45,3	42,4	38,9	44,5

Källa: Danisco AB avseende produktion, i övrigt Jordbruksverket/SCB

8.6 Sockerbetspriser i Sverige

All odling av sockerbetor i Sverige sker på kontrakt. Kontrakten tecknas mellan respektive odlare och Danisco Sugar AB. Varje odlare tecknar ett kontrakt för en viss mängd utvinnbart socker. Kvantiteten socker har fram t.o.m. odlingssäsongen 2005/06 delats upp på en A-kvot, en B-kvot och eventuellt en C-kvot (produktion över kvoten). Fr.o.m. 2006/07 gäller att det endast finns en kvot genom att en sammanslagning av A- och B-kvoterna har skett. Produktion utöver kvoten benämns fr.o.m. 2006/07 utomkvotsocker.

Grundpriserna för sockerbetor (minimipriser) inom kvoten gäller vid en sockerhalt på 16 procent. Avdrag och tillägg görs beroende på lägre och högre sockerhalt (även andra kvalitetsaspekter medför avdrag eller tillägg i priset). Priset för sockerbetor som använts för att producera socker utöver kvoten har bestäms efter kampanjen och är beroende av vilket pris detta socker har kunnat säljas till.

Tabell 8.4 Betpriser i Sverige 1992/93-2006/07, kr/100 kg
Basic sugarbeet prices in Sweden 1992/93-2005/06, SEK/100 kilos

År	Grundpris ¹⁾ vid 16 % sockerhalt	År	Grundpris ¹⁾ vid 16 % sockerhalt
1993/94	28,85	2000/01	45,73
1994/95	28,85	2001/02	43,73
1995/96	43,63	2002/03	41,78
1996/97	39,06	2003/04	41,06
1997/98	40,09	2004/05	40,86
1998/99	40,90	2005/06	43,90
1999/00	39,40	2006/07 prel	30,40

1) 1995/96 – 2005/06 sammanvägt minimipris för A- och B-betor, omräknat med gällande kurs den 1/10 i början av kampanjen. Fr.o.m. 2006/07 gäller ett minimipris, kurs 1/10.

Källa: Jordbruksverket

Av ovanstående tabell kan konstateras att i samband med EU-medlemskapet steg de svenska betgrundpriserna med ca 50 procent (de faktiska betpriserna till odlare är normalt högre än ovanstående minimipriser eftersom olika kvalitetstillägg tillkommer på betpriset). I tabell 8.5 nedan redovisas även vitsockerpriset i Sverige och av denna framgår att priset mot konsument steg med drygt 40 procent vid EU-inträdet.

Fr.o.m 1 juli 2006 gäller ett nytt regelverk för sockersektorn samt även nya sockerbetspriser och priser mot industri inom EU. Dessa priser kommer successivt att sänkas fram till 2009/10. Den nya regleringen beskrivs i avsnitt 8.7.

Tabell 8.5 Vitsockerpris i bulk i Sverige 1994-2006, kr/100 kg*Bulk white sugar prices in Sweden 1994-2006, SEK/100 kilos*

Period	Danisco Sugar AB:s listpris för bulk
1994	
December	478,00
1995	
Januari	679,00
1997	
Januari	639,08
Mars	642,31
Maj	654,92
Juli	650,48
September	650,48
December	635,29
1998	
Januari	637,41
Mars	644,45
Maj	644,45
Juli	644,45
September	652,94
December	662,42
1999	
Januari	669,68
Mars	656,26
Maj	652,14
Juli	645,56
September	645,56
December	630,56
2000	
Januari	630,56
Mars	630,56
Maj	630,56
Juli	630,56
September	621,13
December	624,67
2001	
Januari	652,81
Mars	664,25
Maj	669,73
Juli	674,49
September	706,98
December	691,72
2002	
Januari	691,72
Mars	667,07
Maj	663,54
Juli	666,79
September	679,96
December	
2003	
Januari	671,93
Mars	669,74
Maj	670,39
Juli	672,19
September	674,54
December	663,00
2004	
Januari	666,27
Mars	674,48
Maj	668,14

Juli	666,13
September	663,95
December	655,63
2005	
Januari	659,88
Mars	659,88
Maj	668,99
Juli	688,00
September	682,02
December	692,34
2006	
Januari	686,55
Mars	656,67
Maj	696,64
Juli	643,61
September	645,19
December	633,67

Källa: Danisco AB

8.7 Reglering i EU

Regleringen inom EU omfattar förutom socker, sirap och andra sockerlösningar även sockerbeter och sockerrör, melass, isoglukos, inulinsirap, konstgjord honung och betmassa. Från och med 1 juli 2006 gäller en ny reglering för sockersektorn inom EU. De huvudsakliga skillnaderna mot tidigare reglering är:

- Sammanslagning av A- och B-kvoter till en nationell kvot.
- Avskaffandet av begreppet C-socker. Socker som produceras över fastställd kvot benämns utomkvotsocker. Utomkvotsockret kan avsättas inom gemenskapen till den kemisk/tekniska industrin i EU.
- Införandet av referenspris istället för interventionspris och en sänkning av detta stödpris genomförs.
- Införandet av ett enda betminipris eftersom endast en nationell produktionskvot för socker finns. Sänkning sker också av sockerbetspriserna.
- Begränsning av möjligheten att lämna socker för interventionslagring samt införs möjlighet att tillämpa ett stöd till privat lagring av socker.
- Kompensation till sockerbetsodlare för prissänkningen lämnas inom ramen för gårdsstödet. Kompensationen i Sverige fördelas både som en höjning av grundbeloppen (regionalisering) och som ett särskilt tilläggsbelopp till odlare med sockerkvot 2006. Kompensationen för socker är frikopplad från produktionskrav.
- Tillfälliga övergångsstöd införs för att underlätta omstruktureringen som väntas ske i EU i och med prissänkningarna. Stödet för omstrukturering finansieras via en tillfällig omstruktureringsavgift som belastar produktionskvoterna.

8.7.1 Produktionskvoter och produktionsavgifter

All produktion av socker, isoglukos och inulinsirap är kvoterad inom EU. Dessa produktionskvoter är nationella och regleringens olika stöd som till exempel exportbidrag och produktionsbidrag kan erhållas för denna produktion. Varje medlemsland har en nationell kvot som tilldelas godkända sockerföretag inom respektive land. De nationella kvoterna kan

inte flyttas över landsgränserna.

Produktionskvoterna består fr.o.m. den 1 juli 2006 av *en nationell produktionskvot* för respektive sötmedelsslag. Produktion över den fastställda kvoten benämns *utomkvottssocker*. Den del av utomkvottssockret som används för den kemiska-tekniska industrin benämns *industrisocker*. Den del av utomkvottssockret som inte används eller överlagras benämns *överskottssocker*. Överskottssockret belastas med en överskottsavgift för att förhindra överskottsproduktion inom EU.

T.o.m. fanns 2005/06 en A-kvot och en B-kvot. Produktionen därutöver benämndes C-socker för vilket inget stöd kunde erhållas. Finansiering av regleringens olika stöd har t.o.m. 2005/06 delvis skett genom att industri och odlare betalat in fastställda produktionsavgifter. För 2004/05 uppgick dessa avgifter för sockerproduktion till 12,638 euro/ton för socker inom A-kvoten och till 236,963 euro/ton för socker inom B-kvoten. Utöver dessa avgifter fanns också en möjlighet att ta ut så kallade tilläggsavgifter om produktionsavgifterna inte räckte för att täcka kostnaderna som uppstod i regleringen. I Sverige inbetalades totalt ca 133 miljoner kronor i produktionsavgifter 2004/05. För 2005/06 återbetalades ca 12 miljoner kronor till industrin eftersom den slutliga avgiftsnivån blev mycket lägre än vad som täcktes av förskottsbetalningar från industri och odlare (den lägre nivån beror framförallt på att en kvotreduktion genomfördes, se nedan).

I den nya regleringen har kopplingen mellan finansiering och produktionsavgifter brutits. I stället måste varje sockerföretag och dess odlare tillsammans betala en avgift på 12 euro/ton socker- och inulinsirapskvot varje år. Motsvarande avgift för företag med isoglukoskvot är 6 euro/ton kvot och år. Avgiften ska betalas oavsett vilka kostnader som uppstår i regleringen.

I tabell 8.7 framgår de olika medlemsländernas fastställda kvoter för socker, isoglukos och inulinsirap. Dessa kvoter kan dock komma att justeras, dels beroende på att företagen med kvot i de olika medlemsländerna har möjlighet till att köpa till en kvot (tilläggskvot) och dels rätt att sälja kvot som en del i omstruktureringsprogrammet (se avsnitt 8.7.8).

Om den strukturella balansen på EU-marknaden innebär att stödprisnivån (referensprisnivå) inte kan upprätthållas eller om problem uppstår med WTO-åtagandet avseende subventionerad export reducera kvoterna för ett år i taget. Nedanstående tabell redovisar när detta har inträffat

Tabell 8.6 Reducering av produktionskvoter för i EU-25

Reduction of Sugar and isoglucose production quotas , metric tons

	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08 p
Kvot reduktion socker, ton	478 277	0	829 988,0	206 646	0	1 805 961	1 803 189	2 012 058
Kvot reduktion isoglukos, ton	9 351	0	17 173	4 291	0	52 570	338 087	0
Kvot reduktion inulinsirap, ton	10 592	0	18 314	4 576,0	0	10 387	¹⁾	¹⁾
Totalt	498 220,0	0	847 161	215 513,0	0	1 868 919	2 141 266	2 012 058

¹⁾ Produktionskvoten för inulinsirap har upphört i och med omstruktureringsfondens stödmöjlighet vid nedläggning.

För 2007/08 har de totala nationella kvoterna reducerats i ett första steg med totalt ca 2 miljoner ton för EU-25 beroende på överskottsproblem. Den svenska kvoten har reducerats till 292 283 ton för 2007/08. Det är möjligt att denna kvotreducering antingen blir större eller lägre efter det att produktionsnivåer har blivit mer definitiva. Året efter genomförda kvotreduceringar återgår produktionskvoterna till sin fastställda nivå vilken återges i tabell 8.7. Den reducerade mängden kvot ett givet år räknas dessutom som en del av nästa års kvotproduktion eller så kan det i vissa fall betraktas som industrisocker. Hela arrangemanget med reduktion av kvoter benämns som återtag i den nya regleringen.

Tabell 8.7 Produktionskvoter socker och isoglukos 2007/08, ton
Sugar and isoglucose production quotas 2007/08, metric tons

Land	socker	Isoglukos
	Landskvot	Landskvot
Danmark	420 746,0	0,0
Tyskland	3 655 455,5	49 330,2
Grekland	158 702,0	17 973,0
Spanien	887 163,7	110 111,0
Frankrike (exkl. DOM)	3 640 441,9	0,0
Franska utomeuropeiska departementen	480 244,5	0,0
Irland	0,0	0,0
Italien	753 845,5	28 300,0
Nederländerna	876 560,0	12 683,6
Österrike	405 812,4	0,0
Portugal (exkl. Azorena)	15 000,0	13 823,0
Azorena	9 953,0	0,0
Finland	90 000,0	16 548,0
Sverige	325 700,0	0,0
Belgien (Lux noll kvot)	862 077,0	99 796,0
Förenade kungariket	1 221 474,0	37 967,0
EU-15	13 803 175,5	386 531,8
Polen	1 772 477,0	37 331,0
Ungern	298 591,0	191 845,0
Tjeckien	367 937,8	0,0
Slovenien	0,0	0,0
Estland	0,0	0,0
Slovakien	140 031,0	59 308,3
Litauen	103 010,0	0,0
Lettland	0,0	0,0
Cypern	0,0	0,0
Malta	0,0	0,0
EU-10	2 682 046,8	288 484,3
EU-25	16 485 222,3	16 599 138,3
Bulgarien	4 752,0	78 153,0
Rumänien	109 164,0	13 913,0
EU-27	16 599 138,3	767 082,1

Källa: EU-kommissionen

8.7.2 Administrativt fastställda priser

Inom regleringen har olika priser fastställts som utgör grunden för olika stöd inom sektorn. *Referenspriset*, vilket bl.a. används som utgångspunkt vid försäljning av överskott till interventionsorgan, kan beskrivas som lägsta marknadspris inom EU. Utifrån detta pris fastställs också ett *minimipris* för sockerbetor. Minimipriset får ej understigas och gäller vid 16 procent sockerhalt (tillägg respektive avdrag på priset görs beroende på den faktiska sockerhalten i betorna). De olika priserna och dess förändring i och med ny reglering fr.o.m. den 2006/07 framgår av nedanstående tabell.

Tabell 8.8 Fastställda stödpriser, euro/ton

Stipulation of support prices, EUR/tonne

	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 och framåt
Referenspris, vitsocker	631,9	631,9	541,5	404,4
Referenspris, råsocker	496,8	496,8	448,8	335,2
Minimipris, sockerbetor	32,86	29,78	27,83	26,29

I nedanstående tabell sammanfattas de priser (exkl. interventionspriset för råsocker som uppgick till 523,7 euro/ton) fram till och med 2005/06, vilket är det sista året innan den nya marknadsregleringen träder i kraft. I den gamla regleringen fanns, som förut nämnts, två olika produktionskvoter (A-kvot och B-kvot) med olika sockerbetpriser.

Tabell 8.9 Administrativa priser i EU t.o.m. 2005/06, euro/100 kg och euro/ton

Administrative prices in the EU, EUR/100 kilos and EUR/metric ton

Period	Interventionspris, vitsocker, euro/100 kg	Minimipris A-betor, euro/ton	Minimipris B-betor, euro/ton
2005/06	63,19	47,21	47,21
2004/05	63,19	46,72	28,84
2003/04	63,19	46,72	33,99
2002/03	63,19	46,72	37,48
2001/02	63,19	46,72	28,84
2000/01	63,19	46,72	36,83
1999/00	63,19	46,72	28,84
1998/99	63,19	46,72	28,84
1997/98	63,19	46,72	29,14
1996/97	63,19	46,72	29,32

Källa: EU-kommissionen

8.7.3 Industrisocker

Den kemiska industrin inom gemenskapen likställs med motsvarande industri utanför EU genom att den kan erhålla socker som råvara vid tillverkning av vissa kemiska produkter till i princip världsmarknadspris. I huvudsak har detta skett t.o.m. 2005/06 genom att ett produktionsbidrag har beviljats som har sänkt råvarukostnaden ner till världsmarknadsprisnivå. Produktionsbidragets totala storlek i Sverige för 1996 – 2005, framgår av tabell 8.10. För nivåerna på produktionsbidraget i EU, se tabell 8.11.

Totalt för 2004/05 utbetalades 4,1 miljoner kronor i Sverige. Föregående regleringsår utbetalades 6,3 miljoner kronor. Det är i huvudsak till läkemedelsindustrin som produktionsbidraget utbetalas. Den minskning som inträffat sedan 1997/98 beror på att företag som förut använde socker i sin tillverkning av vissa kemisk/tekniska produkter har bytt råvarukälla och använder numera stärkelse istället. En viss ökning av produktionsbidraget skedde dock under 2002/03 – 2003/04 beroende framförallt på höjda produktionsbidrag p.g.a. lägre världsmarknadspriser. Högre världsmarknadspriset 2004/05 har gett en lägre totalkostnad. Minskningen i kostnader fortsatte under 2005/06 beroende på fortsatt hög världsmarknadsprisnivå. Utnyttjande av produktionsbidrag har hittills inte skett under 2006/07, eftersom industrisocker används av den kemiska industrin i istället. Om det inte finns något industrisocker till konkurrenskraftiga priser kan dock produktionsbidrag och även tullfria importkvoter av socker komma att beviljas. En sådan tullfri kvot på 200 000 ton socker för användning inom kemsisk-teknisk industri öppnades också under 2006/07.

Tabell 8.10 Utbetalda produktionsbidrag i Sverige 1996/97-2005/06, miljoner kr

Production aid paid in Sweden 1996/97-2005/06, mill. SEK

År	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Milj. Kr	10,4	4,2	3,2	4,7	5,1	1,9	7,4	6,3	4,1	1,9

Källa: Jordbruksverket

Tabell 8.11 Produktionsbidrag i EU, euro/100 kg och kr/100 kg

Production aid in the EU, EUR/100 kilos and SEK/100 kilos

Period	Euro/100 kg	Sek/100 kg, valutakurs per den 1:e i perioden
2003		
Januari	40,610	370,65
Februari	40,966	378,26
Mars	39,525	364,51
April	40,754	373,94
Maj	41,622	379,46
Juni	42,632	388,50
Juli	44,398	408,33
Augusti	44,221	408,17
September	43,237	396,54
Oktober	43,887	398,71
November	45,510	412,91
December	46,208	416,74
2004		

Januari	45,448	411,30
Februari	46,618	429,73
Mars	46,411	429,35
April	45,414	419,35
Maj	43,181	394,78
Juni	43,060	391,93
Juli	43,062	395,36
Augusti	41,257	380,03
September	40,388	369,02
Oktober	40,118	362,22
November	39,120	348,37
December	39,480	352,94
2005		
Januari	38,829	349,62
Februari	38,519	350,54
Mars	34,203	309,67
April	33,012	302,44
Maj	31,805	292,30
Juni	33,848	309,47
Juli	33,17	313,67
Augusti	31,325	294,31
September	34,551	322,48
Oktober	33,838	314,68
November	33,715	321,88
December	33,550	319,18
2006		
Januari	31,180	293,32
Februari	30,408	280,71
Mars	26,917	254,02
April	23,731	223,83
Maj	21,902	203,80
Juni	21,564	199,74

Källa: EU-kommissionen. Inga produktionsbidrag har fastställts efter juni 2006

8.7.4 Importtullar och förmånsimport

Gränsskyddet inom EU består av fasta tullar och eventuella tilläggstullar. Dessa tillkom i samband med att WTO-avtalet trädde i kraft den 1 juli 1995. Den bundna WTO-tullen för vitsocker uppgick till 524 euro/ton 1995/96 och reducerades till 419 euro/ton för 2000/01. I avvaktan på nytt WTO-avtal gäller tullnivån enligt 2000/01.

Vid import av så kallat AVS-socker (socker från vissa afrikanska, stilla havs- och karibiska stater) gäller dock att inga avgifter erläggs vid import. Detta system är ett speciellt avtal som EU har med dessa stater. Totalt AVS-socker (inklusive socker från Indien) som är föremål för denna förmånsbehandling uppgår till ca 1,3 miljoner ton. Utöver denna avgiftsfria import kan (om så skulle krävas) en särskild kvot av särskilt AVS-socker importeras till reducerad avgift.

Det har också beslutats att import från de 49 minst utvecklade länderna (MUL-länder) ska förmånsbehandlas. Tullarna för socker ska reduceras successivt med början år 2006 (reduceringstakten blir 20 procent, 50 procent samt 80 procent) för att vara helt upphävda den 1 juli 2009. Parallellt med denna nedtrappning av tullarna öppnades för MUL-länderna en tullfri importkvot om 74 185 ton råsocker med början den 1 juli 2001. Denna kvot ska fram till 2009 ökas med 15 procent varje år.

Ytterligare förmånsbehandlad import gäller för en mindre kvantitet av socker och vissa blandningar från ULT-länderna (utomeuropeiska länder och territorier) samt för vissa Balkanländer som Serbien-Montenegro, Kroatien, Makedonien, Bosnien-Hercegovina och Albanien som har rätt till att exportera egenproducerat socker utan att några tullar ska gälla vid införandet till EU.

8.7.5 Exportbidrag

Möjlighet till att exportera överskott från gemenskapen ges i form av exportbidrag. Exportbidragen fastställs dels genom veckovisa anbudsomgångar och dels månadsvis av kommissionen genom ett fast beräkningssätt. Via de veckovisa anbudsomgångarna sker den största exporten medan de fasta bidragen är mer till för mindre kvantiteter. Enligt WTO-avtalet finns både kvantitativa och budgetmässiga begränsningar vad beträffar export med bidrag under WTO-avtalets period. I avvaktan på nytt WTO-avtal gäller tills vidare åtaganden gjorda för 2000/01.

Tabell 8.12 Tillåten exportkvantitet och belopp enligt WTO-avtalet, 1 000-tal ton och miljoner euro

WTO-ceilings for the EU in quantity and aid amount, 1 000 metric tons and mill. EUR

	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Kvantitet, 1000 ton	1 555,6	1 499,2	1 442,7	1 386,3	1 329,9	1 273,5	1 273,5	1 273,5	1 273,5	1 273,5	1 374
Utfall, 1000 ton	856,3	1 200,3	1 699,2	1 547,8	975,0	882,2	1 051,9	600,5	690,0	1 135,4	
Belopp, milj. euro	733,1	686,3	639,5	592,7	545,9	499,1	499,1	499,1	499,1	499,1	513,9
Utfall, milj. euro	379,0	525,5	779,1	795,2	471,9	372,3	482,8	292,5	338,8	469,0	

Källa: EU-kommissionen. P.g.a. av utvidgningen har EU:s åtaganden höjts till 1,374 miljoner ton resp. 513,9 miljoner euro.

Fram till 2001/02 var det inte några problem för EU att respektera exportåtagandet. Som förut nämnts reducerades också produktionskvoterna under perioden 2000/01 – 2006/07 får att på så sätt lättare kunna respektera WTO-åtagandet. Tidigare är det beloppstaket som visat sig ha störst begränsningseffekt men numera är även kvantitetstaket en begränsning då all export ifrån EU (oavsett om den erhåller exportbidrag eller ej) ska betraktas som subventionerad enligt WTO. WTO anser att en korsubvention föreligger för EU-socker eftersom det finns två prisnivåer, en för kvotsocker och en för utomkvotsocker. I takt med att de nya prissänkningarna börja gälla i den nya regleringen förväntas produktionen inom EU minska och därmed minskar även behovet att med hjälp av bidrag exportera överskott ut ur EU.

Tabell 8.13 Exportbidrag för vitsocker, euro/100 kg

White sugar export refunds, EUR/100 kilos

Period	Anbudsberoende exportbidrag i mitten av varje månad	SEK/100 kg, valutakurs i mitten av varje månad
2000		
Januari	52,940	458,99
Mars	51,734	435,08
Maj	48,207	398,19
Juli	45,063	371,77
September	39,195	330,81
December	42,558	365,57
2001		
Januari	43,573	
Mars	45,960	386,471
Maj	42,019	420,396
Juli	37,458	345,014
September	41,453	397,580
December	42,160	399,01
2002		
Januari	39,678	365,12
Mars	43,403	396,42
Maj	46,042	427,71
Juli	47,896	441,98
September	48,570	449,15
December	46,607	424,45
2003		
Januari	47,140	432,45
Mars	47,670	438,83
Maj	49,930	457,25
Juli	49,549	453,20
September	51,600	472,46
December	51,850	466,24
2004		
Januari	53,164	487,19
Mars	50,557	467,97
Maj	49,401	452,71
Juli	47,100	433,11
September	46,100	420,32

December	46,014	415,69
2005		
Januari	42,899	387,31
Mars	38,396	349,48
Maj	40,811	376,62
Juli	37,900	354,93
September	41,250	385,25
December	37,750	356,13
2006		
Januari	29,908	279,26
Mars	29,800	278,94
Maj	27,802	261,03
Juli	28,424	261,700
September	32,813	303,21
December	29,338	265,79

Källa: Kommissionen

8.7.6 Intervention och privat lagringsstöd

Intervention, det vill säga uppköp av överskott till garanterade priser av medlemsländernas interventionsorgan hade inte förekommit sedan en mindre kvantitet på 1980-talet lämnades för interventionslagring. Intervention i större skala inträffade dock 2004/05. Totalt har t.o.m februari 2007 drygt 1,9 miljoner ton accepterats för interventionslagring. Genom kontinuerliga utförsäljningar från lagren återstår dock en mindre kvantitet som uppgår till ca 690 000 ton. De största lagren återfinns i Italien med ca 375 000 ton, i Ungern med ca 122 000 ton I Sverige uppgår interventionslagret till ca 56 000 ton råsocker (i övriga EU-länder lagras vitsocker).

Inköp till interventionslagring är fr.o.m. 1 juli 2006 är maximerad till högst 600 000 ton per år i EU och det pris som gäller vid uppköp för interventionslagring uppgår till 80 % av gällande referenspris. Det privata lagringsstödet (lagring hos tillverkaren/säljaren utan att äganderätten ändras) som införs fr.o.m. 1 juli 2006 kommer att aktiveras om marknadspriserna är låga och att de förväntas vara detta under en längre tid.

8.7.7 EU-15 regleringsekonomi på sockerområdet

I tabell 8.14 redovisas sockerregleringens faktiska inkomster och utgifter för 1998/99-2005/06

Tabell 8.14 Sockerregleringen i EU 1998/99-2005/06, miljoner euro

EU sugar Common Market Organisation 1998/99-2005/06, mill. EUR

Intäkter/Utgifter	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06 prel
Intäkter¹⁾								
Produktionsavgift	775,9	790,6	505,0	768,1	472,1	559,6	790,3	100,6
Tilläggsavgift	128,2	146,3	0,0	63,9			133,6	
Tillgodohavande	46,0	-1,7	0,0	0,0				123,0
Lagringsavgift ²⁾	290,5	289,6	275,0	-31,3				
Budgetmedel ³⁾	<u>872,2</u>	<u>685,4</u>	<u>717,2</u>	<u>595,3</u>	<u>805,3</u>	<u>856,1</u>	<u>806,0</u>	<u>1 296,4</u>
TOTALT	2 112,8	1 910,2	1 497,2	1 396,0	1 277,4	1 415,7	1 729,9	1 520,7
Utgifter⁴⁾								
Exportbidrag	1 591,1	1 438,8	1 008,2	1 168,2	1 021,4	1 125,3	1 221,7	1 116,9
Lagerersättning ³⁾	342,8	312,1	281,4	16,6				
Produktionsbidrag	128,3	135,7	133,7	156,7	200,2	239,3	270,1	215,0
Offentlig lagring								134,5
Övrigt, raffineringsstöd m.m.)	51,9	25,1	74,7	54,1	55,4	56,8	301,1	54,3
Återkrav m.m.	<u>-1,3</u>	<u>-1,5</u>	<u>-0,8</u>	<u>0,4</u>	<u>0,4</u>	<u>-5,7</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
TOTALT	2 112,8	1 910,2	1 497,2	1 396,0	1 277,4	1 415,7	1 792,9	1 520,7

1) Juli/juni år

2) Tillgodohavande från lagerersättningssystemet som upphörde efter 2001/02 redovisas här som negativt eftersom ett motsvarande avdrag gjordes på inbetalade produktionsavgifter

3) Egen beräkning, uppskattad beroende på olika tidsperioder för intäkter och utgifter

4) Okt/okt år

Källa: EU-kommissionen

Av tabellen framgår att den dominerande utgiftsposten för socker är beviljade exportbidrag. Dessa utgifter täcks till viss del av inbetalade produktions- och tilläggsavgifter inom gemenskapen. Utgifterna för 2005/06 beräknas bli lägre än föregående år beroende främst på att kostnaderna för exportbidragen blev lägre. De förhållandevis låga intäkterna i form av produktionsavgifter för 2005/06 beror på att det var lite EU-producerat socker som behövde exporteras. Efter regleringsåret 2005/06 har kopplingen mellan sockerregleringens inkomster och utgifter brutits i och med sockerreformen. Produktionsavgifter kommer fr.o.m 2006/07 att även i fortsättningen tas ut av sockerföretag och sockerbetsodlare, men dessa kommer ej längre finansiera några särskilda kostnader inom sockerregleringen. Inkomsterna ska istället ses som årlig avgift som ger producenten rätt till att producera socker inom en viss kvotnivå. Inkomsterna från produktionsavgifterna hänförs direkt till EU-budgetens inkomstsida.

Den största budgetutgiften framöver kommer troligen inte längre att vara exportbidrag beroende på reformens effekter. Den största budgetposten blir istället den kompensation som utbetalas till odlarna för den prissänkning som sker. Sverige har valt att fördela en del av kompensationen dels på all åkermark och betesmark, vilket innebär att grundbeloppen höjts samt att en del av kompensationen (tilläggsbelopp) enbart gavs till sockerbetsodlare med sockerkvot. Grundbelopp och tilläggsbelopp kommer att justeras i takt med att prissänkningar sker enligt reformen (t.o.m. 2009/10). Kompensationen är vidare frikopplad vilket innebär att det inte finns något produktionskrav för att erhålla kompensationen. Andra villkor (olika skötselvillkor m.m.) gäller dock om ingen produktion sker och kompensation erhålls.

Nedanstående tabell redovisar stödbelopp inom gårdsstödet till följd av sockerreformen.

Tabell 8.15 Nya stödbelopp beroende på sockerreformen, euro/ha

Region	Grundbelopp fr.o.m 2006/07, euro/ha	Tilläggsbelopp 2006/07, euro/ton socker	Tilläggsbelopp 2007/08, euro/socker	Tilläggsbelopp 2008/09, euro/ton socker	Tilläggsbelopp 2009/10 och framåt, euro/ton socker
1	276,08	10,1	24,2	38,4	45,9
2	238,69	17,7	31,8	46,0	53,5
3	200,02	17,7	31,8	46,0	53,5
4	157,41	17,7	31,8	46,0	53,5
5	125,43	17,7	31,8	46,0	53,5

8.7.8 Tillfälligt omstruktureringsstöd

Beroende på reformens förhållandevis stora stödprissänkning förväntas betydande produktionsminskningar ske inom EU. Olika stödåtgärder har därför beslutats för att underlätta för omstruktureringen. En särskild omstruktureringsfond har inrättats och de olika stödåtgärderna inom denna fond framgår av nedanstående uppställning:

8.7.8.1 Tillfällig omstruktureringsfond

Ett fyraårigt uppköpsprogram av sockerkvoter införs inom omstruktureringsfonden. Sockerkvoter kan avsägas av företagen och därmed kan produktionskapacitet försvinna inom EU, vilket är ett av syftena med sockerreformen. Ersättning för avsagda kvoter betalas ut till företagen. Stödbeloppen betalas ut under perioden 2006/07 – 2009/10 och varierar mellan 182 euro/ton och 730 euro/ton per avsagd sockerkvot. Stödets storlek varierar beroende på när avsägelse sker, under vilka villkor nedläggning av fabriker sker (helt eller delvis) samt om hela eller delar av sockerkvoten avsägs. Minst 10 % av stödet ska reserveras för odlare och maskinföretag som har sin verksamhet inom sockerbetsodling. Nedanstående medlemsländer har hittills deltagit i omstruktureringsfonden och avsagt sig produktionskvoter.

Tabell 8.16 Inlämnade produktionskvoter, ton

Land	2006/07			2007/08	
	Socker	Isoglukos	Inulinsirap	Socker	Isoglukos
Danmark					
Tyskland					
Grekland				158 800	
Spanien	93 119			16 679	5 000
Frankrike (exkl. DOM)			24 521		27 664
Franska utomeuropeiska departementen					
Irland	199 260 ¹⁾				
Italien	778 737			24 861	
Nederländerna			80 950		
Österrike					
Portugal (exkl. Azorerna)	35 218				
Azorerna					
Finland				56 087	
Sverige	42 562				
Belgien (Lux noll kvot)			215 247		
Förenade kungariket					
Polen					
Ungern				108 093	
Tjeckien				102 473	
Slovenien				52 973 ¹⁾	
Estland					
Slovakien				70 133	
Litauen					
Lettland				66 505 ¹⁾	
Cypern					
Malta					
Bulgarien					
Rumänien					
Totalt	1 148 896	0	320 718¹⁾	676 103	32 664

¹⁾ Hela produktionskvoten har därmed avsagts.

Källa: EU-kommissionen

Omstruktureringsfonden finansieras av en avgift som tas ut på alla produktionskvoter. Avgiften uppgår till 126,4 euro/ton för 2006/07, till 173,8 euro/ton för 2007/08 samt 113,3 euro/ton för 2008/09. Avgiften inbetalas av industri och odlare genom att ett avdrag motsvarande avgiften görs ifrån referenspriset.

8.7.8.2 Tillfälligt diversifieringsstöd

Under perioden 2006/07 – 2009/10 utgår ett extra stöd för diversifieringsåtgärder till de områden som där kvotnedläggningar har genomförts. Stödbeloppet uppgår till 109,5 euro/ton avsågd sockerkvot de två första åren och till 93,8 euro/ton det tredje året samt till 78,0 euro/ton det fjärde året. Dessa stödnivåer kan ökas med 50 %, 75 % respektive 100 % beroende på hur mycket kvot som avsågs i det berörda landet. Stödet kan erhållas för olika diversifieringsåtgärder som medlemsländerna ska fastställa. Bland annat avses åtgärder enligt förordningen 1698/05 för landsbygdsutveckling. Exempel på stödåtgärder under axel I i denna förordning är förbättrad konkurrenskraft inom jord- och skogsbruk och inom axel III finns åtgärder som syftar till livskvalitet och diversifierad ekonomi på landsbygden.

8.7.8.3 Ytterligare stödåtgärder

Ett tillfälligt produktionskopplat stöd till sockerbetsodlare under fem år inom perioden 2006/07 – 2013/14 är möjligt om kvoten för socker har avsågts/lagts ned med mer än 50 % i ett land. Stödet motsvarar 30 % av inkomstförlusten för odlaren som uppkommit pga prissänkningen. Detta stöd kommer att ingå som ett extra anpassningsstöd inom regelverket för gårdsstödet där kompensationen motsvarande 60 % respektive 64,2 % av stödprissänkningen också ingår.

Sverige har rätt till ett stöd på 5 miljoner euro till sockerbetsodlare på Gotland och Öland när dessa upphör att odla sockerbeter för sockerproduktion. Det är dock möjligt att odla sockerbeter för andra ändamål. Österrike har rätt till 9 miljoner euro för investeringar ibland annat betuppsamlingsställen.

Heltidsraffinaderier i EU som raffinerar råsocker till vitsocker kan erhålla ett övergångsstöd på totalt 150 miljoner euro under perioden 2006/07 – 2009/10.

Underskottsländerna Finland, Irland, Portugal, Spanien och Storbritannien som hade en högre garanterad prisnivå än övriga medlemsländer i den gamla regleringen har rätt till en ytterligare stödsumma under fem år som motsvarar 60 % av tidigare höjning av garanterade prisnivån för dessa länder.

8.8 Areal och sockerproduktion i EU

Den största produktionen av socker inom EU finns i Frankrike, Tyskland och Polen. Dessa tre länder producerar omkring hälften av den totala produktionen i de tjugosju medlemsländerna. Därutöver tillhör även Italien, Spanien och Storbritannien de större producentländerna. Sverige tillsammans med bland andra Finland och Grekland samt de övriga nya medlemsländerna tillhör de mindre producenterna inom EU, vilket också framgår av tabell 8.17. Skörden för 2005/06 var förhållandevis hög beroende på att höga hektarskördar uppnåddes förklarar det relativt goda skördeutfallet. Skörden 2006/07 förväntas dock minska betydligt och uppgå till ca 16,4 miljoner ton. Ogynnsam väderlek i vissa delar av Europa samt att flera medlemsländer har avsågt sig produktionskvoter (se tabell 8.16) är förklaringar till det lägre förväntade skördeutfallet.

Tabell 8.17 Areal och produktion av vitsocker 2003/04-2006/07, ha och ton
White sugar area and production 2003/04-2006/07, ha and metric tons

Land	2003/04		2004/05		2005/06		2006/07 prel	
	Areal 1 000 ha	Prod. 1 000 ton	Areal 1 000 ha	Prod. 1 000 ton	Areal 1 000 ha	Prod. 1 000 ton	Areal 1 000 ha	Prod. 1 000 ton
Danmark	50	492	48	472	47	475	41	375
Tyskland	445	3 779	441	4 334	428	4 083	353	3 262
Grekland	41	205	33	260	42	310	26	170
Spanien	100	919	110	1 061	104	1 075	101	1 077
Frankrike	361	4 215	347	4 435	343	4 395	349	4 173
Irland	31	224	31	213	31	190	0	0
Italien	215	900	180	1 158	249	1 774	94	657
Nederländerna	106	1 076	99	1 037	99	976	84	905
Österrike	43	386	45	458	44	489	40	407
Portugal	7	60	8	75	8	77	4	39
Finland	29	136	31	149	31	179	25	129
Sverige	50	416	47	372	49	406	44	312
Belgien-Lux	92	1 029	91	991	87	925	80	855
Storbritannien	136	1 368	136	1 390	126	1 341	106	1 157
EU-15¹⁾	1 705	15 204	1 647	16 405	1 688	16 695		13 518
Lettland	14	68	14	67	14	71	11	43
Litauen	26	132	23	133	22	125	18	97
Polen	286	1 897	298	2 001	278	2 047	241	1 706
Tjeckien	76	518	70	558	63	559	56	467
Slovakien	32	165	35	233	32	263	28	205
Ungern	48	260	67	499	58	493	48	353
Slovenien	5	26	6	38	8	60	7	46
Malta	0	0	0	0	0	0	0	0
Estland	0	0	0	0	0	0	0	0
Cypern	0	0	0	0	0	0	0	0
EU-10	487	3 066	513	3 529	475	3 618		2 917
Rumänien							2)	2)
Bulgarien							2)	2)
EU-27	2 194	18 270	2 160	19 934	2 163	20 313	2)	2)

1) Inkl socker från melass samt socker från rörsocker

2) Uppgift ej tillgänglig

DOM ingår i FR samt AZ ingår i PT

Källa: EU-kommissionen

Av tabell 8.18 framgår att konsumtionen inom EU har varit oförändrad under en längre tid men att en viss ökning kan noteras för de senare åren. Innan Sverige, Finland och Österrike blev medlemmar var konsumtionen i EU-12 drygt 11,6 miljoner ton. I samband med utvidgningen till tjugofem medlemsländer uppgår konsumtionen i EU-25 till 15 - 16 miljoner ton årligen. För 2006/07 som dels är ett utvidgat regleringsår som omfattar 15 månader istället för normala 12 månader (2006/07 är ett övergångsår p.g.a. reformen som beslutades den 1 juli 2006) och dels i och med den senaste utvidgningen med Bulgarien och Rumänien beräknas konsumtionen uppgå till ca 19,8 miljoner ton för 2006/07.

Tabell 8.18 Konsumtion av vitsocker 1998/99-2006/07, 1 000-tal ton

White sugar consumption 1998/99-2006/07, 1 000 metric tons

Land	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07 prel
Danmark	238	225	254						
Tyskland	2 711	2 751	2 772						
Grekland	310	306	312						
Spanien	1 240	1 268	1 241						
Frankrike	2 161	2 182	2 090						
Irland	136	135	147						
Italien	1 475	1 404	1 409						
Nederländerna	622	642	655						
Österrike	310	309	297						
Portugal	332	327	332						
Finland	210	215	208						
Sverige	377	375	377						
Belgien-Lux	521	544	551						
Storbritannien	2 124	2 209	2 231						
EU-15	12 767	12 892	12 876	12 874¹⁾	12 489¹⁾	12 973¹⁾			
Lettland	64	69	59	60	61	63			
Litauen	109	97	97	99	74	96			
Polen	1 580	1 647	1 564	1 505	1 432	1 620			
Tjeckien	416	417	434	457	635	463			
Slovakien	217	184	135	141	146	147			
Ungern	359	392	380	345	341	403			
Slovenien	76	74	82	72	71	70			
Malta	2)	2)	26	26	26	26			
Estland	2)	2)	68	66	64	129			
Cypern	2)	2)	28	29	30	30			
EU-10	2)	2)	2 873	2 800	2 880	3 047			
Rumänien, prel	2)	2)	2)	2)	2)	2)			
Bulgarien, prel	2)	2)	2)	2)	2)	2)			
EU-27	2)	2)	15 749	15 674	15 369	16 020	15 360¹⁾	15 532¹⁾	19 800¹⁾

1) Prognos över totalkonsumtionen är enbart tillgänglig p.g.a. av omläggning i den statistiska redovisningen

2) Uppgift ej tillgänglig

Källa: EU-kommissionen

I nedanstående tabell redovisas skillnaden i den industristruktur som finns i de nya medlemsländerna jämfört med de gamla EU-länderna. Generellt sett har sockerbruken i de nya medlemsländerna en betydligt lägre kapacitet än den som finns i de gamla medlemsländerna. De största fabriker i EU-15 har en dygnskapacitet på över 15 000 ton/betor dygn.

Tabell 8.19 Industristruktur i EU-27 2005/06, ton betor/dygn

Industry structure in EU 2005/06, metric tons beets/day

	Sockerbetsbruk	Totalkapacitet, ton/dygn	Beräknad genomsnittskapacitet, ton betor/dygn
EU-15	117	1 145 675	9 792
EU-10	66	251 564	3 812
EU-25	183	1 397 329	7 635
Rumänien	4	¹⁾	ca 3 000
Bulgarien	1	¹⁾	ca 4 000

Källa: CEFS

I tabell 8.20 redovisas dels import och export av socker och dels handeln mellan EU-länderna. Den störste exportören inom EU är Frankrike (både vad gäller försäljning till andra EU-länder och till länder utanför EU). Förutom Frankrike är även Tyskland och Storbritannien stora exportörer av vitsocker till länder utanför gemenskapen. Storbritannien är det land som importerar mest socker från icke EU-länder. Importen till Storbritannien och även resten av EU består i huvudsak av tullfritt AVS-socker. Även Belgien har en stor handel både med andra medlemsländer och länder utanför EU. En stor del av denna handel utgörs av transithandel. Handeln inom EU i förhållande till de totala produktionskvoterna uppgår, enligt EUROSTAT, till omkring 15 – 20 procent.

Tabell 8.20 Handel inom EU och med länder utanför EU av vitsocker 2002-2006, ton
Intra and extra community white sugar trade 2003-2006, metric tons

Land	2003		2004		2005		2006	
	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel
Frankrike	182 158	1 176 854	190 193	1 189 727	215 262	1 257 670	217 806	1 453 158
Nederländerna	54 810	112 272	79 027	129 071	148 148	160 387	128 039	171 755
Tyskland	330 044	360 802	430 889	465 007	518 857	732 163	492 439	501 611
Italien	377 831	32 957	687 727	29 098	465 838	33 372	441 780	37 676
Förenade Kungariket	121 823	102 396	134 084	139 788	223 950	121 351	225 162	186 400
Irland	43 180	47 118	45 044	49 937	62 070	69 593	110 015	61 336
Danmark	98 749	44 840	40 946	28 749	30 827	24 460	68 564	29 843
Grekland	8 400	2	46 535	12	43 065	191	56 582	2 147
Portugal	4 007	50 223	4 463	68 794	11 502	81 593	18 392	87 627
Spanien	414 925	5 202	417 339	5 390	413 298	29 019	433 980	65 963
Belgien	730 839	185 996	656 716	169 824	1 330 934	492 415	1 138 693	278 932
Luxemburg	3 639	110	4 325	257	3 658	291	3 378	214
Sverige	21 817	24 749	25 067	47 325	28 959	22 910	37 975	53 053
Finland	21 691	3 465	9 573	3 146	18 514	12 388	34 172	17 580
Österrike	12 815	29 390	72 039	49 737	123 507	168 089	155 643	151 477
Malta	32 340	144	39 016	1	9 720	0	21 687	0
Estland	98 861	322	64 313	31 413	37 885	5 847	39 502	3 929
Lettland	7 094	0	6 351	14 499	13 639	22 004	15 760	15 928
Litauen	19 743	8 265	43 376	7 229	26 643	21 961	31 679	30 721
Polen	62 769	24 430	39 902	178 855	33 504	112 780	57 376	80 384
Tjeckien	17 298	3 595	23 809	147 597	36 271	196 446	53 107	157 861
Slovakien	40 244	296	22 009	57 702	28 596	81 264	53 196	111 459
Ungern	9 725	1 062	21 780	23 106	24 294	86 099	38 235	120 110
Slovenien	19 406	30	7 404	7 094	22 395	35 826	22 985	72 092
Cypern	39 409	301	38 636	4 082	13 167	2	19 303	83
Totalt	2 773 614	2 214 821	3 150 563	2 847 440	3 884 500	3 768 119	3 915 448	3 691 336

Land	2003		2004		2005		2006	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export
Frankrike	82 638	1 366 389	144 432	970 860	121 427	1 112 846	147 753	991 481
Nederländerna	35 674	119 914	32 022	126 913	30 909	251 568	46 121	299 010
Tyskland	54 199	765 436	35 468	627 720	31 323	1 079 394	31 899	748 482
Italien	263 095	195 798	218 477	5 974	275 907	67 726	205 593	222 164
Förenade Kungariket	1 096 162	596 743	1 223 763	649 943	1 215 468	668 437	1 194 900	678 987
Irland	36	13 430	756	45 266	138	25 763	206	31 993
Danmark	16 571	214 728	22 345	168 000	8 111	199 125	4 747	211 612
Grekland	5 283	32 797	84 412	2 734	81 981	65 004	96 024	190 353
Portugal	294 555	42 993	322 286	25 468	297 146	16 907	292 084	37 735
Spanien	19 242	143 988	36 724	55 029	101 900	38 078	70 652	124 931
Belgien	27 367	996 994	27 361	892 946	23 551	1 463 312	35 575	1 499 329
Luxemburg	0	4	0	0	0	0	0	0
Sverige	1 275	60 483	3 097	73 777	1 784	92 020	1 108	84 495
Finland	83 560	45 626	58 419	25 053	51 379	38 837	59 642	20 981
Österrike	23 283	99 690	14 980	41 242	41 209	109 387	39 199	82 267
Malta	364	0	5 252	77	11 710	0	20 368	22
Estland	2 321	4 306	20 381	208	33	14	0	82
Lettland	2 021	17 864	1 040	85	133	2 368	468	6 397
Litauen	16 497	9 343	53 748	105 629	34 326	105 509	95 560	13 007
Polen	12 299	401 122	4 544	249 127	14 509	544 957	10 413	621 757
Tjeckien	10 378	30 396	6 388	38 893	316	107 374	3 077	90 559
Slovakien	33 234	25 679	26 170	12 586	1 341	49 371	10 846	77 692
Ungern	30 563	29 321	27 605	33 283	40 826	115 939	55 379	92 688
Slovenien	29 365	128	28 291	148	13 421	98	63 044	23 706
Cypern	90	0	24	2	737	0	1 422	0
Totalt	2 140 073	5 213 173	2 397 982	4 150 662	2 399 586	6 154 031	2 486 080	6 149 728

Källa: EUROSTAT

8.8.1 Sockersektorn i ansökarländer

I nedanstående tabeller redovisas sockersektorn i ansökarländerna, dvs. länder som ansökt om medlemskap i EU som på sikt kan komma att bli medlemmar.

Tabell 8.21 Sockersektorn i kandidatländer 1998/99-2006/07, 1 000-tal ton råsockervärde

The sugar sector in the candidate countries 1997/98-2004/05, raw sugar value and 1 000 metric tons

	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07
Socketproduktion									
Kroatien	1)	1)	1)	113	161	70	159	193	134
Turkiet	2 658	2 696	2 525	1 928	2 260	2 018	2 143	2 184	2 031
Konsumtion									
Kroatien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Turkiet	1 839	1 949	1 892	1 858	1 906	1 946	2 006	2 046	2 083

1) Uppgift ej tillgänglig

Källa: F.O. LICHT 28 samt kommissionen. (Schablonmässigt kan faktorn 0,92 multipliceras med värdena i tabellen för att erhålla motsvarande värden uttryckt som vitsocker)

Tabell 8.22 Industristruktur i vissa kandidatländer 2005/06, ton betor/dygn

Industry structure in some candidate countries 2005/06, metric tons beets /day

	Vitsockerfabriker	Totalkapacitet, ton/dygn	Beräknad genomsnittskapacitet, ton betor/dygn
Kroatien	3	19 000	6 300
Turkiet	32	155 300	4 853

Källa: Sugar Economy Europe 2007, Bartens

8.9 Världsproduktionen av socker

Preliminära uppgifter från F.O. LICHT i mars 2007 för världsproduktionen av socker 2006/07 visar att produktionen förväntas öka kraftigt jämfört med föregående år. De två senaste åren har världsproduktionen ökat med totalt ca 20 miljoner ton. Produktionen är beräknad till ca 162 miljoner ton, vilket trots ökad konsumtion innebär ökande världslager. Produktionen har ökat de två senaste åren framförallt berorende på högre skörd i Asien (Indien och Thailand). De tio största producentländerna i världen är Brasilien, Indien, EU, Kina, USA, Thailand, Australien, Mexico, Pakistan och Kuba. De största exportörerna i världen är Brasilien, EU, Australien, Thailand och Kuba. Konsumtionen för 2006/07 beräknas till ca 150 miljoner ton, vilket ökar världslagren till motsvarande 49 % av världskonsumtionen. Konsumtionsökningen 2006/07 är ca 2,5 procent mer jämfört med föregående år, vilket är en högre takt på konsumtionsökningen i världen jämfört med föregående år. I tabell 8.23 redovisas skörd och produktion i världen för 2000/01 – 2006/07.

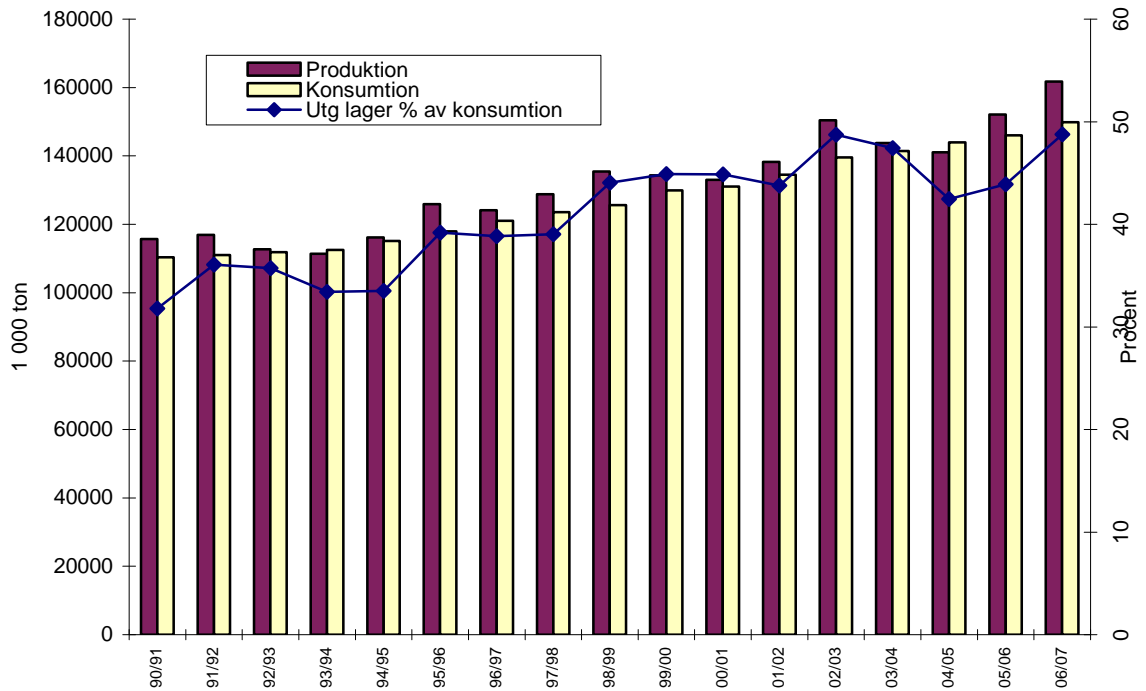
Tabell 8.23 Världsproduktion och konsumtion 2000/01-2006/07, 1 000-tal ton råsockervärde

World production and consumption 1999/00-2005/06, 1 000 metric tons raw sugar value

	2000/01p	2001/02p	2002/03p	2003/04p	2004/05p	2005/06p	2006/07
	okt-sep	okt-sep	okt-sep	okt-sep	okt-sep	okt-sep	okt-sep
Ing. lager	58 304,0	58 836,2	58 839,1	68 051,8	67 095,7	61 154,8	64 099,2
Produktion	132 986,2	138 286,8	150 403,5	143 759,4	141 044,0	152 107,5	161 792,3
Import	43 924,9	44 967,5	48 153,6	49 029,3	50 832,8	52 719,7	49 853,4
Konsumtion	131 089,8	134 519,2	139 587,4	141 449,2	143 946,5	146 053,4	149 888,7
Export	45 289,1	48 702,2	49 757,0	52 295,6	53 871,2	55 829,4	52 738,8
Utg. Lager	58 836,2	58 839,1	68 051,8	67 095,7	61 154,8	64 099,2	73 117,5
Produktion, förändring i procent	-1,00	+3,99	+8,76	-4,42	-1,89	+7,84	+6,37
Konsumtion, förändring i procent	+0,93	+2,64	+3,74	+1,33	+1,77	+1,46	+2,63
Utg. lager i procent av konsumtion	44,88	43,73	48,75	47,43	42,48	43,89	48,78

Källa: F.O. LICHT

I figur 31 redovisas världsproduktion, konsumtion och världslagren av socker för perioden 1990/91 till 2005/06. Av diagrammet framgår att lagren är fortsatt höga och att de även för 2006/07 kommer att överstiga (med bred marginal) en kvantitet som motsvarar 30 procent av konsumtionen, vilket brukade anges som normal lagerhållning i världen.

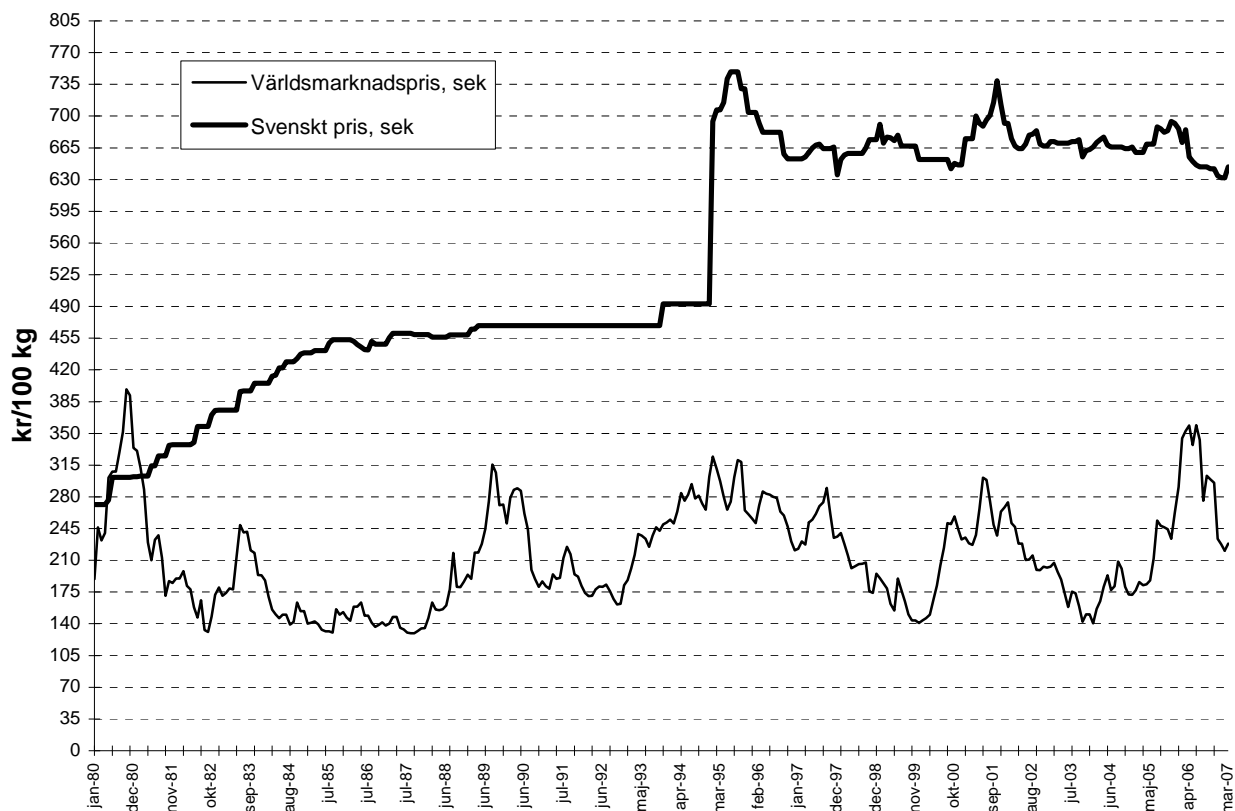

Figur 31 Produktion, konsumtion och utgående lager för världen 1990/91-2006/07

World production, consumption and ending stocks 1990/91-2005/06

Källa: F.O. LICHT

Världsmarknadspriset (spotpris t.o.m. jun 2006 och därefter terminspris i resp månad) och svenskt pris (DSAB:s listpris den första i månaden) för vitsocker framgår av figur 32.

Figur 32 Prisutveckling vitsocker 1980-2007, kr/100 kg

Price development for white sugar 1980-2007, SEK/100 kilos

Källa: FO.LICHT, egen sammanställning

Världsmarknadspriset steg under 2005 och 2006 kraftigt beroende på bland annat höjda oljepriser. Höga oljepriser innebär att etanol blir mer eftertraktat som bränsle för olika ändamål och detta i sin tur medför att mindre produktion av socker sker eftersom mer sockerrör används för etanolproduktion. Det är främst Brasilien som påverkar världsmarknadspriserna med sin förhållandevis stora produktion av både socker och etanol. Under andra hälften av 2006 och även under inledningen av 2007 har priserna sjunkit då det blivit allt tydligare att större överskott finns på världsmarknaden beroende på förväntad högre produktion. Även oljepriset har prognosticerats till en lägre nivå än under 2006.

9 ÖVRIGA GRÖDOR

9.1 Bruna bönor

Odlingen av bruna bönor sker främst på Öland, men viss odling förekommer även i Skåne och på Gotland. Odlingen sker på kontrakt mellan odlare och uppköpande handel, det vill säga Kalmar-Ölands Trädgårdsprodukter (KÖTP) och Odalmannen (fd Ölands Frö AB). Handeln köper in varan direkt efter skörd för att sedan rensa, torka och lagra den. I tabell 9.1 redovisas den odlade arealen bruna bönor mellan 1993 och 2006. Arealen för 2005 uppgick till 707 hektar, vilket var nivå med föregående år. 2006 minskade arealen till 646 hektar. Skörden för 2005 blev något högre än föregående år men 2006 minskade skörden p.g.a. torka med ca 38 procent och uppgick till ca 884 ton.

Den totala konsumtionen i Sverige av bruna bönor uppgår till ca 3 000 ton per år. Import täcker det resterande behovet. Importen sker i huvudsak ifrån Nederländerna. Bruna bönor kan ersättas i vissa maträtter med en så kallad Red Kidney-böna som importerats från USA. Kvaliteten på de importerade bönorna är dock jämförelsevis lägre än de inhemska odlade bönorna.

Tabell 9.1 Areal, totalskörd och hektaravkastning 1995-2006, ha, kg/ha och ton
Area, total harvest and yield per hectare 1995-2006, ha, kilos/ha and metric tons

År	Areal, ha	Hektaravkastning, kg/ha	Totalskörd, ton
1995	709	1 206	855
1996	690	1 436	991
1997	921	1 533	1 412
1998	938	1 481	1 389
1999	872	1 416	1 235
2000	835	1 450	1 211
2001	756	512	387
2002	717	1 856	1 331
2003	767	1 512	1 160
2004	767	1 770	1 358
2005	707	2 042	1 444
2006	646	1 368	884

Källa: SCB fr.o.m. 1995 avseende areal, KÖTP och Odalmannen innan 1995 samt för skördestatistiken

9.1.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 ingår även bruna bönor i det nya enhetliga jordbruksstödet med frikopplat stöd, sk gårdsstödet (se även kapitel 1). Ett miljöstöd för odling av bruna bönor kan också erhållas, efter att vissa villkor avseende odlingen är uppfyllda. Bidraget till bruna bönor är fastställt till 2 700 kronor/hektar. I enlighet med WTO-avtalet tillämpas från och med 2000/01 ingen tull vid import av bönor till EU.

9.2 Utsäde, vallväxtfrö

Vallfrödling förekommer i stort sett över hela landet. Frö för jordbruksändamål utgör ca 85 procent av arealen och resterande del odlas för grönytor (gräsmattor, golfbanor och dylikt). 2005 odlades utsäde på motsvarande 12 847 hektar. För 2006 visar preliminära uppgifter på en fröareal som är ca 19 % högre än året innan.

Tabell 9.2 Vallfröareal i Sverige 1995-2006, ha
Ley seed area in Sweden 1995-2006, ha

År	Hektar	År	Hektar
1995	7 800	2001	10 300
1996	7 900	2002	12 600
1997	8 500	2003	12 300
1998	9 000	2004	12 329
1999	8 200	2005	12 847
2000	8 900	2006	15 151

Källa: SCB

Totalt för hela EU uppgår odlingen av vallfrö till drygt 300 000 hektar. Ledande producentländer är Danmark, Spanien, Frankrike och Tyskland.

9.2.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 ingår även utsäde i det nya jordbruksstödet (se även kapitel 1) som medger att produktionsstödet för utsädesstödet läggs om till ett enhetligt jordbruksstöd (arealbaserat stöd). Det är att möjligt för medlemsländerna att frikoppla stödet ifrån produktionskravet. Valmöjligheten att behålla produktionskopplingen för stödet till 100 procent finns dock också för utsäde. I Sverige har stödet för utsäde frikopplats helt och hållet, vilket innebär att tidigare utsädesstöd har avskaffats eftersom inget produktionskrav längre finns för stödrätter inom ramen för gårdsstödet. Tidigare stödsystem (fram till 2005) bestod av ett odlingsstöd uttryckt som ett fast bidrag per kg för vissa godkända sorter för certifiering av utsäde. För 2004/05 betalades ca 30 miljoner kronor i stöd i Sverige. Det totala utsädesstödet i EU 2004/05 uppgick till ca 109 miljoner euro.

Det tas ut tull vid import av vallfrö. Tullnivån uppgår dock endast till 0 - 2,5 procent.

Tabell 9.3 Utbetalda bidrag i Sverige inom vallfröstödet 1995/96-2004/05, miljoner kr
Ley seed support paid in Sweden 1995/96-2004/05, mill SEK

År	Summa	År	Summa
1995/96	24,6	2000/01	21,3
1996/97	19,6	2001/02	33,7
1997/98	23,3	2002/03	35,6
1998/99	15,5	2003/04	32,9
1999/00	26,4	2004/05	30,1

Källa: EU-kommissionen

Tabell 9.4 Utbetalda bidrag totalt i EU inom vallfröstödet 1995/96-2004/05, miljoner euro

Total ley seed support paid in the EU 1995/96-2004/05, mill. EUR

År	Summa	År	Summa
1995/96	91,82	2000/01	102,73
1996/97	92,02	2001/02	98,96
1997/98	93,30	2002/03	88,33
1998/99	108,00	2003/04	107,47
1999/00	96,90	2004/05	108,82

Källa: EU-kommissionen

9.3 Konservärter

Odling av konservärter förekommer främst i Skåne och Västsverige. Odlingen sker genom kontrakt med uppköpande handel. I tabell 9.7 redovisas arealer och skörd för perioden 1995-2006.

Tabell 9.7 Konservärter, areal och skörd 1995-2006, ha, kg/ha och ton
Tinned peas, area and yield 1995-2006, ha, kilos/ha and metric tons

År	Areal, ha	Hektarskörd, kg/ha	Totalskörd, Ton
1995	8 578	4 497	38 579
1996	8 821	5 575	49 178
1997	9 028	5 138	46 385
1998	8 524	4 043	34 460
1999	8 752	4 833	42 296
2000	8 524	4 499	38 355
2001	8 862	5 543	49 124
2002	8 909	5 008	44 615
2003	9 121	4 993	45 541
2004	9 318	3 971	37 004
2005	8 852	4 453	39 418
2006	8 954	3 733	33 428

Källa: SCB avseende areal; Findus, Toppfrys, Magnihill avseende skörd.

9.3.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 omfattas även odlingen av konservärter av det enhetliga jordbruksstödet med frikopplat stöd (se även kapitel 1). Till skillnad från en del andra grödor inom detta nya system för jordbruksstöd gäller att endast den som under 2003 odlade konservärter får den arealen stödberättigande i det nya systemet. Andra regleringsåtgärder för konservärter är en tull på 14,4 – 19,2 procent för beredda ärter och 8 - 13,6 procent för obearbetade ärter vid import från tredje land.

9.4 Fiberväxter

Odlingen av lin och hampa för framställning av fibrer för textilieändamål förekommer i mycket liten omfattning i Sverige. Under 1940-talet och 1960-talet förekom dock odling av spånadslin på ca 2 000-4 500 hektar i landet och hampa på ca 1 500 – 2 000 ha. Före EU-inträdet har spånadslinsodlingen uppskattats till omkring fem hektar. 1998 hade emellertid arealen ökat till ca 320 hektar. Arealen fortsatte att öka och uppgick för 1999 till ca 1 320 hektar. Odlingen minskade 2000 sedan till endast 21 hektar för att upphöra helt under 2001 – 2003. Ett beredningsföretag som kan bereda linhalmen till fibrer startade 1999 och fanns fram till 2000 i Laholm. På grund av olika problem lades sedan beredningsverket ned. Någon beredning i större skala som erhåller beredningsstöd finns inte i Sverige för närvarande. Odlingen av hampa har återupptagits på senare tid i landet efter att odlingsförbudet avskaffades, men det handlar främst om försök att odla för energiändamål.

Under 2005 uppgick odlingen till 62 ha lin och för hampa uppgick arealen till 377 hektar. För 2006 uppgick linarealen till 76 ha och till 512 ha för hampa. Ingen areal har dock omfattats av beredningskontrakt. Arealens utveckling och skördens storlek i både EU och Sverige framgår av tabell 9.9 – 9.11.

9.4.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 ingår även spånadslin och hampa i det nya enhetliga jordbruksstödet med frikopplat stöd (se även kapitel 1). Från och med regleringsåret 2001/02 och t.o.m. 2004/05 ingick fiberväxterna (spånadslin och hampa) i samma stödsystem som andra arealbaserade grödor (till exempel spannmål). Ett hektarstöd erhöles för odling av fiberväxter. Arealbidraget var detsamma som för spannmål.

Ett beredningsstödet erhålls vid själva beredningen av fiberväxterna. Detta stöd är begränsat till maximala kvoter för varje medlemsstat. Respektive medlemslands kvoter framgår av nedanstående tabell. Ett särskilt tilläggsstöd för vissa traditionella produktionsområden (i Belgien, Frankrike och Nederländerna) finns också i regleringen.

Tabell 9.8 Stödberättigad kvantitet fibrer, ton

Fibre quantity entitled to aid, metric tons

Land	Långa linfibrer, ton	Korta lin- och hampfibrer, ton
Belgien	18 505	0
Danmark	0	2
Tyskland	300	12 800
Spanien	50	20 000
Frankrike	77 204	14 261
Nederländerna	5 527	3 900
Italien	0	241
Österrike	150	2 500
Portugal	50	1 750
Finland	200	2 250
Sverige	50	2 250
UK	0	12 210
Summa EU-15	102 036	72 164
Estland	30	42
Lettland	360	1 313
Litauen	2 263	3 463
Polen	788	762
Slovakien	73	189
Slovenien	0	0
Tjeckien	1 450	3 907
Ungern	0	2 061
Summa EU-10	4 964	11 737
Summa EU-25	107 000	83 901

¹ Inkl 5 000 ton som årligen fördelas mellan Danmark, Grekland, Irland, Italien och Luxemburg

Beredningsstödet för linfiber (långa fiber) uppgår till 160 euro/ton t.o.m. 2007/08 och till 200 euro/ton fr.o.m. 2008/09. Stödet för lin och hampa (korta fiber) uppgår till 90 euro/ton t.o.m. 2007/08 för att därefter upphöra. Tilläggsstödet för vissa traditionella produktionsområden uppgår till 50 euro/ha eller 120 euro/ha beroende på vilket odlingsområde som avses, även detta stöd planeras upphöra efter 2007/08.

För 2003/04 uppgick de totala utgifterna avseende beredningsstödet till 17,9 miljoner euro. Utgifterna för 2004/05 ökade till ca 20 miljoner euro. De totala budgetutgifterna i EU 2005/06 för lin och hampa uppgick till ca 20,5 miljoner euro.

Utöver dessa stödåtgärder ingår även lin och hampa i gårdsstödet samt att stöd för energiändamål är möjligt och att stöd för bl.a. lin- och hampaodling norr om 62:a breddgraden får beviljas.

9.4.2 Areal och produktion i EU

I tabellerna 9.9 - 9.11 redovisas areal avseende spånadslin och hampa och produktionen av fibrer i EU.

Tabell 9.9 Areal (kontrakterad för beredningsstöd) spånadslin i EU 1997/98-2006/07, ha
Flax area in the EU 1997/98- 2006/07, ha

Land	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07 prel
Belgien	11 664	11 202	12 198	13 355	16 887	15 316	19 309	19 822	18 761	15 919
Cypern	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0
Danmark	57	4	32	45	19	0	0	0	0	0
Estland	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)		0
Finland	903	613	604	1 016	365	192	97	66	57	17
Frankrike	45 400	43 708	48 000	55 108	68 117	68 434	76 656	80 534	81 843	76 278
Grekland	1)	1)	1)	1)	0	0	0	0	0	0
Irland	42	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Italien	0	0	0	0	0	0	20	75	18	0
Lettland	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1 654	2 072	1 420
Litauen	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	5 494	3 599	1 057
Luxemburg	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Malta	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0
Nederländerna	3 977	3 306	3 568	4 016	4 428	4 053	4 616	4 517	4 691	4 366
Polen	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	218	1 507	3 200
Portugal	1 125	1 075	4 430	3 522	0	0	0	0	0	0
Slovakien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0
Slovenien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0
Spanien	49 045	92 202	126 226	13 898	457	55	0	0	0	0
Storbritannien	19 080	16 831	14 163	12 089	4 860	177	1 976	196	21	0
Sverige ²⁾	47	320	1 327	21	0	0	0	13	62	76
Tjeckien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	5 372	4 303	2 736
Tyskland	1 362	416	569	402	297	299	224	180	38	30
Ungern	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0
Österrike	780	542	336	450	132	171	142	109	133	129
Totalt	133 488	170 260	211 453	106 167	95 562	88 703	103 039	118 251	117 105	105 228

1) Uppgift saknas

2) För Sverige reodovisas total areal (ej enbart kontrakterad areal)

Källa: EU-kommissionen

Tabell 9.10 Areal (kontrakterad för beredningsstöd) hampa i EU 1997/98 – 2006/07, ha
Flax area in the EU 1997/98 – 2006/07, ha

Land	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07 prel
Belgien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cypern	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0
Danmark	0	26	23	7	7	0	5	59	39	1
Estland	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0
Finland	53	1 218	264	59	113	33	10	6	0	75
Frankrike	10 980	9 682	10 500	7 700	7 010	7 730	9 452	8 427	9 315	8 383
Grekland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Irland	23	28	22	6	0	0	0	0	0	0
Italien	0	255	197	151	155	239	872	885	157	236
Lettland	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0
Litauen	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0
Luxemburg	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Malta	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0
Nederländerna	1 322	1 055	872	806	969	2 106	1 470	27	49	16
Polen	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	81	129	1 800
Portugal	0	770	185	4	0	0	0	0	0	0
Slovakien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0
Slovenien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0
Spanien	4 282	19 860	13 473	6 103	789	694	744	678	853	3
Storbritannien	2 293	2 532	2 500	2 245	3 303	1 409	2 438	1 640	1 274	1 671
Sverige	0	0	0	0	0	0	30	147	368	512
Tjeckien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	140	1 086
Tyskland	2 766	3 553	4 003	2 967	1 901	2 035	2 628	1 730	2 000	1 233
Ungern	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	539	277	198
Österrike	1)	1)	1)	1)	848	310	352	397	377	546
Totalt	21 719	38 979	32 328	20 335	15 095	14 555	18 000	14 557	14 978	15 760

1) Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen, Jordbruksverket

Tabell 9.11 Produktion av bearbetade linfiber och hampfiber för textilier i EU 1995/96, 2002/03 - 2006/07, ton

Production of flax fibre for textiles in the EU 1995/96, 2002/03 - 2006/07, metric tons

	1995/96	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07 prel
Linfiber	103 750	120 183	89 841	233 735	226 762	173 799
Hampfiber	41 250	12 481	6 790	21 152	26 626	21 655

Källa: EU-kommissionen. Uppg för EU-25 fr.o.m. 2004/05

Det största producentlandet inom EU är Frankrike som står för nästan 80 procent av EU:s totala produktion av fiber. Därefter kommer Belgien och Nederländerna.

9.5 Torkat foder

Torkat foder är proteinrika foderväxter som skördas och därefter torkas, oftast med hetluft (grönmjölspellet).

9.5.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 omfördelades stödet för torkat foder mellan odlare och bearbetningsindustri. Hälften av stödet ingår i det enhetliga jordbruksstödet som frikopplats och grundas på tidigare leveranser till industrin. Den andra hälften utgår som ett bearbetningsstöd på 33 euro/ton. Bearbetningsstödet omfattar lusern, klöver, esparsett, lupin, vicker och liknande foderprodukter samt proteinkoncentrat framställt av saft av lusern och gräs. Varan ska uppfylla EU:s kvalitetskrav, bland annat ska råproteinhalten i torrsubstansen vara högre än 15 procent. En maximal kvantitet för vilken stöd kan utbetalas finns också. För EU totalt utnyttjades ca 93 procent av den totala kvoten för heltluftstorkat och soltorkat foder under 2005/06, se tabell 9.12.

Tabell 9.12 Produktion av torkat foder och kvotutnyttjande 2005/06, ton och procent
Dried fodder production and use of production quota 2005/06, metric tons and %

Land	Produktion, ton	Kvot, ton	Utnyttjande av kvot, %
Belgien/Lux	0	8 000	0
Danmark	91 580	334 000	27
Tyskland	274 287	421 000	65
Grekland	49 475	37 500	132
Spanien	1 913 266	1 325 000	144
Frankrike	1 160 086	1 605 000	72
Irland	3 974	5 000	79
Italien	799 242	685 000	117
Nederländerna	177 697	285 000	62
Österrike	2 087	4 400	47
Portugal	2 441	30 000	8
Finland	463	3 000	15
Sverige	4 440	11 000	40
Storbritannien	48 936	102 000	48
Tjeckien	32 522	27 942	116
Litauen	509	650	78
Ungern	49 724	49 893	100
Slovakien	3 026	13 100	23
Polen	4 715	13 538	35
Totalt EU	4 618 470	4 961 023	93

Källa: EU-kommissionen.

Kostnaderna för 2005/06 avseende bearbetningsstödet uppgick till ca 150 miljoner euro, vilket även budgetkostnaden för 2006/07 beräknas uppgå till.

Tabell 9.13 Utbetalade bidrag i EU inom stöd till torkat foder 1995/96-2005/06, miljoner euro

Dried fodder aid paid in the EU 1995/96-2005/06, mill. EUR

År	Summa	År	Summa
1995/96	312	2001/02	313
1996/97	297	2002/03	311
1997/98	307	2003/04	390
1998/99	307	2004/05	294
1999/00	313	2005/06	150
2000/01	309	2006/07 prel	152

Källa: EU-kommissionen

I Sverige gjordes utbetalningarna inom stödet till torkat foder under 2004/05 4,4 miljoner kronor. Motsvarande utbetalningar för 2005/06 är beräknat 1,4 miljoner kr. Stödet till Sverige under perioden 1995/96 - 2005/06 redovisas i tabell 9.14. Stödet halverades för 2005/06 som en följd av sänkt stöd i och med införandet av gårdsstödet.

Tabell 9.14 Utbetalade bidrag i Sverige inom stöd till torkat foder 1995/96-2005/06, miljoner kr

Dried fodder aid paid in Sweden, 1995/96-2005/06, mill. EUR

År	Summa	År	Summa
1995/96	4,0	2001/02	4,9
1996/97	6,5	2002/03	5,3
1997/98	3,1	2003/04	4,7
1998/99	4,1	2004/05	4,4
1999/00	3,4	2005/06	1,4
2000/01	4,7		

Källa: Jordbruksverket

10 ANALYSERANDE KOMMENTARER

2005 skedde en mycket stor förändring i EU:s jordbrukspolitik genom övergången till frikopplade stöd och tydlig inriktning på marknadsorientering. Tidigare styrde stöden jordbrukarnas produktion i stor utsträckning genom att stöd var kopplade till arealer av grödor och antalet nötkreatur och får och därmed räknades med av jordbrukarna på intäktsidan tillsammans med marknadsintäkterna.

I Sverige märks särskilt tydligt den marknadsanpassning som jordbrukarna gjort i odlingen av spannmål och oljeväxter. Spannmålsarealerna minskade 2005 och 2006 medan arealerna ökade för oljeväxter. Utvecklingen är i linje med att producentpriserna på oljeväxter steg medan motsvarande inte var fallet för spannmålen. Ökad odling av vall är också en förväntad effekt av reformen genom att den nya stödutformningen förstärkte vallens lönsamhet relativt de grödor som tidigare hade kopplade direktstöd, vilket inte vallen hade.

Förhållandena på världsmarknaden ändrades under 2006 och de internationella priserna steg betydligt under 2006 och 2007 på spannmål och vegetabiliska oljor. I löpande priser handlar det om ökningarna med över 100 % från de prisnivåer som rådde runt år 2000. Priserna var dock höga också runt 1996 – 1997 och reellt sett är senaste tidens prisnivåer inte så extrema. Torra på olika håll i världen, särskilt i Australien, reducerade skördarna av spannmålsgrödor och exportkvantiteter. Lagren av spannmål minskade också till historiskt sett låga nivåer. Den internationella prisutvecklingen för spannmål visar ett nära samband med hur lagernivåerna utvecklas över tiden. Lagernivåerna för vete 2006/07 är relativt sett låga. De skattas till att motsvara 65 – 70 dagars konsumtion, vilket är klart lägre än under tidigare högprisperioder som 1995 - 1996 då de motsvarade ca 90 dagars konsumtion. Den faktor som dock påverkat oväntat mycket är efterfrågan på råvaror för produktion av biodrivmedel och i första hand för tillverkning av etanol och biodiesel. Politiska beslut (skattesubventionering m.m. av biodrivmedel) resulterar i en utbyggnad av produktionen på olika håll i världen och som efterhand skapar ett ökat behov av råvaror. Särskilt tydlig har inverkan visat sig på majsområdet genom USA:s program för etanoltillverkning och som lett till mycket höga priser på majs under 2006.

Den internationella prisutvecklingen har också tydligt återspeglats i flera av de regleringsåtgärder som finns inom EU:s marknadsordningar på vegetabilieområdet. Inga exportbidrag för spannmål har behövts under marknadsåret 2006/07 och inte heller några produktionsbidrag för stärkelse har gällt sedan början på oktober 2006. Flera av tullarna på spannmål har kunnat sättas till noll i enlighet med reglerna för hur tullarna bestäms på spannmålsområdet. Oljeväxtområdet är i stort sett avreglerat och de starka internationella priserna har slagit igenom i priserna till svenska odlare. EU:s utgifter för marknadsreglerande åtgärder har kunnat begränsas betydligt och det märks tydligt i lägre utgifter för intervention, exportbidrag, produktionsbidrag m.m. Utgifterna för de frikopplade direktstöden har växt till att bli den dominerande utgiftsposten. Av ca 42 miljarder euro i utgifter för den traditionella jordbrukspolitikerna 2006 föll ca 34 miljarder euro på direktstöden (ca 80 %). Utgifterna för de ännu oreformerade områdena frukt och grönsaker samt vin uppgick till ca 3 miljarder euro medan utgifterna för marknadsreglerande åtgärder på övriga varuområden tillsammans var ca 5 miljarder euro. Då ingår i det senare beloppet utgifter på sockerområdet med ca 1,5 miljarder euro och sockerområdet var 2006 fortfarande lite påverkat av senaste reformen.

Inverkan på marknaderna av att 2006 var ett år med torka i både Sverige och delar av EU har visat sig tydligt på flera områden. Spannmålsskörden i Sverige motsvarade knappt behovet i landet och kompletterande handelsströmmar under 2006/07 är tydliga både till Sverige men också från Sverige till områden i EU, som behövt spannmål av olika slag och kvaliteter. Interventionslagren av spannmål i Sverige har också sålts ut. Den traditionella exporten av havre till USA har legat nere och i stället har havre exporterats till marknader inom EU. Skörden av stärkelsepotatis och därmed produktionen av stärkelse hamnade betydligt under landskvoten och samma hände på sockerområdet. Även skörden av matpotatis blev låg och det har gett utslag i höga priser till producenterna säsongen 2006/07.

På sockerområdet var 2006 det första året med den nya reformerade marknadsordningen. Omställningen inleddes 2006, men uppenbarligen har inte intresset för att omstrukturera sockerproduktionen varit så stort som bedömdes i samband med reformen. Det leder fram till att ytterligare kraft i omställningsåtgärderna behövs och diskussioner har inletts för att stimulera fram nödvändiga anpassningar i EU. I Sverige togs dock ett stort strukturgrepp genom att sockerbruket i Köpingsbro lades ner och sockerproduktionen är nu koncentrerad till det kvarvarande sockerbruket i Örtofta, som hör till EU:s kapacitetsmässigt största sockerbruk.

Trots EU:s ambitioner att få jordbruksproduktionen marknadsorienterad och reducera antalet stöd och att frikoppla stöd och ta bort produktionsbegränsande kvotsystem finns sådana fortfarande kvar inom flera vegetabiliesektorer. Marknadsöversikten redovisar för de olika varuområdena, vilka regleringar, stöd, bidrag m.m. som finns och hur de använts över tiden. Stärkelseområdet har ännu kvoter och olika slag av tillverkningsstöd. Även för fiberväxter och torkat foder tillämpas kvoter och produktionsstöd. Något WTO-avtal som kan komma att påverka EU:s utformning av jordbrukspolitiken kom heller inte till stånd under 2006. Inom EU har nu alla länder inom gruppen EU-15 infört det frikopplade gårdsstödet. 2006 var det sista året för att införa detta och länder som gjort det är Grekland, Spanien, Frankrike, Nederländerna och Finland. Det blir nu intressant att följa hur även dessa länders producenter marknadsanpassar sin produktion och hur EU:s marknader på vegetabilieområdet utvecklas framöver.

Samtidigt fortsätter globaliseringen på jordbruks- och livsmedelsområdena och utvecklingen i Kina, Indien, Brasilien, Ryssland m.fl. påverkar mer och mer internationella priser och marknader. Till detta kommer att bioenergiområdet tydligt påverkat flera vegetabiliesektorer under 2006 och dess fortsatta påverkan finns starka skäl att följa och analysera. Utvecklingen på bioenergiområdet är starkt kopplad till olika politiska beslut. EU har Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/30/EG om främjande av användningen av biodrivmedel eller andra förnybara drivmedel, som uppmanar medlemsländerna att öka sin användning av biodrivmedel till 5,75 % år 2010. I februari 2007 fattades beslut i EU om att uppnå 10 % förnybara drivmedel år 2020. I USA finns målsättningen att öka inblandningen av förnybara bränslen mellan 2006 och 2012 från 4 miljarder gallons (ca 15 miljoner m³) till 7,5 miljarder gallons (ca 28 miljoner m³). President Bush har i början av 2007 föreslagit att målet bör vara 35 miljarder gallons (ca 130 miljoner m³) år 2017. I USA beräknas över 1/3 del av majsskörden komma att användas för etanolproduktion de kommande åren. I Brasilien används över hälften av all sockerrörsodling som råvara för etanolproduktion medan resterande andel används för sockerframställning. Inblandnings tvång finns också för etanol i drivmedel som desutom kan justeras av regeringen beroende på hur marknadssituationen ser ut. I EU förbrukas för närvarande 1 – 2 % av spannmålsproduktionen till etanol. Inom EU är det i stället biodiesel som är det största biodrivmedlet och runt 50 % av rapsoljan förbrukas till biodiesel. Från Kina kommer dock signaler om att begränsa användningen av livsmedelsråvaror till biodrivmedel.

Jordbruksverkets rapporter 2006

1. Bioenergi – *ny energi för jordbruket*
2. Sveriges utrikeshandel med jordbruksvaror och livsmedel 2002–2004
3. Betesmarkerna efter 2003 års jordbruksreform – *hot och möjligheter*
4. Miljöeffekter av träda och olika växtföljder – *rapport från projektet CAP:s miljöeffekter*
5. Översyn av känsliga områden enligt nitratdirektivet
6. Tio år i EU – *effekter för konsumenterna*
7. Returförpackningsutredningen
8. Kostnader för hanteringen av olika EG-stöd finansierade från EG:s jordbruksfond 2005
9. En översyn av lagstiftningen om bisjukdomar – *förslag till hur bekämpningen av bisjukdomar ska bedrivas*
10. Kulturhistoriska bidrag och särdrag – *uppföljning och utvärdering av miljöersättningen till natur- och kulturmiljöer*
11. Marknadsöversikt – *Etanol, en jordbruks- och industriprodukt*
12. Marknadsöversikt – *bananer*
13. Marknadsöversikt – *bearbetade jordbruksvaror (icke bilaga I)*
14. Blommande mångfald – *verksamhetsberättelse för POM 2005*
15. Jordbruksverkets foderkontroll 2005 – *Feed control by the Swedish Board of Agriculture 2005*
16. Marknadsöversikt – *vin*
17. Entreprenörskap på landsbygden – *en översikt av internationell forskning*
18. Samhällsekonomiska effekter av ett omfattande utbrott av mul- och klövsjuka i Sverige – *en studie av sannolika följder*
19. Miljöutbildning och rådgivning för jordbrukare – *rapport från en statistisk undersökning genomförd våren 2006*
20. Effekter av KULM-rådgivning
21. Marknadsöversikt, *Biodiesel – ett fordonsbränsle på frammarsch?*
22. Jämställdhetsindikatorer för livsmedels- och landsbygdspolitiken
23. Sveriges utrikeshandel med jordbruksvaror och livsmedel 2003–2005
24. Utredning om utsädespotatis – *krav på utskiftning av utsäde – begränsning av rätten att saluföra utsäde*
25. Kompetensutveckling av lantbrukare inom miljöområdet – *verksamhetsåret 2005*
26. Jordbrukets kostnader för produktionsmedel i EU – *skillnader i beskattning m.m.*
27. Djurläkemedelsanvändning 2005
28. Tillstånd för djurhållning enligt miljöbalken – *hur tillämpas de allmänna hänsynsreglerna vid utformning av villkor?*
29. Samling och lagring av husdjursgenetiskt material
30. Gränshandeln med Norge, Enkät- och intervjuundersökning hösten 2006
31. Exploatering av jordbruksmark vid bebyggelse- och vägutbyggnad 1996/98-2005
32. Jordbruk och utveckling i EPA-förhandlingarna
33. Riktlinjer för gödning och kalkning 2007

Rapporten kan beställas från
Jordbruksverket,
551 82 Jönköping
Tfn 036-15 50 00 (vx)
Fax 036 34 04 14
E-post: jordbruksverket@sjv.se
Internet: www.sjv.se

ISSN 1102-3007
ISRN SJV-R-06/34-SE
SJV offset, Jönköping, 2006
RA06:34